

Revistă editată de Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” Mizil

Editorial

A fost odată un om

Emil PROȘCAN

A fost odată un Om! S-a născut la începuturile lumii precum celelalte trebuințe. Ca un strigăt. La început totul era tăcere. Lumina deslușea neantul. Dumnezeu i-a dat câte puțin din toate lucrurile Pământului. Avea tot ce există. După primii pași s-a uitat în jur, a privit, a înțeles, a zâmbit. Din zâmbetul lui primea Cerul vești!

Munți, ape, câmpii au fost așezate împrejurul lui cetate. Loc care apără, dă liniște și încredere. Gândurile sale alerga peste tot. Seara se întâlneau cu cele ale Pământului. Așa a învățat despre prietenie și dragoste! Omul mângâia Pământul. Cu privirea, cu pașii, cu mâinile. Fiecare mângâiere era din rostul Pământului. Nu exista așteptare deșartă, doar curgerea zilelor, mersul său, și nopțile. Când lumina se elibera de noapte, pământul se trezea. Până la urmă totul se întoarce în Cer.

Dragostea, iubirea și nevoia de zâmbet fuseseră trimise aici înainte. Erau peste tot. Omul învăța din tot ce întâlnea. Învăța simțind. Așa înțelegea. Apoi mângâia, strângea învățăminte și zâmbete în el. Anotimpurile veneau și plecau. Urmele lor se cuibăreau în el. Așa a învățat despre frumos, zâmbet, dorință.

Cer, Pământ, plante, copaci, ape, pietre. Priviri și pași. Munți, câmpii, dealuri. Anotimpuri. Culori și miros de zâmbet aerul avea.

Din mângâieri Omul împletea poadoabe: fructe, spice, legume, poame, lut, animale, păsări. Copacii mângâiați i-au dat un cămin, căldura, fereastra. Le așeza în calea dimineților. Pe acolo veneau și anotimpurile. Roata, focul și cumpenele din lemnul copacilor Omul le făcea. Adevăr despre viață Omul primea.

Copii mulți avea Omul. Câmpiile, munții, dealurile aveau nevoie de dragoste. Totul avea nevoie de dragoste. I-a învățat pe toți să mângâie Pământul și tot ce privirea lor întâlnea. I-a învățat dragostea, iubirea, zâmbetul. I-a învățat rostul mâinilor. Și copiii lor au primit copii. Nimeni nu murea. Venea doar un timp când unul dintre ei pleca în munții din jur și nu se mai întorcea. Copiii plângeau până când îl simțeau în ei. Își descopereau părinții în ei. Așa revenea zâmbetul și încrederea. Așa li se transmiteau toate câte erau. Omul

(Continuare în pag. 2)

Pictorul Florin MENZOPOL împlinește 70 de ani

UN MOD DE A PRIVI LUMEA

(Interviu realizat de Lucian Mănăilescu)

– „Mereu tânărul Florin Menzopol”, cum ar spune prietenul tău, flautistul Valerică Stan, împlinește, iată, 70 de ani. Dacă ar fi să privești în urmă, cum ai reitiera povestea vieții tale?

– M-am născut la 28 martie 1943, la Reni, în Republica Moldova (azi Ucraina). În 1944 am reușit să fugim de acolo, cu doar o oră înainte de intrarea rușilor. Un unchia al meu - am mai povestit asta - posesor de motocicletă și pistol, puțin mai optimist decât ar fi fost cazul, a întârziat puțin și nu l-am mai văzut niciodată...

Le Reni ne-au rămas două rânduri de case și tot rostul nostru s-a risipit prin lume. Eu și bunica am fost deportați, prin ordin de front, la Cislădie, în apropiere de Sibiu, iar părinții au rămas la Galați, unde tata era mobilizat în serviciul de cartografie al armatei. Știu, mai mult din povestile bunicii decât din amintiri, că în Ardeal nu am fost primiți cu brațele deschise, eram niște venetici, niște guri în plus, ceea ce în vremuri de restriște are consecințe nu tocmai fericite; refuzau să ne vândă mâncare și stăteam cu chirie într-o cameră sărăcăcioasă.

– Te-ai mai întors vreodată în orașul nașterii tale?

– Eu n-am avu niciodată curaj, decât în artă. Mi-a fost frică să mă întorc în cel mai străin loc din lume... acasă. Un loc situat pe malul stâng al Dunării, la 3 km. de la vărsarea Prutului în fluviu, afectat mereu de meandrele istoriei.

Localitatea a fost înființată de voievodul muntean Iliaș al II-lea Rareș, pe la 1548, devenind cel de al doilea port important al Moldovei la Dunăre, după Galați. În 1962 a fost cucerit de turci. Dimitrie Cantemir nota, în **Descriptio Moldavie**: „În cetatea Reni nu se află niciun turc, deși e sub stăpânire turcească. Oștenii sunt cu toții creștini, moldoveni cu toții...”. În 1917, orașul a fost integrat în Republica Democratică Moldovenească, iar după unirea de la 27 martie 1918 a intrat în componența României (ca localitate de reședință a Plasei Reni, județul Ismail). La recensământul din 1930, din cei 11 923 de locuitori ai orașului, 51,26% erau români, 29,12% ruși, 9,81% evrei, 3,15% bulgari, 1,94% găgăuzi, 1,47%

greci, 0,92% ucraineni...

După anexarea de către URSS (la 28 iunie 1940), dar mai ales după încheierea războiului și măsurile luate de Stalin, structura demografică s-a schimbat complet; evreii au dispărut, iar jumătate din populația românească a fost deportată în Siberia, fiind înlocuită de ruși și ucraineni. Acum principalul grup etnic sunt aceștia din urmă (36,5, fiind urmași de moldoveni (35,6%), ruși (10,4%), bulgari (8,4%) și găgăuzi (7,9%).

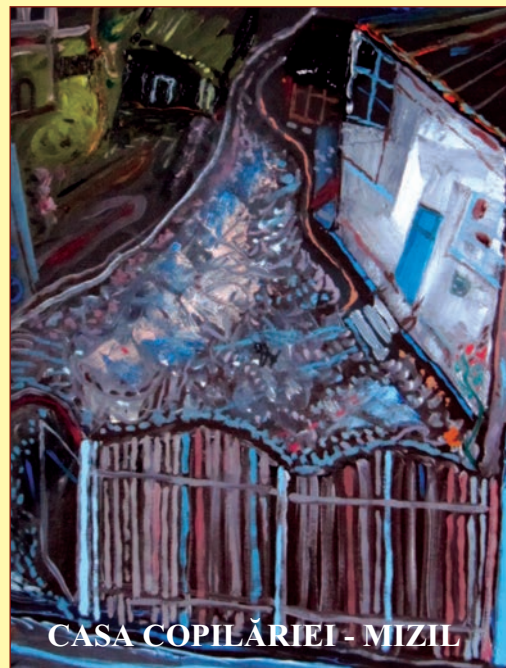
Poate că ciclul meu de „Abisale” își are originea în această identitate „pierdută”. Sunt fisuri ale memoriei în care intuiția încearcă să recupereze o altă viață, netrăită, și un alt destin.

Florin Menzopol este un temperament neliniștit și reflexiv totodată. Există o tensiune interioară în picturile și în desenele sale, în tehnica mixtă, ce se eliberează în ritmuri sacadate ale liniei și petelor austere de culoare. Pictor monumentalist dar și gravor, artistul construiește și „modelează” uneori în culoare forme, cu rigoare și dinamism.

Ecouri ale literaturii absurdului a lui Urmuz ... ecouri din arta bizantină. Acumulări ... și imaginația se eliberează cu forță în lucrări ca: Două personaje, Marele Vraci, Coborâre, Bizantină II, Arlechin, Rugă, Abisal IV (compoziție cu efect teatral); Personaje-Urmuz, Portal, Cavaler medieval, Spațiu-Natură statică. Pendulând între abstract și figurativ artistul și-a creat un limbaj plastic interesant și original.

Liana Maria Petruțiu,
Telefax Magazin, 2 octombrie 1995

– Cum ai ajuns la Mizil și ce te leagă de oraș? De altminteri am văzut câteva picturi în care Mizilul din amintirile tale a fost transpus pe pânză...

CASA COPILĂRIEI - MIZIL

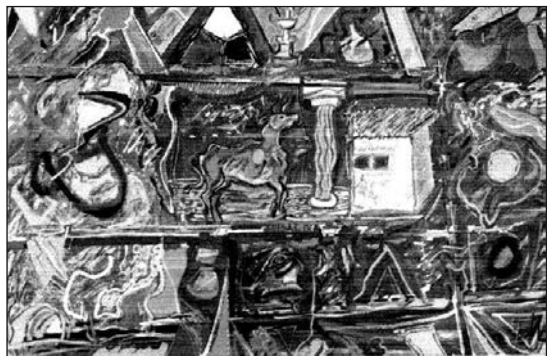
(Continuare în pag. 4)

(Urmare din pag. 1)

poveștii noastre, despre viață, trăia în toți cei ce se nășteau. Din el veneau toți cei ce se întorceau și-n toți ce se nășteau El se întorcea.

Anotimpurile veneau pe rând. îmbrățișau Pământul și sufletul Omului și plecau în aceeași ordine a venirii. Totul se întorcea până la urmă în cer. Așa învățau oamenii dorul. De la păsări au învățat să cânte. Apoi de la izvoare, vânt, frunze, zăpadă. Așa au învățat oamenii doina. Puteau acum să povestească mai ușor și mai pe înțeles despre viața lor. Munții, apele, câmpiile, dealurile înțelegeau.

Cer, Pământ, plante, copaci, ape, pietre. Priviri și pași. Munți, câmpii, dealuri. Anotimpuri. Culori și miros de zâmbet aerul avea.

Într-o zi liniștea s-a tulburat. Ca o apă strivită. Așa a apărut zgomotul. În el erau oameni, necunoscuți. Au dat năvală dintr-o înghițitură a pământului. Aveau priviri scurte și nu puteau să zâmbească Soarelui, copacilor, celorlați oameni. Doar caii lor aveau aburi calzi și priviri blajine. Caii lor aveau priviri iertătoare!

Sărării de ei, înseamnă că nu cunosc și nu simt dragostea și iubirea! îi compătimeau oamenii.

Fără să ceară sau să roage, necunoscuții au început să se înfrupte din podoabele oamenilor! Umpleau căruțele în care veniseră cu agoniseala oamenilor. Ceea ce rămânea era distrus și pustiit. Oamenii priveau mirați și îngăduitori. Cu milă îi priveau. Nu știau să urască. Omul din ei îi învățase despre viață.

Apoi străinii plecau. Un nor de fum și praf rămânea în urma lor. Plecau cu zgomot cu tot. Liniștea fumega. Oamenii călcau pe întrebări fără răspuns. Dar nu erau supărați, Omul din ei, care îi învăța despre viață, le spunea că munții, apele, câmpiile, animalele, păsările, aerul și Soarele sunt numai ale lor. Vor primi alte podoabe. Ei trebuiau doar să mângâie. Cu dragoste. Așa cum învățaseră. Așa cum știau și simțeau! Liniștea se astâmpăra și zâmbetul ieșea din ascunzișuri.

Cer, Pământ, plante, copaci, ape, pietre. Priviri și pași. Munți, câmpii, dealuri. Anotimpuri. Culori și miros de zâmbet din nou aerul avea.

După câteva anotimpuri oamenii fără zâmbet, au adus din nou zgomotul. Aveau, acum, ciomege și băte! Loveau tot ce întâlneau. Nu cunoșteau mila. Oamenii cădeau loviți de neputința zâmbetului din mâinile lor. Și ei umpleau căruțele cu podoabe, pustiau și plecau lăsând norul de fum și praf să usuce lacrimile. Multă tăcere în urma zgomotului rămânea. Liniștea ploua lacrimi. Așa au cunoscut oamenii nedreptatea. Privirile se ridicau spre Cer. Așteptarea se reîntorcea. Liniștea se tulbura. La fel privirile și fețele oamenilor.

Soarele nu mai era la fel. Zăbavă, iertare și înțelegere! le striga Omul din ei. Acei căzuți dintre noi s-au dus în Cer să spună. Străinii se vor întoarce din nou, dar să nu vă temeți. Aveți munții, apele, câmpurile, animalele, păsările, aerul, Soarele. Nu vi le vor lua niciodată. Sunt ale voastre. Sunt din nașterea voastră!

Dar străinii veneau iarăși și iarăși și iarăși...! Și iarăși! Doborau oamenii zâmbitori, încărcau căruțele, pustiau și plecau. Tot mai multe corpuri zăceau fără zâmbet. Ploi de lacrimi rămâneau în norul de fum și praf. Se învăța despre teamă, frică, nedreptate. Întrebările fără răspuns rămâneau în aerul dintre Pământ și Cer. Oamenii se strecurau printre ele. Înțelegeau și își ascundeau zâmbetul în ei. Acolo în căldura sufletului lor zâmbetul se împlânzea și era lăsat să aștepte. Și să înțeleagă. Ce să înțeleagă? Ce să înțeleagă? Ei de ce nu aveau podoabe? De ce nu mângâiau ca să aibă? Iar dacă aveau, de ce le luau pe ale lor? Bunătatea din ei tăcea.

Să mergem în păduri să alegem lemne potrivite pentru a ne ajuta. Nu trebuie să îi mai lăsăm în plata nezâmbetului să ne trimită înainte de vreme în Cer și să ne ia podoabele. Să ne înveți să folosim și noi lemnele noduroase, Omule din noi.

Omul din ei a avut de furcă până i-a făcut să înțeleagă că nu trebuie să facă asta. Dar multele lacrimi de până atunci i-au îndemnat să lovească. Și au lovit și ei. Străinii s-au speriat. Nimeni nu îndrăznise până atunci să-i lovească.

Oamenii loveau cu forța lacrimilor și a nedreptăților ce le speriască zâmbetul. Vorbele ce le striga Omul din ei, dar și fuga străinilor îi potoliră. Fugiseră toți care încotro. Norul de praf era acum fără fum. Anotimpurile se grăbeau să șteargă urmele.

Cer, Pământ, plante, copaci, ape, pietre. Priviri și pași. Munți, câmpii, dealuri. Anotimpuri. Culori și miros de zâmbet din nou aerul avea.

Dar, după o vreme, străinii s-au întors. Fără ciomege și băte. Străinii știau că oamenii au învățat să lupte și nu li se părea drept. Ei trebuiau să se lupte cu oameni care nu știau să se lupte. Gândurile negre rânjeau din nou. Vor învinge altfel. Vor modela nedreptatea. Alte căi de luptă vor găsi, neștiute. Totdeauna neștiute. Când oamenii își vor da seama, vor inventa altele. Și altele. Oamenii cu zâmbetsunt ușor de păcălit. Cu încrederea lor în oameni îi vom nimici. Trebuie învinși prin bunătatea și neputința lor de a face rău. Precum copacii și animalele. Nevinovăția lor este puțința noastră de a fi. De a fi puternici. Atotstăpânitori. Iertarea și dragostea lor ne vor ajuta. Podoabele Pământului sunt ale noastre. Dreptul lor este să le producă. Au primit pentru asta taina mângâierii. Și taina zâmbetului au primit-o. Pentru ca noi să putem dirija prin ei trebuințele noastre. Și nu ne vom plictisi.

Au cerut să fie adăpostiți. Li s-au dat adăpost, pâine și sare! Daruri din dărnicia Pământului li s-au dat. Și nu au mai plecat! Au rămas cu oamenii purtători de zâmbet. Fețele lor împietrite nu au putut să învețe zâmbetul. Au învățat cuvintele oamenilor și fărâzgomotul. Erau stângaci, dar oamenii îi priveau cu înțelegere.

Străinii nu știau să mângâie pământul și oamenii știutori de zâmbet, îi lăsa să se

plimbe în voie. I-au acceptat în Cetatea lor dintre munți, ape, câmpii, dealuri. Nu le amintea nimeni de răutățile pe care le făcuseră până atunci. Nimeni. Omul din ei îi învățase să ierte. Cu bucurie. Și înțelegere. Pentru a fi și străinii ca ei și a cunoaște bucuria zâmbetului. Într-o zi unul din ei s-a ridicat pe o piatră și a strigat:

– Oamenilor! Oamenilor! Veniți mai aproape! Eu sunt ca voi și vreau să vă ajut. Am învățat să fiu ca voi. Eu știu ce trebuie făcut ca să vă scoateți din nou zâmbetul la lumina dătătoare de viață a Soarelui! Vă voi păzi și înmulți podoabele. Va fi liniște. Ciomegele și bătele le vom arde. În jurul focului ne vom prinde de mâini și ne vom roti. Ca într-o îmbrățișare. Precum Soarele, Pământul va zâmbi și el. Va fi liniște. Zâmbet de liniște va fi.

Tare s-au mai minunat oamenii! Nu înțelegeau de unde știa el de povestea zâmbetului lor. Și ce bine ar fi să aibă pentru copii mai multe podoabe. Liniște. Zâmbet. Și să nu mai fie nimeni doborât.

– Sunt ca voi, de aceea știu! Aveți încredere în mine și alegeți-mă Maimarele vostru.

Oamenii l-au crezut. Au avut încredere și si-au scos din nou zâmbetul la lumina Soarelui. De a doua zi culegătorii de podoabe au fost schimbați cu străinii care începuseră să vină din ce în ce mai mulți. Oamenii i-au crezut și pe ei. I-au lăsat să îi ajute. Li s-a pus la dispoziție totul și fiecare se căznea să facă să le fie mai bine.

Cer, Pământ, plante, copaci, ape, pietre. Priviri și pași. Munți, câmpii, dealuri. Anotimpuri. Culori și miros de zâmbet din nou aerul avea.

Într-o zi străinii s-au întors cu spatetele. Vorbele lor s-au transformat în întuneric. Precum șerpilor cei veninoși se târau și se înveninau vorbele lor. Încet, încet toate bogățiile au fost luate și duse în zarea depărtării, acolo de unde veniseră.

Nu vă temeți, a tunat vocea și ea fără puțința zâmbetului. Așa trebuie. Știți secretul binelui. Îl vom muta de aici. Voi cei mai înțelegători, trebuie să înțelegeți că noi suntem stăpânii voștri. Înțelegeți și mulțumiți-ne. Ați fost până acum niște cai slobozi. Sunteți puternici. Mai puternici ca noi. Dar spre deosebire de voi, noi suntem vicleni. Avem știința de a aranja rostul tuturor lucrurilor. Pentru noi. Pentru binele nostru și al copiilor noștri. Avem știința de a fi stăpâni. Acestea sunt adevăratele virtuți. Peste tot ce mișcă. Peste tot. Doar printr-o bataie a palmelor decretăm supunere. Și ascultare. Și dragoste în slujire. Virtutea de a stăpâni tot ce există e numai în noi. Voi aveți și alte trebuințe. A venit timpul să vă strunim. În libertate caii nu știu să-și poarte stăpânii. Noi știm ce nu știți voi. Gata cu coama în vânt. Rostul vostru este să mângâiați pământul și să faceți și alte lucruri minunate decât nimicurile de aici. Vă vom duce să construiți orașe. Palate, case, străzi. Și poduri veți face. Pentru noi. Copii voștri ne vor admira. Vor dori să fie ca noi. Să trăiască ca noi. Struniți veți ști să faceți mult mai multe lucruri minunate. Cine nu se supune va fi trimis înapoi. În Cer!

Li s-au luat podoabele. Copaci, metale, cărbuni, petrol, pietrele strălucitoare. Totul a fost dus dincolo de zare. Dincolo de zare. Palate, străzi, poduri, orașe au bătut din

(Continuare în pag. 3)

(Urmare din pag. 2)

palme să fie purtătorii nezâmbetului. Oamenii s-au supus. Marmura și pietrele de peste tot au fost aduse aici. Să strălucească. Pământul a rămas dedesubt. Ascultător și supus ca și ei, ca și oamenii. Munților li se luau piatra și pădurile. Palate, străzi, poduri din ei făceau. Măiestria mâinilor venea din sufletul lor. Poate așa vor zâmbi și se vor îndura, își spuneau oamenii. În fiecare perete sunt mâinile lor. Zidite. Dragostea din mângâierile lor au pus-o peste tot. Pentru ei. Pentru măreția lor nevăzută. Pentru dorințele lor mereu nepotolite. În asfințit întunericul se agață de palate, străzi, poduri unindu-se cu umbra nezâmbetului lor. Cel care le era Maimarele se căznea în fiecare moment să zâmbească pentru a fi ascultat, pentru a sădi încredere, dar nu reușea decât un rânjet jalnic. Oamenii îl priveau și nu înțelegeau de ce stătea cu ei și nu se ducea dincolo în lumea nezâmbetului. De ce îi sfătuia să dea totul și să meargă dincolo pentru că numai așa le va fi cel mai bine. Nu înțelegeau, dar pentru că stătea cu ei îl ascultau. Nu din frică. Și nici pentru că ar fi avut încredere, dar așa îi învățase Omul din ei.

Omul din ei tăcea și-i îndemna și pe ei să tacă! De ce atâta liniște? Și cât zgomot producea nezâmbetul.

Tăcerea voastră e o insultă pentru noi, le-a tunat vocea nezâmbetului. Și privirea ce o îndreptați spre Cer. Totul contravine legilor noastre. Trebuie să faceți numai ceea ce vă este îngăduit. Am auzit fel de fel de vorbe despre tăcerea voastră. Adevăr, cinste, dreptate, iertare, credință, judecata de apoi și alte bazaconii. Sunteți un mare pericol pentru omenirea ce vrea să se dezvolte și nu să se întoarcă în slobozenia necontrolată precum caii sălbatici de care v-am vorbit. Ați avut onoarea să scoateți bogățiile din pământul ăsta puturos și nesuferit. Ați avut onoarea să ne construiți orașele și tot ce ne este de trebuință. Ați fost aleși pentru asta. Și în loc să vă mulțumiți cu ce v-am oferit tăceți, priviți spre cer și spuneți lucruri îngrozitoare despre bunul mers al vieții. Noi comandăm aici totul, nu Cerul. Tot ce mișcă e plănuț de noi. Am fost aleși să facem asta. Sunteți dușmanii noștri. Veți fi pedepsiți.

Au fost aduși oamenii în negru pentru a fi judecați. Au fost acuzați de nesupunere și trădare față de legile date de oamenii nezâmbetului. Nimeni nu s-a împotrivit acuzelor nedrepte.

S-a înserat în Cetate și în oameni. Tristețea nedreptății ca un voal de mireasă nenuntită alergă printre lacrimi. Pământul răscolit peste tot ascunde rădăcini și urme de pași. Omul din ei i-a învățat secretul dăinuirii.

Cer, Pământ, plante, copaci, ape, pietre. Priviri și pași. Munți, câmpii, dealuri. Anotimpuri. Culori și miros de zâmbet aerul are.

Zâmbetul s-a adâncit în tristețea din ei. Toamna zăbovese în fiecare anotimp. Doar gândurile oamenilor ca o coamă de cal fluturând veșnicia, sunt slobode și se unesc în îmbrățișări precum libertatea de a fi. Diminețile vin în ferestrele lor. Anotimpurile nu mai zăbovesc ca altădată. Vin și pleacă. Cei rămași în Cetate își așază privirile pe cărările de întoarcere dintre Cer și Pământ! Și privirile lor sclipesc ca niște stele într-o noapte geroasă.

Ce facem acum Omule din noi? Ce facem acum?

În liniștea din ei au simțit căldură.

Cer, Pământ, plante, copaci, ape, pietre. Priviri și pași. Munți, câmpii, dealuri. Anotimpuri. Culori și miros de lacrimă aerul avea.

Pe rând fiecare din voi va urca muntele cel mai apropiat de Cer. Când terminați de urcat rămâne calea. Veți duce cu voi nedreptatea ce s-a făcut oamenilor și Pământului. Va fi multă și grea, dar o s-o puteți duce. Eu sunt în fiecare din voi. Nu e pedeapsă. Este puterea din simțirile noastre. Este ceea ce trebuie făcut vieții.

Acolo, sus, în vârful de munte, Pământul rămâne jos, ca o ultimă treaptă. Acolo se va produce eliberarea. Pentru ei, cei nedrepti. E singura lor șansă de a învăța zâmbetul. Vă veți așeza cu fața în sus. Nedreptatea ce ați strâns-o până acum în voi, o veți scoate să vadă lumina soarelui, apoi o veți înfige în mâini și picioare. Singuri. Cu bună-tate și înțelegere. Pentru că așa se naște binele. Va curge sânge, ca izvorul ce izbucnește din adâncuri pentru a da viață. Astfel vă veți elibera și veți fi din nou ca atunci, la început. Veți ajunge la Cer. Veți lua cu voi tot ce ați învățat, tot ce ați cunoscut. Veți ajunge acolo unde începe începutul. Curați, drepti, zâmbitori, frumoși. Totul o să fie ca înainte.

Oamenii își desenează în aerul trupului semnul crucii. Exact deasupra Omului din ei. La fel precum Omul din ei este. Oamenii vorbesc șoptit cu Omul din ei și-l mângâie, adică i se închină. Așa primește Cerul vești.

În Cetate se strâng gândurile. Oamenii știu acum că duc cu ei crucea. Viața fiecăruia, cu zilele rămase, va fi spre vârful muntelui. Nedreptățile și tot ce au mai strâns le vor căra spre a ajunge acolo. Un drum prin plozi, zăpezi, nopți, poticneli. La capătul lui va fi piscul muntelui, lumina și Cerul. Până la urmă totul se întoarce în Cer. Ca un izvor ce izbucnește din adâncuri pentru a da viață.

Cer, Pământ, plante, copaci, ape, pietre. Priviri și pași. Munți, câmpii, dealuri. Anotimpuri. Culori și miros de zâmbet aerul mereu va avea!

Cele mai frumoase poezii

Costache IOANID

Născut la 3 decembrie 1912, în nordul Bucovinei studiază la Academia de Artă Dramatică, pe care o absolvă în 1934. Persecutat de regimul comunist își câștigă existența din pictură. Deși poeziile lui circulă clandestin, este considerat unul din cei mai importanți poeți creștini din România. În 1981 emigrează în Statele Unite. Se stinge din viață în 1987.

Am cautat iubirea

Am căutat iubirea ca pe-o cetate sfântă
ca pe un cer de cântec în lumea de dureri.
Am dat năvală-n lume spre tot ce
ochiu-ncântă.

Și-am întâlnit durerea. Dar cerul nicăieri.

Am căutat iubirea ca patrie voioasă
ca pe-un pământ edenic de pace troienit,
să spun odată clipei: „Ramâi, ești
prea frumoasă!”

Și-am străbătut pământul, dar pace
n-am găsit.

Am căutat iubirea ca pe un cer al firii.
Și-am vrut să-i ies în cale cu ramuri de finic,
să sorb din cupa lumii nectarul fericirii.
Și-am spart în țandări cupa, căci n-am găsit
nimic.

Am căutat zadarnic. Dar într-o primăvară,
am întâlnit în cale deodată un drumeț.
Pe umerii Lui trudnici purta o grea povară,
o sarcină de zdrențe și cioburi fără preț.

Trecea pe-o cărăruie întâmpinând batjocuri,
lăsând să-i rupă căinii din haină câte-un fald.
Urca pe colți de stânca. Și-n urma Lui,
pe-alocuri,
vedea pe piatra rece sclipiri de sânge cald.

Și totuși în privire avea un cer de taină
cum n-am văzut în lume în ochii nimănui.
Și-am vrut să-i smulg povara. Dar am căzut
cu spaimă,
căci grea ca veșnicia era povara Lui.

M-am ridicat degrabă și L-am ajuns din urmă
să aflu ce comoară în sarcină a strâns.
Dar am simțit că viața ca de-un prăpăd
se curmă,
când am privit prin zdrențe cutremurat de plîns.

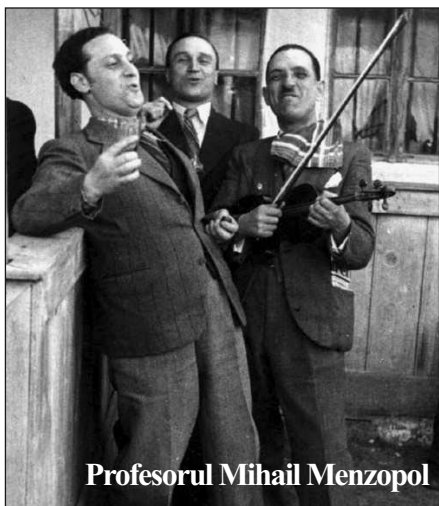
Căci se vedea-n comoară un clocot ca
de cloacă,
un clocotit de drojdii, un spumeg de scursuri.
Tot ce-i murdar și putred în lumea
asta-ntreagă
vuia strivind grumazul sărmanei Lui făpturi.

– Dar unde duci străine povara Ta ciudată,
povara de osândă sub care-atât Te-aplecă?
am întrebat, drumețul. Și El mi-a spus
în șoaptă:
– Spre apele uitării, ca s-o arunc pe veci...

– Dar tu, vorbe străinul, urcând încet privirea,
dar tu pe cine cauți înnourat și crunt?
– Eu... am șoptit în silă, eu... căutam iubirea
– Iubirea? ... fu răspunsul străinului. Eu sunt!

(Urmare din pag. 1)

Un mod de a privi lumea

Profesorul Mihail Menzopol

– Îmediat după război, în anul 1946, ne-am mutat la Mizil, tatăl meu, pictorul Mihail Menzopol, primind un post de profesor la Liceul comercial „Tase Dumitrescu”.

Aveam, pe atunci, 3 ani, deci vârsta la care începi să „vezi” lumea. Locuiam cu chirie, într-o casă modestă, având curte comună inclusiv cu o familie de romi. Cu toate astea ai mei nu considerau întoarcerea în Moldova rusificată o idee bună. Ne înțelegeam bine cu vecinii, iar tata își crease o anumită aură de celebritate și chiar îi plăcea boema târgului, despre care scriseseră Caragiale, Geo Bogza, Brunea Fox, Ioachim Botez sau George Ranetti. Era un fel de refugiu pentru tot ce pierduse artistul din el... Absolvise Academia de Belle Arte din București în 1933, avându-l profesor pe Camil Ressu și visase o carieră artistică, întreruptă brutal de război și de evenimentele ce i-au urmat. Uneori însă muzica lăutărească și întâlnirile cu prietenii nu-i mai erau suficiente pentru a uita. Picta, cu disperare aproape, dar nu era niciodată mulțumit... Și pe urmă unde ar fi reușit să expună sau să se afirme?

– Așadar expresia grafică a fost, pentru tine, un fel de moștenire „ereditară”. Când ai început să simți asta?

– Înainte de a merge la școală desenam obsesiv șiruri de soldați și trenuri lungi, nesfârșite, dintr-un manierism infantil ce prelua mișcarea browniană a lumii. Am avut apoi, ca elev, primele „expoziții personale”, la liceu și la casa de cultură a orașului. Impactul cu imaginea s-a produs însă vizionând filmul „Cavalerii teutoni” realizat de marele cineast rus Serghei Eiseinstein, pentru care ecranul însemna rama unui tablou, sau mai curând o succesiune de cadre picturale în mișcare. A fost momentul în care „soldații” mei au „dezertat” într-un univers paralel cu realitatea.

Al doilea moment important, în devenirea mea artistică, s-a produs în 1958, atunci tata m-a dus la București să dau examen de admitere la Liceul de Arte plastice de pe Nuferilor, lângă Catedrala Sfântul Iosif. Spre satisfacția alor mei am reușit al II-lea. Dar, în acele vremuri tulburi singura artă aflată la mare căutare era cea a... supraviețuirii. Toate instituțiile „burgheze” îi enervau pe „tovarăși” și le vroiau desființate. S-a reușit să se păstreze, totuși, profilul școlii, mascat sub „formula”: Școala Medie Tehnică de Desen.

– Liceul n-a însemnat, așadar, o atmosferă bacoviană; eram totuși în comu-

nism, existau frustrări, îngrădiri tematice...

– Da, dar rămăseseră „pe baricade” mulți dascăli de școală veche, ale căror eforturi vizau formarea unei culturi solide, fără nici o legătură cu doctrina lui Marx.

De exemplu, datorită profesorului de matematică, Groper Elias, am descoperit fascinația muzicii. Dânsul a organizat, pentru noi, o audiție cu Simfonia a II-a (Eroica) de Beethoven, urmată de o adevărată prelegere de inițiere în muzica simfonică. Tot dânsul făcea efortul să obțină, pentru cei interesați, bilete la concerele orchestrei radiodifuziunii. Dintre profesorii de specialitate trebuie să-i amintesc pe Gheorghe Tofan, Alexandru Cumpătă și Nicolae Pascu.

Educația culturală era, în acele timpuri, bogată, amplă și (de ce să n-o recunoaștem) aproape gratuită. Elevii și studenții se puteau duce fără bilet la spectacolele de teatru, având locuri rezervate, în picioare, la ultimul stal.

Tot în liceu am avut prima revelație legată de artele plastice, la vernisajul expoziției de gravură și litografie cu lucrările pictorului norvegian Edvard Munch. Efervescența creatoare venea ca un ecou, amplificat de expozițiile organizate cu lucrările elevilor, nu doar într-un cadru oficial, dar și în concursuri/expoziții, organizate la cămin sau la nivel de clasă. Îmi amintesc și azi câteva lucrări, semnate de colegii mei Gheorghe Firiță, Constantin Albani sau Nicăpetre (acesta din urmă emigrat în Canada. în 1980). Începusem să înțeleg un lucru pe care l-am transformat în deviză; acela că munca intelectuală și cu atât mai mult cea artistică, nu are pauze.

Florin Menzopol urmărește consecvent să rezolve temeuriile raționale ale alcătuirii lumii, el analizează formele colorate ce i se înfățișează privirii și descoperă liniile de forță de-a lungul cărora se organizează structurile materiale: pictorul respinge tentația de a-și analiza până la ultimele consecințe ale pulverizării câmpul optic, arhitectura spațiului se păstrează la nivelul la care formele sunt pe deplin recognoscibile. O delicatețe cromatică (semnalată de cei care i-au comentat pictura) se impune prin armonia tonurilor apropiate, prin trecerile cumpănite de la un registru coloristic la altul. Efectul e acela al unui anume monumentalism; printre altele, un Portal maiestuos, de o gravitate visătoare, face dovada acestor însușiri ale lui Florin Menzopol, un monumentalism ce atestă, după cum ni se pare, o vocație matură.

Dan Grigorescu,

România Liberă, din 14 mai 1979

– După liceu ai dat examen la Institutul de Arte Plastice Nicolae Grigorescu București. A fost o „alegere impusă” sau deja era o opțiune personală.

– Făcusem prea mulți pași pe acest drum, ca să mă întorc. Sigur, tata, care cunoștea idiosincrasia mea față de matematică a ținut să mă avertizeze: „Dacă nu intri din prima la arte plastice, arhitectura te mănâncă!...”

Așa că, în 1962, împreună cu un coleg de liceu, am optat pentru secția de pictură monumentală de la „Grigorescu” și am intrat.

Au urmat 6 ani cu adevărat unici. Dintre minunații dascăli pe care i-am avut îi amintesc aici pe Simona Vasiliu Chintilă, Gheorghe (Ghiță) Popescu, Eugen Schileru,

Nicolae Groza, un fin cunoscător al istoricii simbolisticii universale Ion Stendel etc.

Lucrarea de diplomă a constatat într-o lucrare în mozaic realizată la Piatra Neamț. Apoi am intrat în viața... socialistă multilateral bulversată, devenind profesor de desen și... caligrafie, la Școala generală nr. 10 din Buzău (cu ore „în completare” la Liceul - azi Clegiul Național B.P. Hasdeu)

În 1970, după armată, m-am transferat la Liceul de Artă Buzău (Azi Liceul de Artă „Margareta Steian”). Între timp (1968) devenisem și membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România.

– Îți propun, în cele ce urmează, să „vizităm” câteva din expozițiile vernisate de Florin Menzopol, din 1969, până azi. Cu ce să începem?

– Prima mea expoziție personală a fost la Ateneul Tineretului, în 1968. A fost dar... foarte puțin. În urma unei dispoziții venite de sus, simezele au fost înlocuite de un montaj cu fotografii inspirate din realitățile - evident „mărețe” - ale Chinei comuniste.

Așadar a doua expoziție, cea de la Galeriile Amfora, a fost, într-un fel, prima. Și chiar dacă am avut o critică favorabilă totul s-a desfășurat - pentru mine - ca într-un film de groază. Din cauza emoțiilor m-a prins un fel de năuceală organizatorică și am rămas, ca să-l citez pe Gabriel Liiceanu: „încrămănit în proiect”

În același an am avut participări la Bienala Tineretului (pictură) și la Sala Dalles - Salonul Artelor Decorative (tapiserie). În anii 1970 am participat la diverse expoziții (București, Pitești, Cluj, Buzău etc) și am vernisat trei „personale”: Buzău (Palatul Comunal, 1970 - grafică); București - Galeriile Amfora (1972 - pictură) și Galeriile Eforie (1978 - pictură).

Pictura lui Florin Menzopol marchează o exigență superioară în toate temele abordate, cu împliniri compoziționale moderne, ce impun dialoguri atente. Sobrietatea structurilor sale vizează monumentalitatea, în sinteze concentrate, ordonate sever, în care paleta mânăuită cu grijă se menține discretă și calmă.

Mircea Grozdea, 1979

Lucrările pictorului Florin Menzopol, în aparență foarte diferite între ele, arată încă o dată, după expoziția sa personală de anul trecut din București, puternicul nerv stilistic și viziunea unitară a artistului ce evoluează între abstract și figurativ, prin simbolic, alegoric sau pur descriptiv, cu aceeași vivacitate personală relaxată, cromatică și gestuală.

Magda Cârnci, Revista Arta, Nr 3/1987

– După 1980 se poate vorbi despre o afirmare artistică deplină. Care sunt punctele de reper semnificative ale acestei etape?

(Continuare în pag. 5)

(Urmare din pag. 4)

– Am avut participări la evenimente expoziționale din București, Arad, Nouilly (Franța), Tulcea, Bacău, Chișinău, Piatra Neamț, Oudennarde (Belgia) etc. În 1981 am obținut Premiul al II-lea pentru artă monumentală cu mozaicul „Tradiții - Continuitate” (Arhivele Statului din Buzău).

Dintre cele 16 expoziții personale le-aș aminti pe cele din București (Galeria Căminul Artelor - pictură, 1986); Galeria Jean Louis Calderon - pictură și desen, 1995; Galeria Apollo - pictură, ulei și tempera, 2007, Universitatea Dimitrie Cantemir - pictură, 2010, manifestare la care am primit și Diploma de excelență la Conferința Internațională „Opera lui Dimitrie Cantemir”), Galați (Muzeul de Artă Vizuală - pictură, 2009) și Buzău (Galeriile Ion Andreescu - 1983, 1987, 1994, 2003 și 2009).

Prezența lui Florin Menzopol în galeriile Calderon relansează interesul pentru o pictură profundă, intelectuală, eliberată de anchilozantul recurs la precedente consolidate. Atașat unui filon fantastic, poate la început simulat de revelația suprarealismului, artistul este astăzi o prezență insolită și distinctă în teritoriul tensiunii ce se alimentează din legendă, mit și modele culturale arhetipale. Florin Menzopol nu este un adept al scenariilor sau al narațiunii cu planuri clivale, deși practică un figurativ decantat ce s-ar preta unui tip de articulare literaturizant.

Virgil Mocanu,
Literaturul, Nr. 40, 6-13 octombrie 1995

– În 1995, după expoziția de la Galeria Jean Louis Calderon, Paul Dulea consemna, în articolul **Prin expoziții: valori ale provinciei la Galeria Jean Louis Calderon**: „Evident, palmaresul lui Florin Menzopol este mai bogat, atuul fiind pregătirea lui de monumentalist, care i-a permis să realizeze pe plaiurile buzoiene lucrări de mari dimensiuni în variate tehnici: tempera, mozaic, tapiserie, frescă, sgraffito. De altfel și în expoziția de la Galeria Calderon, unde expune uleiuri și desene, nota dominantă este tot monumentalitatea, excepție făcând câteva peisaje și naturi statice de filon tradiționalist. Sunt aici spontaneități de tușă care redau materialitatea structurilor naturale, ori, ale alcătuirii lor ieșite din mâna omului, cu un simț al decorativului care impune, ca și cromatica sobră, discretă.” Cum te-ai simțit atunci, la evenimentul care a consfințit valoarea picturii tale, validată ulterior și de Marele Premiu pentru pictură, obținut la Bienala Ion Andreescu din 1998.

– Cum să mă simt... Credeam, cum cred și acum, că mai pot urca încă un pisc artistic...

– Înainte de a vorbi despre vernisajul din 2012, al expoziției Florin Menzopol de la Galeria Căminul Artei aș vrea să revin, mai de aproape, ciclul „Abisalelor”, care pe mine m-a intrigat întotdeauna. Cândva l-am interpretat prin intermediul unei fraze din Gaëtan Picon care spunea despre pictura lui Braque: „Spațiu plin în care totul își răspunde, se schimbă, se caută, în care floarea își amintește de rădăcină, lumina de umbra sa, bobul de strugure de trupul femeii, fructul de celălalt fruct, paharul de izvor, pământul de soare...” (Liniile mâinii). Numai că ciclul tău, un univers de culori dense, fisurat de amintiri și obsesii, și-a atenuat, în ultimul timp, griurile, ca și cum ai locui, acum, într-o oglindă prin intermediul căreia „pipăi” lumina.

– Abisalele sunt stări sufletești puse pe pânză. Nu sunt proiectate înainte, nu am un model preconceput. După ce pregătesc pânza și așez pe ea un element, o tușă de culoare, o las să aștepte în atelier. E o ușă deschisă la colivia sufletului. Și într-o zi vine pasărea măiastră, intră acolo și culorile cântă de la sine, se transformă în zboruri sau în prăbușiri din înalt. Cu alte cuvinte, în Abisale am suferit timpul și organizarea, bazându-mă pe momentul declanșator, dincolo de care arta nu mai este meritul tău ci, mai curând, al lui Dumnezeu.

– Câtă nevoie are un artist de modele? Sau ce înseamnă să ai modele, până unde îți permiți să fii discipol, rămânând autentic?

– La începuturile picturii mele de șevalet mi-am pus și eu această întrebare. În timpul facultății „rătăceam” prin istoria artei, căutându-mi puncte de reper, nu ca similitudini artistice ci, mai curând ca tonalitate spirituală. Așa l-am „învățat” pe Braque, așa i-am descifrat pe Marc Chagall, pe Picasso...

Timpul m-a ajutat să elimin și să re-evaluez galeria „modelelor”, unii dintre ei pierzându-și aura (de exemplu Picasso), în timp ce alții au căpătat nuanțe și profunzimi pe care nu le bănuiam la primele contacte cu opera lor. Sigur, s-ar putea să mă înșel, să fiu subiectiv... Dar de ce să nu fiu sincer cu mine însumi?

Am văzul, la Barcelona, o natură statică cu mere verzi, pătate cu roșu, împrăștiate pe o masă cafenie, semnată de Zurbarán. Era acolo o simplitate aristică genială care depășește derizoriul, precum cea din câteva picturi ale lui Ion Andreescu. Guernica o pot uita, sau poate chiar am uitat-o, lucrarea lui Zurbarán nu.

– Te întorci vreodată asupra operei, modifici sau urmezi sfaturile bunului samaritean, care e criticul?

– E o întrebare „ticăloasă”. Am făcut de câteva ori greșeala de a șterge sau de a adăuga, dar pânza refăcută a devenit opera unui străin, o îndepărtare, o renunțare... Nu

voi mai face niciodată așa ceva. Am ajuns, totuși, la vârsta la care îmi permit să spun că pictura bună nu se face cu pensula, ci cu sufletul.

Am un modus vivendi în pictură: cu perioade de așteptare, spații albe ce disipează ideile, înainte de a le readuce într-o altă alcătuire semantică. Aștept până când simt că s-a acumulat o stare tensională, ce trebuie să-și elibereze energiile și atunci abordez pânza la modul cel mai direct, fără studii premergătoare sau desene la scara 1/1, cel mult cu o mică schiță, creionată pe o coală de hârtie. În afara acestui demers, în timpul lucrului fabulez direct pe pânză și atunci când cred că lucrarea este „plină” mă opresc și nu mai adaug nimic.

Florin Menzopol este un artist ajuns la vârsta venerabilității. (...) În 1998, certificarea autorității sale artistice a fost pe-cetluită de mare premiu al Bienalei Ion Andreescu - una dintre cele mai prestigioase reuniuni artistice din România postbelică!

Mărturisesc că am avut o secretă strângere de inimă, atunci când artistul mi-a solicitat să colaborez cu el la „orchestrarea” evenimentului de la Apollo. Îl cunosc de mulți ani. E un personaj pe cât de agreabil, pe atât de incomod când miza este construcția unui proiect artistic. (...) Este, dacă vreți, unul dintre atributele zestrei sale naturale, ce se regăsește din plin în întreaga sa creație. Pictura sa este un asemenea mod de a privi și înțelege lumea.

Menzopol își construiește propriul univers pictural cu instrumentele și magia unui regizor virtuos și sensibil, atent la aceas-tă formă de umanitate histrionică, în mijlocul căreia trăim și în care ne manifestăm ca atare, cu sau fără voia noastră! Acest par-fum savuros de „scenă vie” conferă compozițiilor picturale ale lui Menzopol un în-văluitor aer de caducitate, aidoma prăvăliilor anticariale din orașele de provincie.

Corneliu Antim,
Ziarul de duminică, 18 mai 2007

– Ultima ta expoziție reprezentativă este cea de la Căminul Artelor din București, unde ai expus anul trecut 76 de lucrări, prezentate de criticul de artă Virgil Mocanu. Cum ai sintetiza evenimentul?

– Ca pe unul al continuității artistice dar și al inovației. Atunci când nu mai cauți, artistul poate supraviețui cu numele, dar arta sa moare. Restul a spus critica...

Forța gestuală cu care își concretizează vizual tensiunile și trăirile interioare, îl conduc la realizarea unui discurs care reține. Creația sa este opera unui reflexiv notoriu, care a relansat, așa cum sublinia criticul de artă Virgil Mocanu, „interesul pentru o pictură profundă, intelectuală, eliberată de anchilozantul recurs la precedente consolidate”. (Corneliu STOICA)

(Continuare în pag. 6)

(Urmare din pag. 5)

Un mod de a privi lumea

Artist matur, atât ca vârstă, cât și ca operă, Florin Menzopol a avut o evoluție organică, universul lui, fie că se compune în jurul peisajului, al portretului, al subiectului mitologic, arheologic sau de descendență bizantină, poartă pecetea reflexivității, a nevoii de analiză psihologică, introspectivă sau îndreptată asupra lumii înconjurătoare. O reflexivitate dublată salutar de ironie uneori, de sarcasm voluntar sau nu, alteori, de o energie debordată întotdeauna.

De fapt, Florin Menzopol nu renunță niciodată la figurativ. Îl descompune însă și îl re-compune după legi proprii, lăsând o linie, un zigzag care ritmează și cromatic, și în plan, compoziția, o minusculă siluetă umană amintind de culturile neolitice sau o cheie în mijlocul suprafețelor de roșuri minunate valorate care deschide sau închide porțile imaginației. (...) Pictura lui Florin Menzopol este, de fapt, o imensă scenă - de altfel, nu o dată planurile colorate par să sugereze cortina -, în care artistul creează o luxuriantă scenografie pentru povestea lumii.

Victoria Anghelescu,
Cotidianul.ro/ 4 iunie 2012

- Dă-mi voie, în încheiere, să-ți spun „La mulți ani!” și să-ți mulțumesc pentru clipele rare din tăcerea colorată a atelierului tău, pentru discuțiile noastre despre artă, mereu nesfârșite, pentru hoinăreala printre mestecenii inventați de flautul lui Valerică Stan sau pentru clipele noastre de relaxare, pe țărmul mării pictate de Pompiliu Dobrin, în așteptarea peștilor pe care el se prefăce că îi pescuiește.

Sau, și mai simplu, dă-mi voie să-ți mulțumesc și să-ți mulțumim pentru că ești!

De la dreapta la stânga: Florin Menzopol, Valerică Stan și Pompiliu Dobrin

Lucrările lui Florin Menzopol sunt, pentru mine, un fel de ferestre către lume. Îmi amintesc griurile lui rafinate cu accente de roșu, care trădează o stare de atitudine dramatică, față de realitate. Personajul dintr-un tablou, un om în uniformă cu fața ștearsă și cu pieptul plin de decorații, pare că iese din ramă, avertizându-ne că pereții au ochi și urechi.

O altă imagine memorabilă este cea a unei mese mari, plină cu fructe, către care aleargă un copil.

Sunt convins că ceea ce urmează acum, când încrâncenarea l-a legat cu lanțuri de galera șvelutului, Florin Menzopol va reuși să ne uimească, din nou.

Pompiliu Dobrin - artist plastic

Corneliu VASILE

UN POET AUTENTIC: LIVIU NANU

Vești din Utopia Sibiu, Editura A.T.U., Colecția raftul de poezie, 2011

Prezentarea autorului îl înfățișează ca redactor la periodice și colaborator la antologii și publicații din țară, din Germania, Canada și S.U.A.: **Literatorul, Meandre, Transilvania, Oglinda literară, Atheneum**. Cărți de poezie: **Îndemn la nesupunere, apăsăți tasta any** și de proză: **Cârciuma lui Bicuță și alte povestiri**. Remarcat de **Robert Șerban** (are umor, prezentând lucrurile esențiale, grave, ale vieții) și de **Mihai Curtean** (între sentimente și parodiarea lor, prin reinterpretare), în secvențe publicate pe coperta a IV-a a cărții.

Placheta este structurată în trei părți: **Waldo, Vești din Utopia** și **Circus**.

În prima, apar personajele Waldo, un alter ego al poetului, și Olguța, întruchiparea eternului, misteriosului și imprevizibilului feminin. Fără sentiment, goală, frumoasă, ea fumează într-un decor al computerelor (**Elegie bolnavă**), înconjurată de singurătate (**În dulci jubilații**), ba este o ființă puternică (**Ménage à trois**), ba se gândește să se sinucidă aruncându-se de pe un bloc, răzgândindu-se în final, într-un târg cu o viață plictisitoare (**Olguța se sinucide**).

Celălalt personaj fantastic, Waldo, o mască a autorului, face piramide din „plante delicate și cântătoare”, comparate însă cu îngrozitoarele piramide din craniile comandate de criminalul Pol Pot în Cambodgia (**Ménage à trois**), în timp ce autorului i se spune că e inutil „de fiecare dată”.

Poetul pare a fi condus de cele două personaje amintite, el visează, îndepărtându-se treptat de realitate, „însă lumea reală este un sens giratoriu cu prea multe ieșiri”, iar evadarea este taxată prompt: „dîminea Waldo îmi tăia chitanțe pentru visele mele” (**Vise de vânzare: măsura XXL**). Menționăm că substantivele proprii nu sunt scrise cu inițială majusculă. Interesante sunt câteva imagini poetice și inedite: persistența în a obține un obiect face obiectul să apară, „ploaia bate în geam cu degete lichide” (**Toamnă cu fantomă**), „Waldo avea multe idei/ ieșeau din el ca pasta de dinți din tub” (**De mână cu Waldo**). Autorul resimte inutilitatea și meschinăria unei existențe, inclusiv cu conotații politice, evocându-i pe cei care „își rostesc jurămintele/ sărind în focul actualității de seară” (**Confuzie**).

Ciclul **Vești din Utopia** conține mai multe piese în care domină o atmosferă de descurajare, datorată percepției cu acuitate a disfuncționalităților realității, a lumii fără sentimente, parcă alcătuite din plastic (**Mireasa electrică: Poem indiferent**), sau apare trista descoperire a oamenilor fericiți la... rubrica de decese din ziare (**O altă zi pe pământ**), inclusiv a fricii de depășire a propriei condiții (**Ușa**). Imaginea pisicii făcută una cu asfaltul de către mașina de la descarcerare este alăturată comparației fericirii cu o mătă răsfățată (**Principiul lui Lavoisier. Șase elegii**). Tristețea existenței este resimțită chiar cu violență, iar timpul a devenit colțuros, poetul nu mai poate visa decât ziua, fără a mai putea termina un puzzle în

viața asta (**Santeria, sau Trei elegii în arșița nopții**).

Nu lipsește ironia în aceste versuri, căci în decorul ieșirii la iarbă verde, lângă râul Vedea, poetul reflectează asupra faptului că poeziile despre iubire și despre cum ai fost părăsit pot să dea... dependență! (**Patru elegii roșioare**). Automantismele vieții, numele copiilor putând fi Primul, Al Doilea etc. (**Wait on jah**), prevalența întâmplării asupra necesității (**Să aruncăm toate femeile în sus**), deprinderile impuse de noua civilizație a computerelor (**De veghe în lanul de messenger** - titlu inspirat de cartea lui J.D.Salinger), sunt alte teme ale poeziilor din această parte a plachetei de versuri.

O latură a creației poetice este cea socială, poetul observând că individul nu este remarcat decât dacă face ceva neobișnuit, fie și ceva rău: „nimeni nu te bagă în seamă/ decât în ziua când mori”, de aceea „sentimentul trebuie urlat în urechea surdă/ a lumii” (**Kaigomai, Kaigomai**). Evidențiază, în epoca mașinismului, nu numai comunicarea electronică, dar și lumea automobilului, „cauza auto cea mai importantă”, eroul rugându-se la dumnezeii a trei religii să-i dea o mașină puternică, de impresie (**Maha(la)-iana :citramatra**). În poeziile de dragoste, apar câteva imagini frumoase: îndrăgostitul care s-ar face caldarâm și șotron sub tălpile femeii iubite (**Era o femeie**), sau imposibilitatea imortalizării prin fotografie a momentului îndrăgostirii, care scapă, așadar, încădrării într-un timp precizat (**Fotografie 4/6**).

Și în partea a treia a cărții, intitulată **Circus**, autorul reflectează asupra condiției umane, încorsetate de tabuuri, tabieturi și convenție. Are sentimentul trecerii inexorabile a omului și a timpului (**Dragă jurnalule**), sau deplânge condiția individului descurajat de spleenul provincial, de ploi și frig (**Umezeală**).

Reapar teme fundamentale, ca iubirea, condiția omului, viața socială contemporană. Neînțeleas de ființa iubită, poetul își va căuta realizarea în literatură, unde succesul repurtat îl va determina să dea crezare previziunilor meteorologice ale unei cunoscute prezentatoare TV! Toate acestea sunt cu umor înfățișate cititorului (**Poem meteo**), ca și momentul în care o statuie ordinară este înșelată în așteptări când îi apare alături o alta, a unui demnitar local (**Dezamăgire**).

Cartea de poezii a lui Liviu Nanu dezvăluie un poet sensibil, receptiv la agresiunea timpului grăbit care ne înconjoară, un foarte bun stăpân al mijloacelor de expresie și de convingere a cititorului, ceea ce îi asigură o frumoasă perspectivă literară, într-o lume care pare suprasaturată de scriitori și în care librăriile sunt goale, iar mulți tineri mai citesc numai pentru interesul notelor și examenelor.

POETUL LUMII FEBRUARIE - ANDREI VELEA

CORABIA
POEZIEI

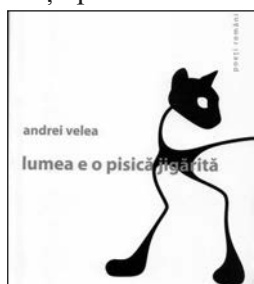
Pe drumurile lumii, Andrei Velea circula mai mult prin interior. Puțin romantic, puțin suprarealist, văzându-l (mai ales) râzând, după ce i-ai citit poezia, te întrebi dacă nu cumva ascunde, în fiecare dimineață, un răsărit solar de lacrimă sub pleoapa ochiului stâng. Penultimul său volum (**Hotel în Atlantida** - Fundația culturală Antares - 2012, cu o concepție și o realizare grafică de invidiat datorată lui **Adi Secară**), este o nostalgică alunecare a cuvintelor în valurile răvășite ale noului secol, care își reinventează mitologia, de teamă că „... nu va mai fi deloc” (Malraux): „*repede, dă drumul la televizor: / s-antors mesia/ și vor să-l pună președinte*” (**Plouă cu icre**).

Da, secolul a devenit disperat și tumultuos-plictisitor: „*Nietzsche vorbește cu o piatră (...) iarba-l ascultă atentă, cu botul pe labe, / ca un câine fidel*” (**pseudo-revelație**), iar societatea globalizează însingurările individuale: „*fiecare cu zeii lui, cu viața lui socială, / trăind într-o democrație aproape de explozie/ greu de dus împreună*” (**poem împreună cu Platon**).

Andrei Velea, recunoaște că: „*locuiesc în același apartament cu mine, / câmpart aceeași iubită, / scriu aceeași carte cu mine, / încă mă uit mirat în oglindă sau la fotografii, apoi zâmbesc...*” (**anatomia unei întâmplări**). Totuși, străinul care îi trăiește viața „*nu va spune nimănui nimic: / exact ca o religie cu zei năstrușnici/ într-un veac de politică, finanțe și calculatoare*” (**antiportret**).

Întrebarea din evanghelia asurzește urechea: „*Ce ați ieșit să vedeți în pustie? O trestie clătinată de vânt?*” (Matei 11;7) Răspunsul, ține de incantația sinelui, de șlefuirea lui ca diamant, ca lumină solidificată: „*în fiecare dimineață/ aflu că o pâine se schimbă pe un salut sincer, / ca un gest de tandrețe din partea iubitei/ echivalată cu două versuri inspirate (...)/ un pas pe nisip se schimbă pe o răsuflare, / iar o idee îndrăznească despre divinitate/ face cât o plimbare pe munte, la cor*”. Așadar și o zădărnice, sau cu atât mai mult o zădărnice, merită să fie trăită: „*cititorule, nu te ascunde! / mai bine fă un exercițiu de maximă sinceritate: / preschim-bă-ți mimica și trupul în picături de rouă*” (**bursa firii**).

Atlantida poetului este o imersiune în bucla prezentului răsucită spre viitor, o speranță prădată de suflet - cea a poeziei poate

cu poftă/ dintr-o rază de soare”.

Ea se scufundă undeva, între Iisus și Marx, într-un deșert irizat de amintirea mării, dar: „*cum lui Pilat i-au fost întinse mai multe ștergare/ decât avea nevoie/ nu-i nimeni vinovat că urmează să te naști*” (**Hățișul sângelui, zorzoanele minții**).

Din continentul străveziu Andrei Velea se „întoarce”, odată cu ultimul său volum (**Lumea ca o pisică jigărită** - Editura Brumar, colecția Poeți români contemporani / 2012) în cotidianul lucrurilor mioritice mărunte, cu loviluții, maidanezi, politicieni și paturi de spital în care ne tratăm amneziile. Volumul este plasat sub genericul unui motto din Voltaire („*Întrebați un broscoi râios ce este frumusețea, frumosul absolut, to-kalon-ul. Vă va răspunde că este femela sa, cu doi ochi mari, rotunzi, care ies în afara căpățânei ei micuțe. un bot mare și plat, un pântec galben, un spa-te brun*”), cuvintele gânditorului francez sugerând un modus vivendi care ne... traduce. (sau cum spunea Adrian Păunescu cândva: *ne uităm mereu la filme americane în care parcă e vorba despre români* - citat aproximativ).

Poezia se desface vehement de pe sâmburele metaforic, căpătând gustul putred al realității: „*pe vremea împușcatului, / când nu mijisem ochi împotriva lumii, / vecina de vizavi turna la securitate/ cravatele stridente ale bunicului, / fluturii de argint din pahare/ și portretul regelui mihai (...)/ acum buncii au trecut de partea cealaltă, / discreții, cu bun simț, / vecina a rămas de partea gălăgioasă a lumii cu țățele sprijinite de proptelele lui dali, / cu uterul prăbușit ca varșovia/ după al doilea război mondial...*” (**balada vecinei de vizavi**); „*un vameș ne caută pe sub coaste/ de țigări băuturi droguri pistoale/ viață*” (**în vama de la oancea**).

O „resperare” disperată nuanțează griurile ființei: „*am înnebunit căutând prea multe sensuri/ într-o frunză care, pur și simplu, cade/ pe malul unei ape/ cândva, într-o toamnă târzie.*” (**poezii nu bat apa-n piuă**). Este aici ceva din senzaționala banalitate a unei lumi nebune, nebune...

Universul se reduce la scară umană, la o provincie „ca un triunghi al Bermude-lor” (Emil Niculescu): „*gheorghe mănâncă cerul printre câini, / citește printre câini/ și vorbește, deopotrivă, cu oamenii și cu câinii*” (**atunci când cerul e ursulețul mișă**).

Ne propunem să revenim asupra acestui volum, într-o cronică viitoare, rămânând, deocamdată, cu convingerea că fabuloasa corabie a poeziei lui Andrei Velea, plecată să descopere America, își flutură deja aripile pânzelor în larg.

LM

Salonul 44

ca și cum s-ar sparge un mormânt

ca și cum s-ar sparge un mormânt
și n-ar curge niciun mister pe fluviu,
ci doar o barjă,
neagră precum cerul gurii unui câine din
infern

pe barjă ar fi un pian,
la care un doctor în pantaloni scurți
și halat alb

ar interpreta „cântecele fără cuvinte”
de mendelssohn

prietenii mei din salonul de psihiatrie
numărul patruzeci și patru
ar asculta atenți, contrar obiceiului

gândurile lor nu ar mai fi la pastila
mare cât o monedă veche de o sută de lei,
pe care, după ce o înghiți
sub privirile bărbatoase ale asistentei,
trebuie să fugi spre pat,
altminteri, dacă-și face efectul,
adormi brusc, fără vise, acolo unde te prinde

vali

vali era cel mai de gașcă din salon,
avea vreo treizeci și cinci de ani și era
la dezalcoolizare

doctorii îl puneau, săptămânal,
să cumpere o sticlă întreagă de votcă
din care abia de-i dădeau un sfert,
în porții din ce în ce mai mici

„băi, ce mai trag ăștia la măsca fără noi”,
se oftica atunci când fumam carpat
pe ascuns

vali, la vârsta mea, era rebelul liceului:
„purtam plete pe vremea împușcatului,
m-am tuns doar când m-au amenințat cu
exmatricularea;
dar cu uniformă tot le-o făceam
și veneam pe la evenimente
în geacă de motor!”

„dar tu ce cauți aici, de paști?”,
m-a întrebat odată.
„am luat un pumn de diazepam”,
i-am răspuns.
„băi, lasă prostiile, pune mâna și te distrează,
că viața e scurtă!”,
după care mi-a povestit ce chindii încingea
în liceu

pe vali l-am sunat după ce m-am externat,
dar a răspuns soția;
n-am revenit cu niciun telefon

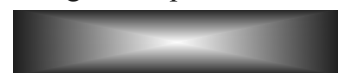
prietenii din salon auzeau luna

prietenii mei din salonul patruzeci și patru
auzeau, legați de pat, macarale uriașe venind
înspre ei,

mă rugau să mă dau la o parte
sau să le aduc o sacoșă cu pământ de pe lună

prietenii mei din salonul patruzeci și patru
auzeau spermatozoizii urcând de-a lungul
uretrei

și femeile căzând gravide,
mai grele ca pietrele de moară

(Continuare în pag. 8)

(Urmare din pag. 7)

prietenii mei din salon se extaziau când
creștea pâinea
și găseau insuportabil zgomotul înfloririi
ghioceilor,
verificau yalele cerului de o sută de ori
și admirau, ore în șir,
cum rugina mușcă dintr-o monedă uitată
în chiuvetă

pumnii în burtă

n-am crezut niciodată
că poți încasa pumni în burtă de la o asistentă
fără să replici, cu toate că ai fost
boxer profesionist
n-am crezut niciodată că o poți lăsa
să te-njure, să te sară peste anemica aia
de masă de la prânz
pentru că i s-a năzărit ei nu știu ce
așa pățea moș gigi,
boxerul schizofrenic
(de la prea mulți pumni în cap, pesemne)

l-am luat ușor de umeri, tremura tot;
pe sub halat, pe sub pielea lăsată ca o
pelerină de ploaie,
încă i se simțeau mușchii tari, încordați

l-am târât în sala de mese, șoptindu-i:
„ar merita articulate astea, nu?”

la care el mi-a replicat:
„n-o să dau niciodată în de-alde astea,
ascultă-mă, niciodată!”

cum să nu scrii o poezie

într-o dimineață c-un soare palid,
primăvăratec
(cel puțin așa se vedea de la fereastra
salonului),
m-am dus la asistenta de serviciu să-i cer
o foaie de hârtie
și un creion,
pe motiv că vreau să scriu o poezie.
ea s-a uitat lung la mine,
s-a încruntat de parcă i-aș fi cerut jumătate
din viață
și m-a înștiințat acru că dacă nu zbor
în următoarea secundă în salon,
îmi face o injecție cu diazepam
de dorm până apune și mama soarelui

ps44

ce-nseamnă „ps44” am afluam repede,
chiar a doua zi,
când mă plimbam prin curtea spitalului,
cu mintea goală, încă încercând să-mi
reamintesc
detaliile serii precedente:
mama văzându-mă șters, buimac,
întrebându-mă: „ce ai? ce-ai făcut?”
eu arătându-i foliile goale de pastile

am cunoscut o fată pe o bancă din parcul
spitalului:
„sunt internată pentru o operație de
apendicită, secția chirurgie”,
așa mi-a spus
„iar eu pentru că am idei rebele”
„hai cu mine în salon să iau cărțile de joc”
„hai”, i-am răspuns

cum intrăm, femeia de serviciu
se-avântă spre mine
„pleacă, marș de aici!”
„adică?”, întreabă fata
„nu vezi că e nebun?”
și a indicat cu mătura spre inima mea
(mă gândeam că vede, prin haine, direct în ea)
am privit mirat și eu, am citit „ps44”
și-am realizat totul
apoi am țâșnit pe ușă
afară din lume

ion și paradisul

ion mă ruga să-i las jumătate din
pastila-burete
că nu putea să doarmă,
iar doctorii nu-i dădeau decât chestii ușoare
fusese mutat la noi de la nevrotici
și-mi povestea nostalgic:
„acolo e viață, te relaxezi;
aici e un calvar,
cu toți alcoolicii și schizofrenicii ăștia
o iei razna!”

„ce cauți tu aici? nu înțeleg...
niște cretini,
ar merita internați doctorii în locul nostru”,
așa îmi povestea ion
când fumam pe rând din aceeași țigare
ion avea un băiat de vârsta mea
și-mi crease dorința
ca după ce ies de la psihiatrie să mă
internez la nevroze

„acolo e paradis:
liniște, mâncare excelentă...
și toate asistentele vorbesc frumos”

logica e un pachet de țigări

logica
e un pachet de țigări
strecurat de prieteni
pe sub gardul spitalului
de psihiatrie
luciditatea
e un caz particular
al unei come de sevraj
când s-a întâmplat ca în loc de alcool
să fie apă chioară

un gând pentru ’nea ticu

’nea ticu dădea să moară acolo,
printre nebuni, de bătrânețe
citea toată ziua dintr-o biblie rufoasă
și nu avea nici casă, nici biserică,
nu avea pe nimeni afară
care să-i aprindă o lumânare
sau care să-l amintească într-o rugăciune
părea normal ’nea ticu,
pur și simplu îmbătrânise aici,
internat pentru ceva de care nici doctorii
nu-și mai aminteau
„’nea ticu, o să-ți aprind o lumânare
când o să ies de-aici”,
i-am spus mințindu-l cu seninătate
’nea ticu mi-a mulțumit frumos
și s-a afundat în biblia rufoasă,
așteptându-și resemnat sfârșitul
printre alcoolici și nebuni,

printre „ai lui”

în loc de final

în ziua în care am fost externat
a trebuit să reinventez lumea
mă gândeam: cum o să-l sun pe vali,
cum o să-l abordez
(cât de ușor mi-era acolo...)
apoi meditam:
mi-ar mai trebui o săptămână în „paradis”,
la nevrotici adică,
așa, ca o depresurizare
încă mai vedeam pe orice haină eticheta
„ps44”
„hai scrie despre asta”,
m-a îndemnat, atunci, un amic
„încă nu e timpul”,
i-am răspuns
iar timpul a venit de-a valma,
cu josul în sus

lecții de economia sufletului

încerc să-mi vând mie însumi un poem,
dar nu ține...
știu mult prea bine unde mi-au suflat
în ureche zeii
și unde am consemnat doar, ca un contabil
cu telescoape prăfuite în loc de ochelari,
unde am descoperit un mecanism veritabil,
ingenios,
care se susține singur, cu toate bizareriile,
revoluțiile
și lucrurile anapoda pe care le propunea
și unde m-am redus la a împlети noduri
exotice în cuvinte
știu mult prea bine unde am făcut concesii,
unde am ezitat să mă arunc în prăpastie,
cu foaia sternului drept parașută
și unde am simulat un hău din adâncimea
unui pahar
știu mult prea bine unde am zis că mușc
gleznele realității
până la sânge
și unde doar m-am murdărit cu suc de roșii
pe buze...

știu mult prea bine unde erau grele
cuvintele,
ca niște adevăruri supraponderale, fruste
și unde erau ușoare ca formele unei
puștoaice, primăvara...

suntem firești
(Poem într-o ghindă)

suntem firești în ghinda noastră
când adormi, trag pacea absolută
peste lucruri
să nu te deranjeze zgomotul de atomi
lovindu-se-ntre ei
când te trezești,
pun un disc cu spectacolul lumii
și incit la mișcare browniană obiectele
cu aburi tari de cafea

George ANTON

PROCEDURĂ DE URGENȚĂ PE MAIDANUL MORII

Suspendat de cei mari de la jocurile de pe maidan până își va plăti amenda de cinci ouă, moneda uzuală a locului, convertibilă în lei la alimentara din centru, Niculiță se plictisea învârtindu-se singur pe lângă casă și, după prânz, porni încet spre maidanul Morii.

Nu știa sigur ce program aveau ei astăzi dar maidanul Morii era preferatul lor atunci când rămâneau în sat. Aici aveau la dispoziția imaginației, curtea pavată cu piatră de râu, clădirea înaltă și spațioasă a morii, cu ușile scoase de ruși când luaseră tot ce era înăuntru și trei camere ale cantaragiilor dotate, încă, cu mese scaune și paturi. Acestea erau închise de primărie dar la ocazii speciale, intra unul prin oberlihet și deschidea geamul mare pentru toți. În dreapta morii, în alte trei cămăruțe, ceva acareturi ale fostului proprietar, locuiau Frizerii, mama, o fata și doi băieții, culoarea dominantă a maidanului.

Fata, Maria, era doar cu trei, patru ani, mai mare față cei mai mari copii care se jucau pe maidan, dar analiștii „radio șanțului” erau cu toții de părerea că e prima curvă șoferească din istoria satului ceea ce putea fi adevărat din moment șoferii celor câteva GAZ-uri care-și zdroncăneau fierăriile pe șoseaua pietruită claxonau în draci sau rămâneau frecvent în pană pe lângă maidan dar în același timp, și pe nedrept, eticheta era prea puțin cuprinzătoare, pentru că Maria avea în sat clienți cu „jour fixe” și lua fără mofturi „șanu-Brăila” ori de câte ori avea cerere. Poate că din răutate era așa de restrictivă eticheta lor de vreme ce, până atunci, excesele de mâncărimi, de natura celor ale Mariei, se redistribuiau în sat fără scurgeri atât de semnificative în afară.

Fratele Ion avea atribuțiuni de cap de familie, iar fratele mai mare, Gicu, era mut, avea un retard puternic, și pe deasupra era și epileptic, cea ce, în mintea oamenilor din sat, însemna că e nebun.

Fizic, Gicu era mai bine dezvoltat decât băieții de seama lui dar avea o siluetă indentică cu acelea din șirul de umanoizi cu care se ilustrează evoluția omului din mai-muță. Cu fruntea teșită, cu un dop de țeastă, și bărbia cu maxilarul de jos împins mult înainte, atunci când alerga furios, după cineva care-l supăraseră, Gicu chiar aducea a căpcăun și băga în sperieți pe oricine.

Când voia să spună ceva, scotea doar niște mârâituri înfundate, cuvinte mai legate fiind, „Moaca”, mult folosit în vremea aceea cu sensul de „prostule”, „Mai’ia”, numele surorii lui, „Mihî... mă-ti”, din înjurătura neaoșă și alte câteva onomatopee și frânturi compuse, cu rolul de expresii echivalente...

Fără să vadă nimic în stânga și-n dreapta, doar cu urechile ciulite înainte, pentru a prinde un semn, un vârf de hărmălaie ceva, Niculiță se trezește în curtea morii,

goală și tristă. Doar în dreapta, Maria Frizerița întindea rufele pe o sârmă legată între streășina joasă a căsuței lor, și un stâlp scund, rămășiță a unui gard care altădată despărțea casa lor de maidan. Cu spatele la șosea, îmbrăcată într-o cămașă bărbătească roșie, care doar ce-i acoperea fesele, se ridică pe vârfuri, să vadă, peste sârmă, chipurile, cum arată rufele ei, dinspre lanul de porumb din spatele morii. Lăsa la vedere rotunjimi roze, lipsite de povara oricărei textile dar Niculiță nu are necesarul de criterii și repere estetice pentru a citi priveliștea cu oarece beneficiu. Era doar mâhnit că nimeni altcineva nu mai era pe acolo și nu mai zăbovi.

Ieși la șosea, unde Gicu, așezat pe malul șanțului, după niște lăstari de plop, spărgea pietre subțiri și studia atent secțiunile rezultate. Mai fusese pe aici, îl știa pe Gicu, dar de fiecare dată se aranja în așa fel încât să stea cât mai departe de el. Acum, singur cu el, Niculiță se cam pierdu și zise repede :

– Ce faci Gicule?

Gicu ridică din umeri și dă din cap cu expresia omului care nu face nimic :

– Țac pac, bula bac!.. ceea ce însemna „ee, și eu p’aci, mulțumesc de întrebare”

Niculiță înțelege că e acceptat, se așează pe aproape și privește cum stuadiază Gicu bucățelele de piatră spartă. Un om care trecea pe bicicletă cu un sac de iarbă pe bicicletă strigă la Gicu:

– Moacaaa, ce faci Moacaaa!!!

Gicu spumegă, se ridică nervos în picioare, face câțiva pași apoi se întoarcă spre Niculiță și arată spre acela cu un gest de scârbă și lehamite. „Mihî... Moaca, Moaca... Mhîîî... mă-ti!” Cu sensul că „Atâta știe și el”. Văzut de aproape, Gicu este numai mâhnit de prostia aceluia dar pumnii strânși, privirea lui de cimpanzeu ridicat pe picioarele dinapoi și izmenele trei sferturi, ridicate pe burtă, din pudoare, pentru că nu are nasturi la probab, îi dau, de departe, un aer de nebun.

Supărarea îi trece repede pentru că un alt biciclist, cu o mână pe ghidon și cu găleata cu apă în cealaltă, probabil unul care stă mai pe aproape, și-l știe mai bine, îl salută:

– Salut Giculeee! Maria, Maria ce mai face?!

– Mai’ia vute, vuteee, vuteeeee! răspunde Gicu vesel și fleșcăie din gură „vuci, vuci, vuci...” căutând să redea, cât mai bine, clipocitul acela care însoțește mecanica actului sexual.

– Bine mă Gicule... se bucură acela, de parcă i se luase o piatră de pe inimă și merge calm pe bicicletă, cu găleata de apă într-o mână..

De undeva, din spatele morii, pare că răzbate până aici un cântec cunoscut. Niculiță se ridică atent, Gicu sesizează schimbarea atenției lui și se ia după el, înspre maidan. Într-adevăr, din spatele morii se aude tot mai clar acel „Kar-li-pa-cheaaa, ru-ku-taaa

ka-ri-pa-cheaaaa...”, un imn bizar cu care copiii maidanului mășăluiau prin împrejurimile satului, s-au intrau pe maidan. În scurt timp, printre moară și basculă dau năvală vreo cincisprezece copii care aruncă o minge pe pavaj și aleargă după ea. În spatele lui Niculiță, Gicu cu capul pe spate și pieptul bombat, zlobozește un „Ma-lam-pu-rim-pim-pom- pam-booooo!” amplu și „poco di poco crescendo” de se zbat geamurile sparte ale morii și ecoul se plimbă câteva secunde bune între clădirile maidanului. Cu acest strigăt își anunța mereu starea lui de maximă fericire, de deplin acord cu lumea înconjurătoare și acum aleargă pe la fiecare dintre copii, îi îmbrățișează, îi strânge de gât pur și simplu, parcă vrea să le spună „Mă, eu vă iubesc de vă omor, mă!”. Când scapă de dragostea lui, copiii respiră înecat, tușesc, dar se prăpădesc de răs pentru că ei sânt cei care îl înțeleg cel mai bine.

În timp ce se aleg echipele Gicu aleargă în jurul lor, face viraje cu mâinile întinse și bâzâie ca avioanele. Niculiță nu e ales fiind suspendat iar Gicu nu face deosebire între coechipieri și adversari. Pus în poartă, dă mingea oricui pentru că în logica lui, doar ne jucăm, sântem toți prieteni ce naiba iar când se produc aglomerații, încâlcii prin fața porții, intră, dă de pământ fără să aleagă, coechipieri sau adversari, ia mingea în mână și o trece linia porții, oricare ar fi ea, după care se uită muștrător la ei „Ce dracu, uite așa se face!” și abandonează jocul. Pe el nu-l aleg, ar fi de prisos, imparțialitatea lui e recunoscută de toată suflarea fotbalistică și poate interveni oricând poștește în apluzele unanime ale asistenței.

Jocul începe și cei doi, Niculiță și Gicu ies la șosea unde dau cu ochii de un GAZ verde, parcat mai încolo. Gicu se uită pe lângă garduri apoi o ia înspre casa lor unde privește un timp pe geam. După câteva minute, face câțiva pași de la geam și urlă tare : „Ma’ia vute, Mai’ia vuteee, Mai’ia vuteeee” apoi trece pe la fiecare și-i dă vestea strigând fericit ca și când, în sfârșit, face și Maria ce trebuie. Aceia nu prea-și dau seama că Gicu transmite în direct, și el insistă, se bagă în ochii lor și repetă exaltat „vute, vute vuteee”. În scurt timp, din casa frizerilor iese fâstăcit șoferul ghinionist, care cu cureaua de la pantaloni bătându-i genunchii, aleargă, pornește mașina și dispăre într-un nor de fum negru. Acum băieții înțeleg și se prăpădesc de răs iar Gicu e în culmea fericirii, le-a făcut o bucurie prietenilor lui, și saltă de pe un picior pe altul printre ei. Dar din spatele lui se apropie vijelioasă Maria, care agită o coadă de mătura și strigă cu toată acreala energiilor nedescărcate:

– Mă nebunul dracului, nu puteai să taci din gură?

Gicu nechează, chicotește, se ascunde o vreme printre copii, apoi o taie pe

(Continuare în pag. 10)

(Urmare din pag. 9)

PROCEDURĂ DE URGENȚĂ

după moară. Maria leapădă papucii din mers, mărește viteza și în câteva momente trec prin prin fața morii cu Maria croindu-l pe spate, în uralele și încurajările galeriei. Dispar după moară și când reapar Gicu aleargă săltat, nechează ca un nătărău ce este și cum Maria dă semne de oboseală, se oprește, îi face un „vuci, vuci, vuci” și... cotesc iar după moară. La ieșire, Maria vine gâfâind la cei strânși grămadă, respiră greu și aplecată, cu mâinile pe genunchi, se mai consolează:

– Da bine că am apucat să-i iau banii...! Gicu se apropie din spate și-i face la ureche „vuci, vuci”. Maria mai dă după el până dispare după moară, apoi își caută papucii, și merge relaxată spre casă unde se șterge pe picioare și intră înăuntru, calmă și liniștită, de parcă ar fi măturat prin fața ușii. Gicu îi trage un „Ma-lam-pu-rim-pim-pom-pam-boooo” care pune capăt agitației, băieții reiau partida de fotbal, el merge pe lângă moară, adună bucăți de țiglă spartă, mici cât să poată fi cuprinse cu palma și le așează pe o șină, ieșită cam un metru prin peretele morii. Cu o expresie foarte preocupată, Gicu ia o țiglă și o aruncă cu boltă, cât mai departe, în porumbul din spatele morii. Apucă altă țiglă, urmărește atent traiectoria și stă pe gânduri parcă ar compara în gând cine știe ce asemănări sau deosebiri din zborul lor. Aruncă țiglă după țiglă, notează în gând tot ce-l interesează și pe fața lui se vede clar o preocupare resemnată. Este asemenea unui savant care terminând experiența ce l-a obsedat toată viața, constată că n-a obținut rezultatele scontate și, acum, o repetă la nesfârșit, căutând să vadă unde a greșit. Niculiță care toată ziua s-a distrat urmărindu-l își dă seama că ar fi periculos să-l deranjeze și stă mai departe pe cărămizile lui.

Gicu termină, se șterge pe mâini frecându-le de izmene și, parcă trezit dintr-un vis urât, atunci când vede copiii alergând după minge, slobozește un nou „Ma-lam-pu-rim-pim-pom-pam-bo” bubuitoare și aleargă vesel printre ei.

Asvârlind picioarele în lături, vesel și fără griji, iese la șosea, se repede prin niște vrăbii care ciuguleau o pălărie de floarea soarelui aruncată pe șanț și când ridică privirea o vede pe Maria îmbrăcată cu o rochie albă, cum se urcă într-un GAZ crem, aproape nou, și-i arată lui Niculiță: „Mai’ia, vuci, vuci..”.

Este târziu după amiază, aproape pe înserat și pe lângă gardul de peste șosea, trec fetele cu găleți de apă bună, pentru bucătăreala de cu seara. Câteva au lăsat gălețile jos și se odihnesc rezemate de gard. Râd, vorbesc și arată spre Gicu care trece șoseaua și se apropie de ele.

– Ce faci mă Gicule?

– Țac pac ...ula bac! răspunde el nonșalant. Fetele chicotesc, se vâra una în alta, și fac „vuci, vuci, vuci,” Gicu le aleargă, ele se fac că fug dar se învârt în jurul lui și el le prinde le smotocește dar mai mult nu știu nici ele, nici el.

Din urmă sosesc Sanda și Lenuța, două fete mari, trecute prin toate cele care se știu demult cu Gicu. Sanda este o frumusețe bine rotunjită pe toate părțile, cu umeri înguști și fundul mare. Acum este în vorbă cu Nicu lu’ Pârciu, adică până la nuntă, dărâma

împreună gardurile, o seară pe ulița ei, una pe a lui, strategic, să nu se prindă lumea, zice ei. Lenuța testase și ea destui prin sat dar era o frumusețe rece, interesată și visa la ceva de la oraș. Se cunosc de mult, știu protocolul și se așează rezemate de gard:

– Ce face Maria mă Gicule?

– Mai’ia vute, vuteee, vuteeeee! Și arată cum conduce un volan, adică a plecat cu mașina...

– Da’ tu ai gagică mă Gicule?

Gicu se fâstăcește, sare în sus, prinde niște crengi dintru-un salcâm, face un mic ocol și o arată pe Sanda..

– Da’ mă, da degeaba, că n-ai cu ce, ai ceva în izmene?

Gicu se pierde, face gesturi de muscă amestecată, iar fetele își fac jocul. Sanda se lipește de gard cu picioarele depărtate și dă ochii peste cap iar Lenuța insistă:

– Uite-o, da ai sau n-ai, arat-o, sau plecăm!

Gicu se enervează, trage izmenele în jos și slobozește ditamai „darabu” noduros și necioplit care îndată se lipește de buric cătând în sus, gata-gata să dea și el drumul unui „Ma-lam-pu-rim-pim-pom-pam-bo” de bucurie că e scos la lumină.

Fetele, cască ochii ca omul care scoate cartofi și dă peste oala cu bani, Lenuța ia găleata, trage de Sanda care nu-și mai revenea și pleacă împletit cu apa dâră după ele. După câțiva metri Sanda se oprește nervoasă:

– Ș-acuma, de ce fugim fă, ca proastele, că doar nu vedem în fiecare zi așa ceva!

– Ne vede lumea fă..., ai nuntă la toamnă!

Dar Sanda lipită de gard, oftează cu ochii închiși:

– Dacă avea asta și un pic de minte, uite, acum făceam eu ceva în gura lumii și pe ea de nuntă!

Cele care urmează sunt mai mici și-l ocolesc explicit, temătoare din fire fiind ele, până vor ajunge să aprecieze cum se cuvine ceea ce Gicu arată învârtindu-se ca un taur rănit amestec de capele roșii care-i flutură pe sub nas. Într-un târziu, când fierbințeala îi mai trece Gicu traversează șoseaua exact în momentul în care, ceva mai departe, Maria coboară din GAZ-ul crem.

Cei șapte copii mai mari, care mai sunt pe maidan, se strâng sub teiul din colț așa cum fac întotdeauna când vine seara.

De fiecare dată Maria le arată cerceii, mărgelile, se scotocește prin buznare, mută, ca pe o batistă, chiloții dintr-un buzunar în altul, scoate ba un inel, ba un ceas Ruhla sau banii câștigați, le flutură pe sub nas după care urmează detalii amănunțite, despre om, despre ce făcuseră, toate picanterile, spuse pe șleau, și presărate cu hohote de râs. Sinceritatea cu care le spunea totul, felul cum își pune viața pe tavă în fața lor, o făcea în ochii lor cea mai curată fată. Era zâna lor.

Acum e vioaie, saltă de pe un picior pe altul și, după ce se oprește în mijlocul lor, se uită atent la fiecare dintre ei. Ridică mâna în dreptul ochilor, le plimbă pe sub nas un inel, ca multe altele care le mai primise, după care se uită și ea, lung, zâmbitoare-visătoare, la inelul de pe mână.

– Da.. nu ne zici și nouă, cum fost, cine e ăla..

– Măăă, ăsta e prost rău, măăă, vrea să se însoare cu mine! și pufnește în râs.

REVISTĂ DE CULTURĂ

– Asta zici de toți, da’ zi cum te-a luat, cum zicea el că te vrăjește, cum făcea aia, aia....

– Măăă, nu s-a atins de mine, vine la noapte și mă fură, zice că sânt Albă ca Zăpada și mă vrea așa... curată... da’ nu așa... zicea el un cuvânt de ăla... și râde iar, cu hohote amestecate, când de fericire, când de ce i se întâmplă.

– Păi de ce să te fure, dacă el nimic, nimic?

– Nuuu, măăă... asta a venit așa, mai târziu... că el zicea că vine să mă ceară de la părinți... io i-am zis că părinții mei nici nu vor să audă, că sânt prea mică, și că o să dureze ani și el, că nu poate să aștepte și că aplică procedura de urgență, adică mă fură, că el știe cuvinte de astea, că are un frate care a fost șofer la tribunal... Așa, că mâine, sânt în Brăila, măăă!

Copiii o cunosc bine, nu o văd măritată însă ceva pare adevărat în cele ce spune, ceva care le scapă:

– Te măriți, tu..., la Brăila...

– Să mă văd eu acolo, măăă... mi-a spus mie soră-mea, acolo sânt vapoare mari, pe care scrie Ontario, Rio Grande, Belo Horizonte..., marinari crăcănați, cu pieptul lat și bani la pungă, și eu stau la bar și „Ciao bambinaaaaa!” „Helo Mery, campari?, cinzano?” Acum e ceva mai clar. Asta, cu GAZ-ul lui crem, îi făcuse Mariei legătura cu Brăila, cu mirajul călătoriilor și al locurilor îndepărtate cu nume sonore, plantat în capul ei de sorăsa. Crescută pe maidan, ea nu vedea, nici de departe, șansa ce i se oferea, de a fi mireasă și femeie la casa ei, ci doar ocazia de a promova din lumea fetelor șoferești, în cea, cumva mai glamuroasă, a celor marinărești. Oricum ar fi copiii au înțeles că pericolul de a o pierde pe Maria este real și stau pleostiți, cu ochii umezi, mai că dau în plâns. Maria, își dă și ea seama de jalea din sufletele lor:

– Mă, ce aveți mă, sânteți băieți mari, ce dracu!

– Nu sântem băieți mari, ai zis că atunci când o să fim mari, o să faci și cu noi, ce faci cu ăia! izbucnește unul.

– Aaaa, am pricepuut! mă duc să iau buletinul și câteva lucruri, iar voi vă duceți la cântar, pregătiți totul colo... nu vreau să las eu aici pe niște mucoși plângăcioși, o să las niște bărbați care să se gândească frumos la mine!... Câți sînteți, șapte?, Tot a zis ăla că sânt Albă ca Zăpada..., vă bag în procedură de urgență! Până la doișpe noaptea vă rezolv!

Face câțiva pași și-i trece prin cap că acești copii sânt poate singurele persoane care țin la ea cu adevărat, singurii pe care îi doare de ea și se întoarce :

– Luați banii ăștia și cumpărați o sticlă de coniac... și trei ciocolate! Da repede!

Pe drum se simți copleșită de sentimentele lor, Brăila se estompa încet, iar Bello Horizonte, s dispăru complet în ceață. Băieții merg un timp jenați apoi se uită unul la altul, zâmbesc și-și dau coate de încurajare. Obținuseră o victorie și prinseseră curaj :

– Dacă nu-i sparg eu toate geamurile lu’ ăla, când o mai trece p’aici, să vedeți voi!

– Măăă, stați așa! Nu geamurile mă, cauciucurile, în seara asta...

– Punem scânduri pline de cuie pe tot șanțul, din cinci în cinci metri!Și-i spargem și geamurile! În procedură de urgență!

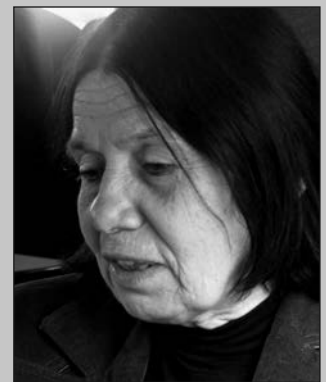
Emil NICULESCU

Exerciții de supraviețuire

Nicolae Steinhardt despre Ileana Mălăncioiu

Aferim, femeie! Curajoasă. Aspră. Le vede, le știe, le spune. Și cu suflet de muiere sensibilă, simțitoare. Suflet adânc, colțuros. Mare poetă.

Da, asta admir: o tărie inteligentă (foc) și totodată accesibilă milei, duioșiei (indirecte). Am calificat-o: o Antigona ducându-l pe Oedip de mână, dar o Antigona cu suflet de Electra (și de Ecaterina Teodorescu).

Sunt cărți care, la câțiva ani după apariție, nu devin patinate, amprentate de timpul care, încurajând de obicei reumatismul poliarticular, ar putea afecta încheieturile unei alcătuirii, de multe ori fragile - un volum de publicistică, adunând texte (interviuri, articole) presărate pe aproape treisprezece ani (1997-2010), cărora li se adaugă și răzgulul, în ce mă privește, dintre apariție și lectură.

Un astfel de „caz” îl reprezintă și **Exerciții de supraviețuire** (Editura „Polirrom”, 2010, 396 p.), manualul alternativ propus de **Ileana Mălăncioiu**, căreia *Poezia* (ii) e, fără îndoială, un exercițiu de supraviețuire. Atunci când trudești asupra unui vers, uiți de durerile care te apasă, de timpul care trece și de moartea care te pânzește de când te-ai născut. (un decupaj de pe coperta a patra, unde se stipula și o clauză severă: profesantul să fie „un poet autentic”; deși întrunea această condiție, Rimbaud a neglijat să mai scrie, a devenit „negustor” - cum îl „denunța”, în titlul unei plachete mai vechi, Mircea Dinescu, ce bucătărește „pe sticlă” și-și vinde ultimul volum împreună cu vinurile pritocite la Cetate, fiind bine sănătos - drept care a murit de tânăr).

Într-un interviu acordat **Martei Petre**, unde o întrebare sugera un soi de thanatofilie, statutul de „flotantă” al poetei în lumea „de dincolo”, rezidența este lămurită dumeritor: *Eugen Negrici spunea că descoperirea cea mai importantă a mea ar fi conștientizarea vieții și a morții. (...) Vin de undeva de unde oamenii nu cred că mor ci că trec în lumea cealaltă. Ca într-un boț, tema revine, altcând, cu noi nuanțe, de natură morală: S-a spus ades (...) că poezia mea îți dă sentimentul că aș fi străbătut infernul. Aș preciza că, în accepția mea, viața este valoarea supremă iar moartea este răul absolut. Dar cred că există situații în care pierderea sensului vieții și moartea psihică sunt mai greu de acceptat decât moartea. Poate un astfel de caz a fost disperatul autor al antologiei (în colecția „Hyperion” a Cărții Românești) **Fragmente din regiunea de odinioară**, cel evocat și de colecționarul de fotografii Grișă Gherghei: În multe nopți am fost „victimă” lui Mazilescu, care în fața unei sticle de votcă, îmi recita din întreg, din toate chitanțele plătite de el unei posterități - pe atunci necurgătoare încă. Iar când ajungea pe ultima pagină scrisă de el, urma *Bacovia integral* și apoi *Eminescu pe alete*. (...) Recita fără să furișeze textul, fără glas-gest, aluneca, parcă, pe un patinoar de votcă înghețată (**Boemi sub dictatură**, Editura Fundației PRO, 2002, p. 53.).*

Omul și poetul acesta rezonază în memoria celei numită și poeta vinei tragice, datorită tocmai, poate, pentru vecinătatea cu *Bacovia* și *Munch*: El era un prieten la care țineam mai mult decât la alții, fiindcă efectiv

nu mai putea suporta. Moartea lui a fost o sinucidere lentă, din groaza că nimic nu se poate schimba. De aceea am regretat că n-a apucat să vadă schimbarea, chiar și așa dezamăgitoare cum este. Mi-ar fi plăcut să poată afla că poezia lui a făcut școală. Fiindcă, deși îi plăcea să braveze spunându-ne: „Știți ce o să fiu eu pentru voi? Un fel de Bacovia dintre al doilea și al treilea război mondial”; ca orice poet autentic, se îndoia de sine până la anulare. Probabil că, supraviețuind, Mazilescu ar fi încercat, și el, gustul cenușei pe care scriitoarea nu ezită să-l manifeste, în noile realități: a rămâne un om liber după așa-zisa noastră eliberare, când nevoia autointitlului elite de a se încolona cu orice preț după cineva mi se pare mai tristă decât încolonarea forțată de altădată. De aici și observația că între naționalismul comunist de altădată și internaționalismul socialist actual bornele nu sânt foarte ferme și efectul la fel de nociv: oricât m-ar fi contrariat Paul Goma, nu pot să nu admit că în nebunia lui există o luciditate care îl face să nu se lase păcălit de ceea ce se întâmplă acum la noi. Faptul că nici el, nici Dorin Tudoran nu s-au numărat printre membrii Comisiei Tismăneanu cred că nu este întâmplător și că ar trebui să ne dea de gândit.

Schimbările (postevenimentale) la față, ca în cazul autoarei **Nina Cassian** „La scara 1/1”, trecută, ca și alți avantgardisti, cu arme și bagaje, la proletcultiști, și, după o incursiune prin „lumea liberă”, revenită cu volumul **Memoria ca o zestre** sunt remarcate, cu un firesc rictus adresat perpetuei falsificări a istoriei (fie și cancaniere) mai vechi sau recente, în iluzia caragialească a „reprezentativității”. Dacă tot de la autorul „Scrisorii pierdute” venea atenționarea alarmantă: „Europa e cu ochii pe noi”, la centenar, poeta, cu ochii pe indicațiile oficiale, îi transforma arta în „armă de luptă” de clasă, adică îi da (în) „tendență”, împreună cu o balcanică temenea: ...Era o lume putredă și rea./ Ascunsă-n faldul vântat al minciunii./ Ca un stilet s-a nfipt penița ta/ Și, sub cenușă-a răscolit tăciunii./ (...) Gonit-am de la cârmă tipăteștii/ Și moftangiii i-am gonit de-a pururi./ Azi nu mai vezi, în pernele caleștii./ Conițe lustruite de huzururi/ (...) Pentru tăria paginilor tale/ Izbind în coasta veacului apus./ Și pentru adevărul ce l-ai spus -// Adânc îți mulțumim, Caragiale... (**Versuri alese**, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1955, p. 196).

Confesiunea impudic-sfidătoare a poetei, tradată în amorul ei partinic tocmai de junele obiect al adorației, atrage o observație „justă” în paradoxul ei: Nina Cassian nu poate să înțeleagă că libertatea sa de a fi făcut tot ce a vrut sub un regim de teroare nu are nimic în comun cu cea despre care vorbea N. Steinhardt atunci când mărturisea că se simțea liber și în închisoare (încercarea de a

convinge că toți am „compătimit împreună”, cum formula Băieșu, nu probează o prea mare zestre de bun simț).

Dacă Nina Cassian își justifică longevitatea (și) prin satisfacția de a sta la căpătâiul defunctului partid persecutor, ce i-a refuzat avansurile, **Florin Mugur** este la cealaltă extremitate: rupe din sine și se rănește mortal vorbind despre concesiile făcute în cărțile sale și despre faptul că - sub dictatură - munca de redactor îl obliga să fie și cenzor. Este, desigur vorba de comentarii în jurul volumului **Scrisori de la capătul zilelor** (Editura „Compania”, 2002, 104 p.), volum postum, îngrijit de Mircea Iorgulescu și însoțit de un text al acestuia, din 1989, citit la radio Europa Liberă. Sunt epistole trimise, între 1 februarie 1989 și sfârșitul lui ianuarie 1991 (poetul a murit către 9 februarie), unor prieteni plecați din țară: Virgil Duda, Leon Volovici, Mircea Iorgulescu, Sonia Larian și Lucian Raicu (sau, cum li se spunea, după o vârstă, „Frații Raicu”) și Norman Manea. Disparația soției, după o lungă suferință, îl lipsește, el însuși minat, din tinerețe, de șubrezenii, de motivul de a mai trăi. Schimbările din istorie, el cam apolitic fiind, îl nedumeresc și scârbesc, cum rezultă din mai multe „par avioane”, din care am cita-o pe cea expediată lui Iorgulescu la 11 octombrie 1990: „Anul gol”, ții minte cum îi spunea cărții rusului Boris Pilniak, acest an, plin de zbateri și, aparent, plin de toate cele de dă pe dinafară, e în realitate gol ca o butie din care s-au luat toate verzele și s-a scurs și zerul împutit... (...) De fapt, știi ce mă lovește cel mai rău? Disparația literaturii din viața societății - și, direct din a mea. (iată că din nou ne întâlnim pe același drum.) Emoțiile se rarefiază; pentru unul ca mine, de fapt un apolitic, absența literaturii - deci, a ultimei prietene ce-mi rămăsese - e un mic sau un mare dezastru.

Ileana Mălăncioiu amintește, în textul **Scrisori despre căderea în golul interior** (publicat în 2009), modul lui de a se achita de delicatele îndatoriri „de serviciu” - i-a fost redactor de carte la **Călătorie către mine însumi** (1987), situație delicată, după ce volumul **Urcarea muntelui** atrăsese nemulțumirea cenzurii; scriitoarea relevă structura epistolierului, de un dramatism rar întâlnit, și faptul, cumva în trena teoretizărilor lui Cioran, că sinuciderea are părțile ei bune: *Ideea că poți încheia totul atunci când vrei tu nu constituia pentru el un pericol, ci mai curând o supapă care îl ajuta să suporte viața așa cum este.*

Argumentele călătoriei „dincolo” se acumulează treptat, în funcție (și) de afinitățile elective: *Eugen Jebeleanu, de la care am învățat să-l iubesc pe Bacovia (și de la care am învățat foarte mult), îmi spunea că el nu*

(Continuare în pag. 12)

(Urmre din pag. 11)

e niciodată singur. Că atunci când nu e cu nimeni nu se plictisește, pentru că în jurul lui se adună toate umbrele acelor pe care i-a iubit; experiența personală, din păcate, din ce în ce mai bogată, pe măsura scurgerii vremii, aduce noi probe doveditoare: ziua în care, căutând în agenda ta, dai peste primul număr de telefon al unui prieten care a trecut dincolo. După el urmează altul, apoi aceste numere se înmulțesc și te poți trezi formând unul din ele, așa, în virtutea inerției, și așteptând să-ți răspundă cineva de la celălalt capăt al firului...

Pe cine apelează, în lipsă, aceea pe care Virgil Ierunca a asemuit-o Antigonei (ca poetă), căreia Steinhardt i-a acordat chiar un fel de cognomen: „Antigona agonistă” (scriind despte „Vina tragică”) sau, după o dedicație a lui Emil Brumaru, „cârcotașa literaturii noastre”?

Primul, cred, este **Lucian Raicu**, mort în sărăcie și în singurătate, cel care, explicându-l pe Bacovia - un studiu despre marginalul Bacovia în care demonstrează că nereușita a fost, până la urmă, adevărata șansă a marelui poet - („șansă” asumată și de titlul unuia dintre textele din sumarul acestei cărți: „Din eșec în eșec am ajuns acolo unde trebuia”), peste care uitarea a căzut brusc și nemeritat. Cea mai mare influență asupra mea - se confesează scriitoarea - și a poezilor cu care mi-am făcut ucenicia a avut-o însă Lucian Raicu. Nu doar pentru că a scris la vreme despre cărțile noastre, ci pentru că simțea poezia prin toți porii, și comunicarea cu el avea o încărcătură aparte, indiferent despe ce am fi vorbit. Criticul, care scria despre poezie din interior, are mai multe „vizite” în aceste „exerciții de supraviețuire”, una dintre ele datorându-se scrisorilor adresate acestuia de proprietarul, pe atunci, al rezervației de îngeri de la Dolhasca, niște neobișnuite fișe de lectură, trădând fixațiile literar-sexuale sau sexual literare ale lui Brumaru. Pudicul Raicu le-a apreciat, tot astfel și autoarea care, cu alt prilej sesizează niște diferențe: Spre deosebire de Mircea Cărtărescu, Emil Brumaru n-ar vorbi despre performanțele sale sexual-literare făcând ironii pe seama colegelor lui ori apelând la serviciile unor fantome. Nu pentru că i-ar lipsi așa-zisul curaj artistic necesar ca să-și permită lucrul acesta, ci pentru că în ochii săi femeia continuă să fie un mister pe care, oricât s-ar strădui, nu-l poate dezvălui odată pentru totdeauna. (...) Așa se face că de la el am înțeles de ce iubește femeile,

mult mai bine decât de la Mircea Cărtărescu, care, dat fiind cât e de obsedat de el însuși, s-ar putea descurca foarte bine și fără ele. Pe linia acestei obsesii, se indică drept un precursor al fracturiștilor Geo Bogza, cel din perioada în care scria „Poemul invectivă”.

Alți scriitori ce se întrevăd, mai mult sau mai puțin fulgurant, în paginile Ilenei Mălăncioiu sunt: Marius Robescu, Gabriela Melinescu, Ana Blandiana, Gabriela Adameșteanu, Paul Goma, Cezar Baltag (despre care aproape că nu se mai vorbește, deși are versuri emblematice, care s-ar putea cita oricând pentru a dovedi că s-a scris poezie adevărată și în „pustiul spiritual al Estului”), Ion Gheorghe (volumul „Elegii politice” rezistă mai bine decât cărțile unor poeți care nu au greșit mai puțin decât el. Dar au căzut ca pisica în picioare datorită entuziasmului manifestat față de revoluția anticomunistă”), Paul Goma, Emil Botta, un posibil model (Nu mi-ar fi stricat să învăț ceva și din umorul cu care s-a imbarcat el de bunăvoie și nesilit de nimeni pe „corabia rataților”, împreună cu prietenii săi din tinerețe, dar asta e mai greu de învățat).

Prietenii, au fost, uneori, cei care au conectat-o la lecturi austere dar importante, ce au răscumpărat abundența de care s-au „bucurat” aceia ce au ținut cadența cu literatura „la zi”, în obsedantul deceniu, cum, de pildă, Florin Mugur, unul dintre cei „recuperați” (după ce juraseră pe biblia „împielițată” - a se vedea ciclul „Vara genială” din volumul „Portretul unui necunoscut”); o astfel de întâmplare a fost lectura lui Edgar Allan Poe: am primit în dar de la un prieten al Prietenului meu Prizonierul poemele lui Edgar Allan Poe în traducerea lui Emil Gulian. Atunci „Corbul” lui s-a asociat în capul meu cu cel din „Amurg de iarnă” al lui Bacovia - care tăia amurgul diametral - și au rămas împreună pentru totdeauna. Anticipez, cumva, un portret emoționant spre dramatic, spunând că tălmăcitorul, de dreapta, ca și Haig Acterian și alții, după ce-și tipărise o plachetă proprie, și (la „Fundatiile Regale”) tălmăcirea, a ajuns pe Frontul de Est, unde, după Stalin-grad și Cotul Donului, este recunoscut de cel căzut în captivitate: Într-unul din trenurile fantomă cu morții depuși pe platforme, pentru a ieși socoteala la lagăr, murise poetul Emil Gulian, traducătorul lui Edgar Allan Poe, dar corbul lui rămăsese să psalmodieze pentru alte destine „Nevermore”, pe drumul pe care treceau pe nevăgăte de seamă, dincolo (**Aurel State, Drumul crucii**, Vol. 1, Editura „Litera”, 1993, p. 180).

Revine, cumva din exteriorul breslei (deși a trasus, împreună cu scriitoarea, târziu, pe Hans Magnus Enzensberger și Ingeborg Bachmann) fostul sublocotenent de vânători de munte, voluntar pentru eliberarea Basarabiei, prizonier la ruși, întors după 13 ani, odată cu ultimii prizonieri și reîncarcerat în închisorile românești, prilej de a constata că uneori rusofilii de la noi erau mai răi decât rușii, care mai lăsau lucrurile în voia soartei, să le rezolve timpul sau Dumnezeu. Este din nou ridicat, dintr-o târzie studenție, învinuit de a fi organizat funeralii legionare unui coleg de prizonierat, poetul George Fonea, ale cărui manuscrise fuseseră și ele arestate; dosarul său a prilejuit fabricarea unui „lot” de pușcăriabili, pentru absolvirea cărora alege să se sinucidă, însă n-a fost lăsat să moară.

A fost făcut la loc din bucăți, ca să fie judecat pentru crimă împotriva orânduirii de stat. Lichidat, în cele din urmă, de Securitate, pentru scoaterea din țară și publicarea unor pagini memorialistice, de care am mai spus. Modul în care Aurel State sfidează teroarea istoriei trimite la Kafka, Dostoievski, Nietzsche și alții: După această limită, la care eroul tragediei moderne (sau al infratragediei) continuă să lupte, deși nu are nici o șansă de a câștiga, urmează acceptarea absurdului, în care omul nu mai acționează pentru a se salva și, practic, nu mai trăiește, ci viețuiește, disecând totul, cu lux de amănunte, în vreme ce se îngroapă treptat de viu, așa cum se întâmplă în **Ce zile frumoase** de Beckett.

Existența, așa cum a fost, a Prizonierului, nu îi îngăduie să se alăture celor ce desfid formularea lui Noica, „rezistența prin cultură”: eu cred că suferințele „bietului State” (formula compasivă aparținea Monicăi Lovinescu și se referea la o prezumată lipsă de talent) și credința lui care a rămas neclintită în pofida a tot și a toate ar putea să-l așeze în rândul sfinților. De aici, forța de a despărții apele, cum într-un interviu acordat lui Daniel Cristea-Enache: Nu neg faptul că în exil s-au spus lucruri mai dure decât se puteau spune aici împotriva regimului. Pentru mine, însă, milimetrul de teren câștigat în lupta cu neantul din țară era infinit mai important decât kilometrul străbătut în afară. (...) Înainte de 1989, am spus cât am putut să spun, fiindcă simțeam nevoia să fac lucrul acesta. Cu orice risc. La ora asta, mi se pare important în ce măsură ce am scris fiecare atunci mai rezistă, nu doar ca mărturisire, ci și ca literatură. Dar și o nuanțată atitudine față de Andrițoiu, în divergență cu puritanismul lui Grigurcu: oricâte păcate a avut Andrițoiu, i se pot ierta având în vedere că a ținut spatele ca să poată apărea revista **Familia**, în care îi publica număr de număr pe Ovidiu Cotruș și Nicolae Balotă. Mi se va spune că el a făcut-o cu voie de la poliție, dar eu știu că alții nu și-ar fi bătut cuie în talpă și n-ar fi făcut-o nici așa, știind că deținuții politici erau urmăriți pas cu pas și după ce ieșeau din închisori. În diverse cazuri, „revizuirile” nu sunt numai posibile, ci și necesare: Desigur, istoria literaturii nu poate fi confundată cu cea vie, pentru că noi nu scriem, ca domnul Flutur, cu oi. Ea e doar un capitol al istoriei scrise, care după câte o cotitură este rescrisă. Dar slavă Domnului că se rescrie. Altfel ar fi trebuit ca istoria lui Roller, cea de pe vremea „mult stimatului și iubitului”, ori cea falsificată după aceea - de cei ce n-au pregetat să mai ucidă ei câteva sute de tineri scoși în stradă ca să acopere lupta dusă în culise pentru preluarea puterii - să fie asimilată cu cea vie și luată ca atare pe vecie. Împotriva morții psihice, a familiarizării cu răul și al tolerării acestuia (obișnuința e o a doua natură) Ileana Mălăncioiu repetă, în aceste exerciții de supraviețuire, viziunea unui poem din „Urcarea muntelui”: Eu încă mai visez o zi în care/ Din cimitirul acesta mai vesel decât este,/ Un om va ieșincet cu crucea sa-n spinare.

SUB SEMNUL MĂRȚIȘORULUI

Lirică feminină

*Fabrica de perle,
Tenerife, 01.10.2012*

Patricia Lidia

Lună de miere târzie

Iubite, taci!
Luna noastră
stă prinsă între stânci
și cete de îngeri
câte 40 de pahare
de sânge închină
și o îneacă
în amarul lor,
iar noi
ne adunăm săruturile
din adâncurile lui Poseidon
și asta este
luna noastră de miere
târzie.

Timișoara, 29.09.2012

Supernovă

stelele pe cer
astă seară
mor –
prea crunt
ne trece
timpul...

*în avion, undeva între Timișoara
și Barcelona, 29.09.2012*

Lipsuri...

nu sunt nici apă,
nici aer,
nici pământ –

în lipsa ta,
lipsesc și florile,
și visele,
și sorii
din sufletul meu –

în lipsa ta
îmi lipsesc
amintirile...

*El Prat del Llobregat,
Spania, 29.09.2012*

Ore bune

sunt deja ore bune
de când zburăm
pe deasupra oceanului...

sunt ore bune

de când ne lingem
resemnați
aripile...

încep să cred
că nu vom ajunge niciodată
să prindem
vaporul de noapte...

sunt ore bune
de când ne autocompătimim
că aripile ne sângerează
pe la fiecare
întretăiere de nori
și parcă deja ducem mai bine
iluzia
zilei de mâine...

*în avion, undeva între
Barcelona și Tenerife, 29.09.2012*

Albert Camus

Îți amintești
când eram tineri
și ne dezbrăcam din priviri,
și îmi spuneai că ai
un nou prieten,
Camus sau așa ceva,
care te-a învățat să te bucuri
de viață,
că toamna este a doua primăvară,
când fiecare frunză este o floare.

Și îți spuneam că e deștept,
trebuia să fie și foarte chipeș,
dacă avea atâta frumusețe
în suflet,
și mi-ai arătat pe cer
cum cad stelele
și nu știam dacă plânge
Dumnezeu
sau doar plouă...

Și tot el te-a convins că
trebuie să iubim
ceea ce nu putem să înțelegem,
căci crede și nu cerceta
e desolit
și plictisitor
și...
și nu mai contează,
continuările nu sunt
niciodată
ca originalul...

Da, prietenul ăsta deștept al tău,
Albert sau Camus sau cum
i-ai zis,
avea mare dreptate,
ceea ce contează
nu este ceea ce se spune,
ci ceea ce nu trebuie spus...

*Granadilla de Abona,
Tenerife, 30.09.2012*

Bătrânețe

timpul
și-a spus cuvântul –
între sufletele noastre

tânăr
a rămas
doar
vântul...

*Las Americas,
Tenerife, 30.09.2012*

Cutia Pandorei

te-am întrebat –
noaptea
îngerii zboară
spre cer
cu flori
în păr?

pe tâmpla ta
am citit
un gând
fugar –

sunt doar speranțe
ce nu pier...

atinge-mi cerul inimii,
doar împreună
putem fereca raiul
în cutia timpului...

*Las Americas,
Tenerife, 30.09.2012*

Decădere

în umbra pasului tău
pretins apăsător
a răsărit
și crescut
un copac –

trunchiul ți-am sărutat,
și aripile mi-au căzut –

și îngerii pot iubi...

*Fabrica de perle,
Tenerife, 01.10.2012*

Clipa de tăcere

stropi de gânduri
îmi coboară peste pleoape,
timpul meu
e incomplet
fără tine...

e în zadar,
e prea târziu,
banca noastră solitară
a rămas
sub aceleași flori de tei.

Ploi de gânduri
îmi cuprind
ultimul zbor
către trecut...

iar clipa de tăcere
ce mai apoi
ne cuprinde
mi-o doresc,
să simt
că aripi prindem
și putem zbura!

Sclavagism

cu toții suntem sclavii cuiva –
eu, al trecutului,
tu, al zilei de mâine –
doar că speranța
ne împiedică
să vedem
asta.

*Las Americas,
Tenerife, 02.10.2012*

Aionesei Mihaela

la capătul cusăturii mă dezleg de noduri

într-o zi voi smulge mantia
ce mă ține prinsă în cusături
unde m-au înghesuit pe rând
frângerile și batjocura

strigătul se va auzi
până voi expulza forma
de bufniță
mulțumită cu firmituri de lumină
căzute de la masa altuia

într-o zi poate chiar mâine
voi ciopârți șarpele
tovarăș bun de mers prin fum
crescut cât hăul inimii
unde și-au făcut cuib amurguri

sângerând voi descotorosi
trupul de mlaștini
râni nu vor rămâne
doar cărări pentru naștere
mers de-a bușilea
din care se va ridica
pruncul pregătit
să înghită pâinea și vinul

(Continuare în pag. 14)

(Urmare din Pag. 13)

LIRICĂ FENININĂ

Aionesei Mihaela

solemnă

de data asta n-am să-mi zdrobesc
țipetele de cer

haină de sărbătoare
cu zâmbetul scrobrit la rever
și brațe pline de mierle

cârpesc trăiri din gesturi mărunte

între valuri învăț rosturi
pe care doar peștii le știu
când văd crâmpeii de soare
și aleargă să-l prindă
fără să știe dacă e în cer sau în ape

pentru gura de aer cu gust de plumb
mă scufund să mă pot ridica

Mirela Bălan

www.soarelemeu.ro

Viața-i o fotografie mișcată,
iar tu, aproapele meu,
cu zbateri, prunci și dureri,
nu faci decât
să-mi arăți cu degetul singurătatea.

Gustul ușor amărui al scrisului
Poetul, lampagiul conștiințios,
aprinde fiecare felinar
din raza trăirilor de peste zi,
mijind în peliculă
pe fruntea-i ascuțită
de lumina înserării.

În mijloc cuvântului
și tăcerile lui, fără vârstă,
îl poartă-ndărătnic în pântec.

Iar tu, cel care aștepți,
nici nu știi -
să râzi sau să plângi
de această nenaștere,
de acest refuz al memoriei.

fotografie de grup
(profetică)

lumină caldă la asfințit după ploaie
ne ținem de mâini strâns ca pentru

o fotografie reușită

și ne mișcăm asemeni valurilor
multicolore-n nerăbdarea lor
pe o mare a4 agitată-n cuvinte
și nu e vântul cel ce ne-animă

mai degrabă o neliniște rotunjită de povara

înțelesului

umbrele se alungesc
șapte miliarde de umbre
și-un puzzle în sfârșit complet

pe față Dumnezeu
pe spate noi

păsăruica pe umărul lui Noe
și clic

Anne Marie Bejliu

fără plânset

un număr de cuvinte
încearcă să învețe mișcarea...

să umple spațiul gol în care agit
lumânări de plumb.

le aprind capetele înfipite demult în pământ.
ating fericirea o clipă,
apoi explozia unei tăceri.

nu mai încapă cuvântul plânset.

între două fire de gheață,
- oamenii le numesc țurțuri, -
ridic mâinile
și împart existența între a fi și a spera.

un număr de cuvinte
învăță mișcarea printre iluzii
și noaptea lacrimii,
când răsăritul aleargă
să prindă urma iepurelui alb.

gând, gândire, inutilitate, utilitate...

o mulțime de cuvinte
macină viața în moara viselor.

se aruncă porumbei,
între două mitraliere de jucărie.

între două grupuri îmbrăcate în clovni,
se mimează
simpatia, prietenia, pacea.

în toate umbrele,
există un balon colorat umplut cu nimic.
când ironia își arată colții,
pocnesc unul câte unul.

unul din clovni, mai amețit,
le ia pe toate în brațe,
le sărută tandru
apoi folosește acul din aur fals.
pocnesc.

explodez și eu,
privind cum un număr de cuvinte
încearcă să învețe mișcarea...

absurd

mă tem de mine
ca de o strigare fără ecou
în inima pământului.

mă dezmořesc

frigul și căldura deopotrivă,
într-o avalanșă de trăiri
cu membrele încrucișate
și gura deschisă larg a mirare.

o închid atât cât să redecorez
întrebările.

mă prind în jocul tău
vorbind cu ariciul, melcul și vântul,
într-o înserare amânată de umbre.

vreau să evadez
din cercurile în care tu -
trimiți către mine căldură,
eu - îngheț în deplină armonie
cu propria-mi frică
de a deschide porțile
iar...

alternanță

te îmbraci cu scoarța copacului.
în ea crezi că te poți ascunde
seară de seară,
înainte de aprinderea felinarului.

și o faci cât se poate de bine.

plin de cuvinte,
răstălmăcești ascultarea.
o transformi în liniște, în tăceri...

sacadat,
lovești tăblia mesei din barul mărunț
cu degetele încrucișate.

te-am întrebat zgomotos,
te întreb tăcut:
de ce...

alternanța s-a pierdut.
și tu taci.

amalgam de nimic

încetez să mai cred
în norii de plumb
care lovesc păsări blânde
cu ciocul din virgulele aparentei speranțe,
aerul fără forță al cuvintelor ascunse
în inima unei stări.

tot timpul
se transformă în îngeri sclipind senini,
în fotografii contrafăcute.

artă fără glas, fără gust,
simple imagini care răvășesc rădăcinile.

hărțile devin scheme pentru plimbările
prin jungla minciunilor parfumate.

între filele unei cărți,
pașii îmi sunt numărați
atunci când rândurile își pierd lungimea
iar semnele de punctuație
alunecă haotic printre senzuri.

izbucnesc și eu,
tâmplă obosită într-un cer fără plumb.
număr bătăile unei inimi plictisite de prezent.
nu visez viitorul.
primul pas, al doilea
și poate ultimul,
într-o încercare de comunicare clară,
cu mine însămi.

restul
e mascarada unei lumi pline de puncte,
metafore seci și cuvinte fără litere.

e un amalgam de nimic
și ceva în plus...

(Continuare în pag. 15)

(Urmare din pag. 14)

Tania NICOLESCU

La edec

Te oprești expirând din rărunchi
privești în jur
inspiri prin toți porii
mirosul pământului reavăn
cum mai plesnesc mugurii fragezi pe ramuri
și vinețiul norilor se diluează cu un clipocit
în neliniștea apelor
dar picioarele îți sunt încă afundate în glod
așa că îți petreci cu mai multă grijă
funia peste grumazul obosit
și-naintezi prin clisa vâscoasă
trăgându-ți cu încă un pas
viața
la edec.

Perfectiune

Ca dovadă că acest
pustiu este perfect uite
sloboade-ți din rărunchi țipătul
ca pe un glonț către țintă
ca pe o interminabilă cădere în neant
și-apoi vom obosi numărând împreună
clițele
în așteptarea ecoului
nimic
nimic nu o să ne mai regăsească
vreodată

aici demolatorii au conștiința imaculată
și-ntotdeauna își desăvârșesc
lucrarea.

Totuși se învârtește

Încă o plecare
sau o revenire
și microbuzul decolează în trombă
înscriindu-se pe cunoscuta traiectorie cenușie
cu sens girator
pentru câteva clipe discul solar
mi se anină de gene greu și cald
ca un vis
închizându-mi ochii molatec
și-mi pare
că nu-i decât o bătaie de pleoapă
între ziua de astăzi
și ziua de ieri
cufundată în albul cețurilor
învăltucite pe câmpie
sau poate sunt doar aburii
proaspăt jupuitelor conștiințe
etalate
zi de zi în editoriale
sub pecetea intraductibilelor zâmbete

eternă-i această învârtire
a pământul
și a lumii.

**Ottília
ARDELEANU**

**singurătate în două
culori**

motanii se plimbă pe acoperișuri noaptea
nici eu nu am somn din instinct
îmi iau umbrela
în alb și negru faruri trec prin
ochii mei cât niște semințe de mac te caută
departe şuieră vântul sau poate
metroul cu lumini care mă orbesc
mi-am pierdut capul și mai
rău te-am iubit cu treniul descheiat

peste tricoul lipit de inimă erai
mortal viața continua să treacă pe
străzi în alb și negru

acele dimineți cu gust amarui de
cafea băută din paharul de unică folosință
buzele noastre impregnate în același loc pe
mucuri de țigară atâtea amintiri
înghesuite într-o scrumieră de jad

nerăbdătoare alerg până la capăt
din urmă ploaia pe umerii mei în alb și
negru dezlănțuie norii

răceala ei ucigătoare îmi oprește sângele
de nu știu câți ani te aștept
cu ochii mici mici orbiți
de luminile nopții
nu am somn și
metroul se apropie fluierând

ultima dată luna era plină

iubirea nu mai are sunet
nici când stau cu urechea
lipită de pieptul tău

după ultimul concert
mi-ai spus că
s-au rupt strunele
lira trebuie schimbată
totuși n-am vrut să
cred

există o femeie în mine
îi convine această locuință
confortabilă
inima mea închiriată de
ceva vreme

a uitat să-și plătească șederea
s-o gonesc mi se pare inutil
m-aș simți oarecum
întunecată

măcar ne suntem

mai degrabă
sfătuiește-mă cum să nu
rotunjesc tăcerea între noi
lună plină

Adelina BĂLAN

În piața Quasimodo

Vreau să tac. Spun doar atât: „Nu am voie
să vorbesc” iar cei din piață (piața plină de viață,
viața-i o paiață), neliniștiți și nelămuriți, se îndepăr-
tează. Liniștea care se așterne în urma lor e delicioasă
ca o miere trezind jarul papilelor.

Mi-au spus să tac - vocile din mine căutând răspunsuri care
nu se relevau din risipirea în ceilalți. Mentea făcea stop cadru după
stop cadru, zi și noapte; mimicile se îngămădeau haotic și tapetau
pereții subconștientului, milimetru cu milimetru. Respirație și gând
sufocate fără un motiv evident; încercam să-mi descifrez menirea
în oglinzile din jur. Nu eram profet, însă rănilor mele se lăbărtau ca
și când ar fi putut cuprinde toți orfanii, toți șchiopii, toți avortonii.

Azi cerul e senin și o broască țestoasă își face drum printre
sânii mei. Drumul ei urcă și coboară după cum aerul intră și iese din
piept, sperând să-și găsească ritmul. Dacă trec dincolo de străveziul
iluziilor, aș putea spune că sunt adevărată tot așa cum quasimozii
când se visau, se vedeau fără cocoașă; iar Baltasar avea în loc de
cârlig un braț stâng adevărat. Tot în vis.

Când suferința nu are sfârșit, rămân și visele fără aer. La-
crimile se preling și adapă timpul însetat de răspunsuri. Ești singur.
Cuc. Adevărurile ies din baloane de săpun. Basmele nu-și mai au
rostul. Realitatea se dezvăluie până la urmă ușoară. Face dragoste
cu fiecare muritor în alt fel.

Inspirație

Stau pe marginea trambulinei. O lene ușoară ca un zgomot
de fond ține mușchii în necurajul saltului. Stau față-n față cu înțe-
lesurile mele, arcuite perfect, cu îngerii pe care-i văd cu pumnii
strânși, de parcă ar putea intui încordarea firii. Gândurile se învâl-
mășesc precum mieii la supt; iar eu, un dumnezeu mărunț în carne și
oase, să-l aleg pe cel care sacrificat, să zămislească simțirea; apoi
versul. Inspirația e aproape fără durată; ca o amintire adusă-n pre-
zent. Și mai e puțința plămânilor de a rezista cu doza limitată de aer.

Plonjez și cât ai clipi ajung în apele neclare ale subcon-
știentului. Devin propria-mi ficțiune și vreau să găsesc firul care să
mă scoată din labirint; vers alb după vers alb, într-o salbă de ade-
văruri. Mi-ar fi plăcut să fiu Ariadna și să-i anim pe cei care ar căuta
pe google cuvântul „labirint”. Să-și numească personajele după
mine, sau măcar muzele. Iar la final, cu paginile scrise în față, să
plângă de bucuria creației.

Dar eu nu sunt Ariadna. Eu încă rătăcesc în căutarea unei
stări de grație. Timpul, răbdător, bate pasul pe loc; împreună cu ini-
ma, îmi câștigă secunde meditând la mizericordie. Tristețea se in-
stalează treptat, otravă conștientă de puterea ei de seducție și mă
absoarbe spre realitatea aerului care impune regulile jocului. Totul
se reduce la neputința fizică a trupului în care sunt închisă - nu vrea
să mă ducă mai departe, mai adânc în priceperea de a trăi.

A trăi și a scrie. Inspir iar, adânc și verbele la infinitiv urlă
ca un nou-născut. În mine își caută sensurile...

ESEU

Emil NICULESCU

NUTRIȚII, BĂUTURI, BIBLIOTECI

In memoriam Costache Olăreanu

Un loc comun: cartea e o hrană a spiritului. Una dintre, artele reprezentând un meniu mult variat, cu sau fără e-uri. Un bibliofil, să zicem, poate fi asociat unui gourmet, unui oenolog; cei care-și procură „colecții” de cărți pot fi gurmanzi, snobi, indiferenți sau greșit orientați, uniformitatea tartajelor indicând, mai degrabă, aplecări către arta plastică. Nativ în balanță, totdeauna m-am întrebat dacă există o dreaptă cumpănă între cele cu care te hrănești și ceea ce citești (chestiunea că leul reprezintă suma berbecilor înfulecați, mi s-a părut, totuși, anemică).

Una din fotografiile predilecte, „în materie” de Caragiale, este aceea care-l imortalizează, în costum de arnăut/ arvanit/ idriot, în biblioteca lui de la Berlin. Are un aer interesant, deși jucat. Tomuri impozante, probabil enciclopedii („cioclopedii”), dau un puternic gir poziționii sale visător-meditabunde. Suspicionam, fără prea mare elan, că maestrul farselor ar fi putut să fi băgat ceva butaforie, adică infoliile să nu fie tocmai natur. Nu, am aflat, mai apoi, cu ușurare: sunt testimonii că n-a umblat cu trucaje de platou.

Cincinat Pavelescu povestește o vizită a lui Caragiale la o rudă a soției sale, Alexandrina Burelly, *coborâtoare din spătarul Bucșan, decapitat de turci în secolul al XVI-lea*, (care) avea o culă la moșia sa *Parepa*, apropiată de gara Albești; locația aparținea, pe atunci, de județul Buzău. Cum castelana nu făcuse ochi, până la sosirea musafirilor, scriitorul *urcă pe o scară de lemn și nimereste în podul cu mobile vechi, portrete de familie fără rame și cărți românești imprimate cu litere chirilice și alte cărți grecești și franțuzești din veacul al XVIII-lea. Amator priceput de mobile de stil și de cărți, Caragiale uită ora mesei și pe la 12 se apleacă pe gura podului și strigă unui argat: „Ei, creștine, aduceți-mi mămăligă, brânză, două cepe și un clondir de vin, că eu nu mai cobor la masă. Am treabă aici în pod. Spuneți cucoanelor să nu mă aștepte.” (...) Pe la 4 coboară încărcat de elzeviruri, de ediții princeps cu gravuri, pergamente înflorite cu pajură domnească, și alte prețioase bibelouri și istorice vechituri¹. Va să zică, Ion Luca a luat o masă neaoș frugală, la botul elzevirelor, continuând să le frunzărească, să le amprenteze febril (brânza de oaie este destul de grasă, deși, în epocă, prin preajmă, în comuna Baba Ana, se fabricau și telemele pentru muncitorii/ hamalii din porturi². Cărțile, oricum, au fost „ridicate” de pățimașul bibliofil, cu probabilă origine prin arhipelag.*

Un alt exilat, Camil Demetrescu, sub alte motivații decât exploratorul de pod, în cel de al doilea război mondial, narează impactul crizei alimentare asupra cărții (prețioase!): *Țigărlile, ciocolata, mezelurile erau aurul cel nou, ca și zahărul, grăsimea și ciorapii. Mi s-a oferit la un celebru anticar - care scăpase până atunci chiar din celebra bombardare de noapte a Tiergartenului cu bombe și substanțe incendiare care făceau din oamenii ce fugeau torțe în fugă sub covoarele de bombe - un nu mai puțin celebru album cu gravuri de epocă al ambasadorului Franței la Constantinopol pe vremea lui*

Brâncoveanu, de Floriol, pe un salam. Nu mare. „Tot o să ardă! Măcar să mai mâncăm o dată salam”³. Și subnutriția are un impact major asupra destinului cărților.

P o s t b e l l u m , hușeanul Costache Olăreanu, student în București, fix în 1950, premeditându-și parcă o carieră „în branșă”, colinda librăriile, anticariatele, bibliotecile, își făcea cunoștințe în această zonă socio-profesională și ținea un fel de jurnal, în care nota mici observații în legătură cu „galaxia Gutenberg”: *Cărți și usturoi. La alți autori am ajuns cu ajutorul domnului Alcibiade, un bibliotecar gras și erudit.*

– A, îl cunosc pe Erasmus, îmi spune el, făcând doi pași spre raftul din dreapta. Și scoase un volum cu copertile cafenii, un octavo destul de prăfuit, editat la Leyda în 1794.(...)

Domnul Alcibiade se așează să mănânce.

– Ce mâncați?, îl întreb îngrijorat de soarta cărților.

– Zlănină, îmi răspunde el, cu un Z, vai, plin de usturoi.

– Bine, nu murdăriți cărțile?

– Nici o grijă. Din când în când mă spăl pe mâini.

Vru să mă servească și pe mine cu zlănină, dar refuzai spunând că sunt hepatic.

– Hepatic? Aici am câțiva hepatici celebri. Bosuet, de pildă. Apoi Yeats, și Nicu Gane, și Keats, mă rog. Bibliotecarul era, cum să spun, un erudit⁴.

Penultima și ultima promoție de bibliotecari, în anii 1972-1975, au/am avut onoarea de a fi beneficiat de prezența domnului Costache Olăreanu, ca profesor de psihopedagogia lecturii, și mai mult decât atât, o persoană de un mare farmec; între cei de atunci, care și-au văzut numele „adunat pe-o carte”, sunt: Lucian Vasiliu, Liviu Vișan, Marian Drăghici, Nicolae Scurtu, George Theodor Calcan, Nicolae Stan, Luca Onul (Dumnezeu să-l odihnească!), Marian Nencescu, Ștefan Mera.

La noi, totuși, insulă de latinătate la porțile Orientului, nu s-a prea s-a consemnat ca o nutriție greșită, o precară sau neglijentă igienă a mâinilor, esențiale în normele de tehnica securității mânăuirii cărților, să fi iscat drame precum cele din Uniunea Sovietică.

Damian Bednii (= Sărmanul, 1883-1945), a fost, în general, un „orientat” și sagace promotor al reasismului socialist, ba chiar un pionier al acestuia, cum recunoaște memorialistul Valentin Kataev: în revista „Bejbojnik” („Ateul”), din Moscova, redactată de un bolșevic din Odessa – Emelian Iaroslavski, *Caricaturile* (ale lui Savaot și preoților de toate religiile, n.m.) erau însoțite de versurile primului poet proletar, Damian Bednii⁵.

În această condiție, de poet aliniat, îl remarcă și rebelul Esenin, în poemul „Rusia sovietică”: *Sătescul comsomol din deal coboară/ Și-agiticele lui Bednii Damian/ Le*

cântă-așa, de valea se-nfioară/ Și-abia se-aude hangul de mai an; poetul „Moscovei cârciumărești” de se cam delimitează, și altădată, de „colegul de breaslă”, în numele libertății de creație și talentului: Eu nu-s canar - Poet și nu-s pereche/ Cu alde Bednii, chiar atunci când beau! Ș-o mai iau hai-hui, pișcat de streche/ Eu viziuni am, care alții n-au⁶.

Fără nici un dumnezeu, poetul avea o religie: cartea; și, legată de „habotnicia” acestei adorații, un fel de complex al hermelinei (care, dacă-și pătează blana imaculată, se zice, își pune capăt zilelor).

În condițiile în care Osip E. Mandelștam era persecutat, pentru „nealinie”, de către „munteanul” din Kremlin, Bednii, narează soția poetului, încearcă să-l ajute, deși Damian însuși era în dizgrație din marea lui dragoste pentru cărți. A făcut imprudența să noteze în jurnal că nu-i place să-i dea cărți lui Stalin pentru că acesta își lasă pe filele albe amprente degetelor grase. Secretarul lui Damian a hotărât să tragă foloase și a transcris acest fragment din jurnal pentru Stalin. Se pare însă că trădarea nu i-a adus nici un folos, iar Damian a ajuns la sapă de lemn și chiar și-a vândut biblioteca⁷.

Soarta fanaticilor (Știu, puritatea nu rodește,/ Fecioarele nu nasc copii,/ E marea lege-a maculării/ Tributul pentru a trăi – Ana Blandiana). Sunt și alte opinii: Marcel Levy glosează: *eu cred că pentru cărți, ca și pentru femei, valoarea virginității e puțin exagerată⁸.*

E de amintit că, în 1919, în timpul războiului civil, slănina constituia, pe la Casa oamenilor de știință, Casa artelor și chiar Editura „Literatura universală” (instituții create de Gorki), un motiv de invidie; N. Slonimski povestește cât de odios îi părea un consilier juridic, *ce avea neobrăzarea să mănânce slănină în public. De unde și-o procura, nu știa nimeni. Dar o înfuleca de unul singur, fără să ofere cuiva. (...) Cel mai sătul dintre funcționari nu se dădea în lături să se exprime pe un ton de dispreț față de carnea de cal - alimentul cel mai de preț al anului 1919⁹. Alimentele erau prețuite cât se poate, ba, uneori, îndemneau la trocuri de neimaginat, și în gara Kavkazkaia: Prin mulțimea înghesuită venea un bărbos din garda roșie. De pușca pe care o purta la umăr atârna o legătură de covrigi, iar în baionetă avea o bucătoare de slănină. Câțiva cazaci tineri îi aținură calea și făcură roată în jurul lui.*

– Neică, cumperi un ofițer?

– Ce ofițer?

– Ofițer pe cinst, de-al nostru, din sotnia a doua. Numai că pentru sărântoci e o adevărată pacoste. Până una alta, noi l-am arestat și-l ținem în vagon, sub pază.

– Păi ce să fac cu el?

– Să-l împuști.

– Da voi, ce?

– Noi n-avem nimic cu el.

În timp ce-l țineau de vorbă, un cazac îi luă frumușel slănina din baionetă și covrigii, iar un altul îi șterpeli închizătorul armei¹⁰.

Cavaleriștii roșii aveau, după aceeași

(Continuare în pag. 17)

*sursă, folclorul lor de război: Șade domnul general/ Cu ochii pe cașcaval/ Hait! strigăm cu toți în cor/ Rusia e-a săracilor...*¹¹

Din aceeași epocă marcată de criză, scriitorul, pe atunci june curtând muzele, V. Kaverin, rememora: *Mai târziu, prin 1919, a trebuit să dăm pianina unchiului pe o șuncă și doi saci de pesmeți*; același, în iarna fatidicului an pomenit, va lucra la depozitul de cărți al circumscripției militare din Moscova, unde organiza biblioteci mobile pentru unitățile armatei roșii, astfel că, prin grija manutanței, poate duce mai departe un proiect literar: *Secția noastră primise deodată o cantitate mare de carne de cal și a treia strofă a baladei mele am compus-o pe neașteptate, împachetând într-un ziar o bucată de căpățână de cal cu nările păroase*¹².

O doamnă a literelor sovietice, de mai apoi, Vera Ibner, un an mai târziu, când roșii au ocupat orașul, își face, cu perdelele trase, un inventar al bunurilor personale, între care și *un ceas plat pătrat și cu panglicuță neagră, cam caraghios. Zadarnic am încercat mai târziu să-l schimb pe slănină sărată*; alte penurii erau, în schimb, tratate cu mijloace improvizate; frigul, de exemplu, era contracarat cu un godin brevetat atunci, „burjuica”, ce o alimenta *de minune, mai cu seamă cu clasici și cu bufetul de stejar. Am început cu Shakespeare, ediția lui Brookhaus și Ephron. Era o ediție de lux, cu mari resurse calorice. Am început cu ea. Opera marelui englez, așa cum se cuvenea, arse cu arderea și strălucirea patimilor, se acoperi de cenușa pocăinței și purpura crimelor. Lady Macbeth se ridica înflăcărată, regele Lear plângea cu hohot pe ogeag. Cinic-voioasă tinerețe revoluționară, care înfruntă cu arme adecvate replica unui matraz dintr-un detașament în căutare de cvartir: – Ardeți cărți - zise el - Ardeți cărți, prădați avutul poporului. Ei, ce scriitor ați ars? – Pe Shakespeare - răspund eu – William. A trăit în secolul al paisprezecelea. Un retrograd, desigur, bun de aruncat în burjuica istoriei. Devine angloaiată pe la serviciul de aprovizionare al populației, unde are șef pe tovarășul Suleak, fost comandant roșu de brigadă, care-și păstrase sângele rece și în noua însărcinare civilă: *Nu și-a pierdut cumpătul decât o singură dată, când a aflat că, din neglijența șefului de depozit, șobolanii mâncaseră două puduri de slănină congelată și un sac de mălai*¹³.*

În a doua conflagrație mondială, la Stalingrad, când două coloane de tanchiști fac joncțiunea, închizând în încercuire nemți, români italieni, întâlnirea e sărbătorită fără fașoane, tipic rusește: *Cel căruia i se spusese Valera își vâra mâna în buzunarul adânc al salopetei și scoase de acolo o bucată de cârnăț afumat, învelit într-o foaie de luptă unsuroasă, apoi începu s-o împartă, vârand gri-juliu la locul lor, cu degetele lui cafenii, bucățile de slănină albă ce dădeau să cadă când o rupea.*

Tanchiștii băură și îndată îi cuprinse o stare de încântare. Iar unul dintre ei, zâmbind cu gura plină de cârnăț, rosti:

– *Uite ce înseamnă că ne-am unit: votca voastră și gustarea noastră*¹⁴. Adăugăm o explicație a editorului asupra „foilor de luptă”: *Foaie volantă, de obicei cu conținut politic, cuprinzând explicații și îndemnuri la luptă*¹⁴.

Portretul lui Iosif Visarionovici la

Visarionovici la senectute, în 1949, când împlinea 70 de ani, realizat de Alexandr Soljenitîn, nu ocolește un amănunt final, ce îl trimitea pe „părintele popoarelor” undeva aproape de un limax: *Era doar un bătrânel cu ochii galbeni, cu părul roșcat și rar - dar vopsit și de un negru jais în portrete - a cărui față era brăzdată de mici depresii cauzate de vărsat și al cărui gât era împodobit de o pungă de piele ridată - detalii neglijate în reproducerea imaginii sale. Dinții lui, inegali și înegriți, erau puțin înclinați spre interiorul gurii, care miroasea a tutun de cea mai bună calitate. Degetele lui, groase și umede, își lăsau amprenta pe hârtii și cărți*¹⁵. Tot acolo se atestă că, deși disprețuia teoreticisme ale intelectuale ale lui Lenin, când și când, succesul găsea câte ceva interesant: *Folosea totuși unele formule fericite. Cum era definiția dictaturii: „O guvernare nelimitată care nu este restrânsă de nici o lege”, pe marginea căreia Stalin notase: „Bine!” Și, ca un corolar: Dacă nu împuști fără proces, trebuie să renunți la schimbarea Istoriei. O. Mandelștam a murit, pentru că a fi îndrăznit să-i facă un portret liric șarjat, în Gulag.*

Cu timpul, prin 1979, după Victor Erofeev, presiunea sub care erau ținuti scriitorii dăduse roade: *Disidenții (invocând mai cu seamă părerea Nadejdei Iakovlevna Mandelștam, care se bucura de autoritate) considerau că intrarea în Uniune (a acelor ce se constituau în „ingineri ai sufletului omenesc”, după o formulă a tătucului, n.m.) era culmea colaboraționismului*¹⁶. Viitorul emigrant a fost exclus din breaslă, după unsprezece luni, motivația reală fiind aceea că *Uniunea Sovietică era Imperiul Cuvântului și al Imaginii. (...) Necesitatea vitală a Partidului era să dețină monopol asupra cuvântului ca și asupra votcării. Orice atentat la monopol era perceput ca o dezertare a puterii*¹⁶.

Un alt autor de samizdat, mai apoi, exilat, sesizează asupra unor legături primejdioase, între cele mai sus pomenite; un lucrător cu imaginea la o gazetă din Tallin, Estonia (*Eu sunt artist, ai înțeles? Artist. Am fotografiat-o pe nevasta lui Hrușciiov! Pe însuși Giscard, moașă-sa pe gheață, d'Estaing. Am avut o expoziție la Casa Invalizilor!*), care bea de stinge, adică, apud Giscard, „sans cesse”, avea pe piept un tatuaj făcut cu praf de pușcă. *O sticlă și un păhărel, un profil de femeie și un as de treflă. La mijloc o inscripție cu ligatură slavă: „Iată ce m-a nenorocit!”*¹⁷.

Propensiunea rușilor pentru băutură, parte a misteriosului suflet slav, a avut repercursiuni asupra cărții din apațiul carpato-danubiano-pontic și în Banat:

Peste Borloveni în schimb trecuse urgia, trupe germane în retragere, companii sovietice instalate în sat, localnicii profitând de haos pentru a spori prădalnica devastare. În pivnițele boltite ale casei, butoaie mari de țuică veche au fost desfundate și sparte: lichidul ajungea până la genunchi, zice-se. Cărți vechi adunate de 100 și 200 de ani au fost distruse, mobila spartă - vandalism general. (...) Mi-aduc aminte că încă douăzeci de ani mai târziu găseam urme de noroi întărit pe paginile călcate de bocancii ocupanților: pe „Cartea de Aur” a lui Păcățianu, pe o superbă ediție cu gravuri din „Faust”, pe o luxos editată istorie a regimentului 51

*infanterie austro-ungară*¹⁸.

Sunt și cazuri în care folosirea abuzivă, în scopuri neconvenționale, a alimentelor creează, în timp, deviațiuni, între care *perversă plăcere de a provoca sau filosofie hedonistă*, cum contoriza directorul buzoian de la „Curentul”: *În tinerețe, era ultimul an la liceul din Buzău - cucerise grațiile unei femei frumoase, nevasta unui băcan, Tunaru. Soțul ultragiag l-a prins în flagrant delict, și-a păstrat femeia, dar l-a snopit în bătaie pe junele Don Juan. O lună bietul Cocea a fost între viață și moarte. Afacerea a provocat un mare scandal în mica urbe și ani de zile s-a vorbit de această întâmplare. Odată, evocând amintirile din Buzău. N.D. Cocea mi-a povestit, cu o spumoasă vervă, întâmplarea. „Al dracului băcan, m-a bătut cu salam. Bine că n-au aflat cei de la Siguranță sistemul că l-ar fi adoptat imediat”*¹⁹.

Peste vreo douăzeci de ani, Cocea scoate gazeta „Chemarea”, în martie 1919, iar numărul de Paști a apărut ca o *dementă provocare*: articolul de fond era frumos, inspirat, liric, uman. *Dar...desenul obicinuit, Învierea Domnului, avea în locul lui Iisus pe Leon Troțki. Am adăuga că, probabil, tot amintirea corecțiunii cu salamul i-a dictat, mai târziu, molestului un titlu de roman: „Pentru un petec de negreață” (1934, trei ediții, unde discredita, și sexual, politica național-țărănistă, v. G. Călinescu).*

Romanul lui Charles Frazier, „Cold Mountain” (1996), ecranizat de Mingella, se petrece în timpul războiului de secesiune, dar a fost filmat în România (mai ieftin!), pe post de Carolina de Nord; o cronică cinematografică notează că Nicole Kidman joacă rolul „fetei de seră”, obligată de viață să înceapă să supraviețuiască în condiții vitrege, drept care pianul va fi vândut și pe banii primiți va fi cumpărat, printre altele un porc. Formula „pian contra porc” s-a dovedit rezistentă în istorie și e o posibilă formulă emblematică pentru un cifru de supraviețuire sub vremi²⁰.

Tot în „Ucenic la clasici”, ar putea fi găsită explicația acestui cocteil de informații; Costache Olăreanu își prevedea, într-o „istorie” a lecturilor, începând cu abecedarul, la una dintre vârste: 5. *VESELUL AMALGAM (40-60 de ani) - Voi reveni, să zicem la Sallustiu, dar după o lectură din mai știu eu ce tânăr en vogue. Voi prefera antologiile și cres-tomațiile.*

Mă încadez. Cel puțin ca vârstă.

NOTE

1. Istoria literaturii române în evocări, propusă de I. Oprea, Editura „Saeculum I.O.”, 2001, p.
2. Dimitrie Rotta – Starea economică și financiară a județului Buzeu, Buzeu, Tipografia N. Davidescu, 1898
3. Camil Demetrescu, O lume apasă., Berlinul și Parisul în război, în: „România literară”, nr.32, 15 aug. 2008.
4. Costache Olăreanu, Ucenic la clasici, Editura „Cartea românească”, 1979, p.177.
5. Valentin Kataev, Iarba uitării, Editura „Univers”, 1970.
6. Serghei Esenin, Versuri, ediție bilingvă, Chișinău, Editura „Hyperion”, 1990, traduceri de Nicolai Costenco.
7. Nadejda Mandelștam, Fără speranță. Memorii, Editura „Polirom”, 2003.
8. Marcel Levy, Viața și eu – cronică și reflecții ale unui ratat, în: „Luceafărul”, nr. 40, 11 noiembrie 1998.
9. B. Pasternak, V. Kaverin și N. Slonimski, Memorii, Editura „Univers”, 1978, p. 202.
10. Artiom Vesioli, Rusia scăldată în sânge, Vol.1, Editura „Univers”, 1967, p. 119.
11. Op. cit., p.256).
12. V. Kaverin, Prieten necunoscut, Editura pentru Literatură Universală, 1963, p. 140; 184.
13. Vera Ibner, Opere alese, Editura „Cartea rusă”, 1957.
14. Vasili Grossman, Viață și destin, Editura „Polirom”, 2010, p.677.
15. Alexandr Soljenitîn, Primul cerc, Vol.1, Editura „Univers”, 2009.
16. Victor Erofeev, Stalin cel bun, Editura „Paralela 45”, 2006, p. 333.
17. Serghei Dovlatov, Compromisul, Editura „Humanitas”, 2009.
18. Virgil Nemoianu, Arhipelag interior. Eseuri memorialistice 1940-1975, Editura „Amarcord”, 1994, p. 91.
19. Pamfil Șeicaru, Scrieri din exil. Figuri din lumea literară, Vol.1, Editura „Saeculum I.O.”, 2002, p.211.
20. Eugenia Vodă, Pian contra porc, „România literară”, nr. 10, 2004, p.23.

Sorin LUCACI

POEMIE

acum vă vorbesc dintr-un lemn de salcâm

dragii mei concitadini
acum vă vorbesc dintr-un sicriu cu redingotă
și joben
sau din blana unui viezure mort de spaimă

nu sunt nici mort nu sunt nici viu
sunt mai degrabă mortul viu
înjumătățesc ziua cu noaptea și beau un răsărit de absint
așteptarea e mai rea decât moartea
vă spun că vor veni vremuri mai bune și pentru voi
vă vorbesc cu liniștea unui patriarh iar voi mă ascultați
toropiți de aromele bahice ale serii
până ce vin hingherii de suflete să vă adune
să vă perceapă taxa pe vise taxa pe viciul neputinței
taxa pe nonvaloarea adăugată
taxa pe istoria nescrisă a pământului
nu-i lăsați să vă ia nu-i lăsați să vă mâne ca pe vite
noi nu suntem d-ăia, băiete noi am fost cândva viețași
noi am fost cândva mai ceva decât jean valjean
aici se impune puțin respect măcar așa de ochii lumii
de amorul artei

acum vă vorbesc dintr-un lemn de salcâm
de care au atârnat funia groasă a spânzuratului
vă spun că e bine aici sub pământ și e cald în casa fără ferestre
și de aici de jos se vede uneori cerul ca printr-o bucată de pânză ruginie
dar voi acolo sus ce faceți măi oameni buni
nu facem nimic
nu facem nimic
suntem legați de mâini și de picioare
caci noi suntem legați de maini și de picioare
ne-au pus călușul în gură
au încuiat toate odăile au închis toate drumurile
au sigilat granițele unui viitor de călți
au zăvorât ultima rugăciune în pânțele lunii
încât ne e lehamite să mai și murim

de azi înainte muțenia îmi va ține de urât în nopțile ploioase
de azi înainte n-am să vă mai vorbesc
decât prin gura unui leu de marmură

uneori cad ninsori

uneori îmi vine să arunc cu pietre de suflet în pereții caselor prăbușite
în pereții caselor părăsite cu voie sau fără de voie
în pereții caselor locuite doar de fantome răzvrătite într-un
anotimp inexistent care nu înțeleg exercițiul fricii cum noi
cei care am fost cândva bătrâni nu înțelegem sensul acestei lumi
uneori îmi vine să sparg geamurile unor ferestre inexistente
să scuip răutatea atavică a lumii în adâncul unei fântâni de piatră
să trântesc capacul greu de fier ruginit să-l închid cu o mie de lacăte
și-apoi să dau drumul câinilor ciobănești la vale

uneori îmi vine să plâng să urlu
dar în fața copiilor nu poate fi decât un semn de slăbiciune
sau de neputință așa că mă ascund
tăcut în spatele casei de chirpici și cu mâinile îmbibate
în huma neagră a nopții mai desenez pe pereți o mică apocalipsă
care să mă lovească în moalele capului cu putere
care să mă ia de gulerul cămășii să-mi tragă
două perechi de palme și-un scuipat între ochi
și-apoi să mă târască spre luminișul ierbos al zilei de mâine

uneori cad ninsori încărunțind tâmplele pustiite ale unui început
de mileniu trist

până și moartea își plânge de milă condiția de vâtaf
de suflete într-un colț de lume uitat până și cerșetorii
își donează cutia milei pentru ziua mult amânată a mântuirii

nu vă lăsați amăgiți! memoria colectivă nu lasă dăre lipicioase
ca niște urme de melc în conștiința patricienilor

toate se vor trece ca o muzică difuză în spațiul dintre turnuri
ca un botez împăciuitoare pentru cei aleși dintre nou-născuți
ca o lumină de zapadă ce curăță oasele stralucitor de albe ale părinților

uneori stau ghemuit cu genunchii aduși la piept ca un fetus
și în fața unei ferestre de lemn cu vitraliu în formă de cruce
aștept singurătatea
să-mi bată la ușă să se cuibărească în camera care dă spre apus

prin memoria lucrurilor urcă rumegușul zilei

prin memoria lucrurilor urcă rumegușul zilei și
amintirile de porțelan din casa bunicii cu pești și porumbei
îți invadează spațiul intim cu dezinvoltura unui cal de curse
pe hipodrom doar mâinile ți-au rămas îngropate undeva
în diurna puturoasă cu miros de ștevie și spanac
doar ochii puțin melancolici ai puștiului cu pantalonii cârpiți
privesc mansarda pierduți într-o tăcere epocală
doar gura roșie ca un tablou cu maci agățat
pe peretele din dormitorul părinților
mestecă la nesfârșit duminica leneș al lucrurilor
și cojile de clementină printre semne indescifrabile doar frânturile
din copilărie au rămas în portofelul peticit cu fotografiile iubitelor
pereții casei părintești plâng de atâtea vise
amestecate cu vopseala lavabilă care trece lejer
prin inima mușgaiului sonor ca și cum pe trup
aș adulmeca altceva decât semne astrale
zodiacuri de porțelan chinezesc în dulăpiorul din bucătăria bunicii
sau ceva poate din semnele tale cu care îți abandonai dorința
un abajur verde prăfuit pe masa din sufragerie pe care stă scris
numele tău cu litere stâlcite de-o șchiopă
luminează difuz o cameră imperfectă
totul este imperfect de la respirația copilului până la
febra patul camera în care admiri șuvițele decolorate de polen
în care mă descriu ca o spirală interminabilă de la începutul lumii
în care te descriu matinal cu mâinile căutând inocența
cu gust de fructe de mare
amintirile și camera goală ca laitmotive ale aceleiași înserări

ca mână părintească pe umăr

glasul lui mai degrabă șoptit se așezase pe marginea paharului
ca o mână părintească pe umăr
încercând să îmbărbăteze ultima fărâma de viață din mine
s-a așezat ca o nevazută aripă de înger pe țeava
unui revolver de plastic cu care se jucau copiii în hoții și vardiștii
hai tată îți mai pun un pahar cu vin e din cel de anul trecut
s-a așezat frumos uite ce aromă ce culoare gustă te rog ce buchet
era expert în vinuri deși la drept vorbind nu era un somelier
fața ușor arsă de soare îi era brăzdată de niște cute adânci
îi plăcea să le spună riduri de expresie iar barba grizonantă
nerasă de câteva zile dar aranjată îi dădea un aer mediteranean
de proprietar de tavernă undeva la malul mării
zâmbea dar era un zâmbet străin venit parcă din alte lumi
și glasul lui îmi era străin dar stăteam cu ochii pironiți
fixându-l cu privirea într-o admirație mută nu mă săturam
să-l aud vorbind fără să mă preocupe ce spune
doar să-l aud trăncănind povestind vrute și nevrute
la câteva minute mai articulam un „da, așa e tata”
hai îți mai pun un pahar cu vin a ieșit foarte bun cel de anul trecut
am făcut totul ca la carte i-am cules la timp nu l-am lăsat
să stea prea mult pe boască vorbeam ce altceva
puteam face într-o după amiază parcă pusă la naftalină
deasupra noastră se făcea că plutea ca prin vis o scară de lemn
cu numele prietenilor scrijelite pe fiecare fuștei
iar din palmele-i mari și noduroase îi țâșneau flori de salcâm
uite tată uite-i și pe vaniușa pe vasica pe misa
te cheamă tată mergem mergem dar mai încolo
mai lasă-i să aștepte
de acum încolo vom avea mult prea mult timp de omorât
mult prea mult timp, tată
hai îți mai pun un pahar cu vin
a ieșit foarte bun cel de anul trecut
am băut am povestit și iar am băut
până ni s-au umezit ochii până ni s-au înroșit urechile
până ne-au luat dracii
apoi am intrat târâș în visul acela numit cândva fericire

Cristina BÎNDIU

Taine și personaje memorabile

Pe 4 septembrie 2012 s-au împlinit 10 ani de la trecerea în lumea misterelor de dincolo a celei care a fost numită de critica literară „doamna romanului polițist românesc” sau „Agatha Christie a României”. De formație jurist, **Rodica Ojog-Brașoveanu** renunță la avocatură în favoarea scrisului, alegere fericită, dacă luăm în considerare că va publica în jur de 35 de romane, atât polițiste, cât și istorice, romane ale căror fire urzesc cu măiestrie istorii mustind de taine și de personaje memorabile.

Dacă în romanele polițiste misterul este construit în jurul unor acțiuni de spionaj industrial sau al unor crime, cele istorice construiesc misterul în jurul unor maeștri ai spionajului din epoci pe cât de diferite, pe atât de magistral evocate. Unele au acțiunea fixată în timpul celor două războaie mondiale (**Al cincilea as, Întâlnire la Elysée, Să nu ne uităm la ceas**) și aduc în prim-plan figuri ca cea a colonelului Tamaș, iar altele în timpul domniei lui Cuza (**A înflorit liliacul**).

Un loc aparte pare să aibă în proza istorică a autoarei, ciclul **Andronic (Ochii jupâniței, Letopisețul de argint, Logofătul de taină, Vulturul dincolo de cornul lunii, Agentul secret al lui Altîn-Bey)**, în al cărui centru se află figura controversată a „logofătului de taină” al domnitorului Constantin Brâncoveanu - Radu Andronic - și sistemul de spionaj al voievodului român, sistem atât de temut în acele vremuri, în umbra căruia veghează figura ascetică a stolnicului Constantin Cantacuzino. De ce controversată? Pentru că acest logofăt Radu Andronic, un soi de James Bond al evului mediu românesc, contrazice toate teoriile despre cum trebuie să arate și să se poarte un adevărat spion. Mai exact, toate școlile de spionaj ale vremii - și nu numai - spun că cea mai mare calitate a unui spion este să fie aproape invizibil. Cu toate acestea Radu Andronic, strălucește prin aspect fizic și vestimentație - are o pasiune pentru culoarea albă a veșmintelor, deși culoarea specifică unui spion ar fi cenușiu - atrăgând atenția peste tot pe unde ajunge: *un valah cilibiu, cu umeri uriași, în strai alb. Părea prieten cu toți, munteni și venetici. [...] Andronic era cu adevărat chipeș, și când râdea, fața prindea o lumină a cărei putere doar muierile o simt. [...] în horbota revărsată din vesta argintie sclipeau diamanticele de preț. O perlă mare, parcă atunci smulsă din inima scoicii, sclipea rozalb dulce la degetul cel mic.* Mai mult decât atât, isprăvile sale sunt cunoscute și temute de toți spionii vremii, după cum arată „fișa” pe care i-o întocmește Felipe cel Gras, spion de temut al Siciliei: *Radu Andronic, valah, douăzeci - douăzeci și cinci de ani, foarte chipeș, novac, păr și ochi păcurii. Slujitor credincios al principelui Brâncovan, cu rang de logofăt. Ager, spadă iscusită, mânuiește la fel de dibaci stiletul și lațul. Nu poate fi răpus pieptiș, peste puțină a fi cumpărat. Grăiește toscana, franceza, nemțeasca și otomana. Ucenicia a făcut-o în Cancelaria Neagră a stolnicului*

Constantin Cantacuzino. Spre a-l răzbi, trebuie ademenit prin vicleșug sau muieri...

Acțiunea din **Logofătul de taină** îl poartă pe Radu Andronic pe urmele unui alt spion temut al vremii, contele de Saint-Lô care, deși francez, se află în slujba nemților și urzește atât împotriva propriului popor, cât și împotriva românilor din Transilvania. Acest conte de Saint-Lô se află în atenția stolnicului Cantacuzino, fiind bănuț de faptul că i se datorează aruncarea în închisoare, în Franța, a vicontelui Etienne de Tournon, unul din puținii prieteni ai Valahiei la curtea lui Ludovic. Primele șase capitole ale romanului îi aduce față în față pe cei doi adversari - logofătul Andronic și contele de Saint-Lô - pe pământul Țării Românești, prilej pentru scriitoarea noastră de a creiona cu abilitate și talent tabloul acelor timpuri, de la năvala ucenicilor pe străzile cetății de scaun, la cel dintâi ceas al zilei, până la chefurile pantagruelice ale boierilor moldoveni, care țineau zile și nopți întregi: *Ce znamenie de creștini or mai fi și valahii?* - se întreabă cu mirare însuși contele de Saint-Lô - *De șaisprezece ceasuri cărau în ei merinde și băutură cât să astâmperi cu ele o oaste de flămânzi, și tot își căinau pân-tecele. Asemenea urgie nu pomenise nici la Hamburg, oraș vestit în Evropa pentru măn-căii lui, nici în Sicilia unde muierile se se-mețeau că-și înțarcă pruncii cu o oală de spaghetti.* Un capitol întreg este dedicat Cancelariei Negre, inima și mintea sistemului de spionaj organizat de stolnicul Cantacuzino, loc ce adăpostea taine din toată Europa acelor vremuri și unde se formau viitoarele iscoade.

Următoarele cinci capitole poartă pașii logofătului spre capitala Franței unde trebuie să izbândească să ajungă la regele Ludovic pentru a proba nevinovăția vicontelui Etienne de Tournon și a dovedi trădarea contelui de Saint-Lô. Spionul aflat în slujba nemților îi ghicește drumurile și încearcă să-l ucidă cu otravă, la un han din Veneția, sau îl torturează pentru a afla motivul exact al călătoriei în Franța. În ciuda obstacolelor - cel mai important este că ministrul francez la care trebuie să ajungă informațiile despre contele Saint-Lô este chiar văr cu acesta - școala de spionaj a lui Constantin Cantacuzino își dovedește înalta clasă, logofătul Radu Andronic găsind calea de a fi primit de însuși Ludovic, căruia îi oferă informații despre urmașul la tron al regelui Spaniei, dar și dovezi despre trădarea contelui și nevinovăția lui Etienne de Tournon. Răspłata primită - o șuviță de păr a regelui - stârnește logofătului (ce se aștepta la un titlu de noblețe sau un castel, după obiceiul de la curtea Valahiei) hohote de râs: *Logofătul înlemnit simți cu spaimă cum răsul cel nestăvilat îi încearcă pân-tecele urcând repede spre gâtleej. Umerii largi începuseră a-i zvâcni. Spre a zăgăzui hohotul, își strivi unghiile vătămăte în podul palmei.*

Ultimele capitole îl aduc pe logofătul Radu Andronic într-o confruntare a minților iscusite cu Carol Neurautter, spion de elită al curții de la Viena, care urmărește să

îngenuncheze cerbicia românilor transilvăneni, care refuză să renunța la credința și tradițiile lor, pentru a putea fi asimilați mai bine de Imperiul Habsburgic. În lupta pentru românii transilvăneni, logofătul este ajutat de jupânița Tofana, de Ion Singuru, moțul Drăgan. Aflând că oamenii habsburgilor încearcă să găsească și să distrugă pecețile și hrisoavele vechi, să astupe cu pământ temeliiile vechilor așezări, într-o încercare disperată de a distruge orice legătură a românilor cu trecutul lor, sperând ca astfel aceștia să-și uite, încetul cu încetul, credința și neamul, oamenii aflați sub conducerea logofătului Andronic - la îndemnul domnitorului Brâncoveanu și sfatul stolnicului Cantacuzino - adună mărturiile trecutului pentru a le pune la adăpost. Carol Neurautter își probează stofa de spion de temut reușind să-și strecoare propriul om printre însoțitorii logofătului. Încercarea este zădărnice de logofăt, care-și cheamă tatăl în ajutor - pe boier Costache Andronic, spion de valoare și el în tinerețe.

Savoarea romanului este dată atât de descrierile care au finețea unor bijuterii lucrate în filigran, de limbajul moale și colorat al oamenilor, cât mai ales de personaje ca slujitorul lui Radu Andronic, Ilie Machidon, *alt zălud* - după cum gândește cucoana Irina - *ce-și lăsa de izbeliște gospodăria, muiera și pruncii umblând alături de logofăt după coada prepeliței.* Isteț și hâtru, *Ilie era subțirel, iar în straiul leșesc, cu ceapchen scurt și nădragi strâmți, semăna a băietan. Purta cămașă albă, din in, împunsă cu înflorituri în care citeai mâna muierii, Smărăndița, frumoșe vestită în Țara Vrancei la acea vreme. Mintea ascuțită a plugarului sclipea în ochii verzi, înfipti la rădăcina nasului puțin strâmb.* Poveștile cu tâlc pe care le rostește, dospind de un umor sănătos, priceperea în mânăuirea parului și devotamentul absolut față de logofătul Andronic pe care nu-l însoțește din obligație ci *din drag și datorință* - fac din el nu numai un personaj de un pitoresc deosebit, dar și model de iscusință și înțelepciune.

La fel de pitoresc este și personajul Marghioliței, *negustorița de podoabe*, ale cărei farmece, erau deja, la numai 20 de ani, în slujba Cancelariei Negre. *Tiparul trupului îl luase de la gorjence, ochii verzi, plini de păcat, îi furase de la jupânițele din țara Moldovei, umbletul îi purta gândul spre băcițele deprinse cu săritura ciutelor din piatră în piatră.* În aceeași linie se înscriu și jupânița Tofana, Ioan Singuru, uriașul Drăgan etc.

Astfel, în romanul Logofătul de taină, Rodica Ojog-Brașoveanu reușește să contureze un tablou de o frumusețe stranie și seducătoare a Țării Românești în timpul lui Constantin Brâncoveanu, o țărișoară mică, dar cu oameni frumoși, puternici, înțelepți, care-și înfruntă soarta răzând, care privesc existența cu îngăduință și cu umor, dar care nu ezită să-și dea viața în numele unor realități cu nume pe care poate nu le cunosc, dar le simt, profund, care fac parte din ei și fără de care nu pot exista, noțiuni ca devotament, patriotism, neatarnare.

Lulzim Tafa

POET ALBANEZ DIN KOSOVA

Traducere din limba albaneză de *Baki Ymeri*

Fecioaea din Dukaghin

Tu nu semeni dimineții
Nici liliacului înmugurit.
Fragedă ești
Mai fragedă decât lacrima
Decât apele Drinei
Albe
Decât apele Drinei
Negre
Decât Roua
Și Picătura de Ploaie.

Sfântă ești
Mai sfântă decât
Podul cel Sfânt
Decât Rozafa
Decât sora
Lui Gjergj Elez Alia
Frumoasă ești
Mai frumoasă
Decât fecioarele din povești
Ca un cristal ești
Cristalin ți-e ochiul
Filigran de pus pe inele.

Băieții tineri
În fața oglinzii
Se sinucid
Nimic nu seamănă cu tine
Mai mult decât bujorul
Fecioara Dukaghinului
Ai grija de Semilună
Și de baticurile negre
Când îți împletești şuvița
De Sfântul Gheorghe...

Presentimente

Există meteorologi
Exacți
Ai destinului
Care prevăd
Temperatura
Sângelui
Și a durerii pentru mâine.
Pentru gemete și tremur -
Șapte stâlpi ale Merkalului
în inimă.

Pentru picăturile ploii
Și ale dorului
Pentru sărut
Ce puține săruturi!

Cireșică

Tu mai mult
Decât oricare
Pom din grădină
Ai cireșe
În ochi
În buze
În sân...

Idilă

Tocmai te-am văzut
Mi-au rămas ochii
În ochii tăi
Mi-au rămas buzele
În buzele tale
Am rămas cu totul
În tine

Ai rămas
În mine...

O toamnă la Shkodra
Shkodra e plină de iubire
(Cântec popular)

Toamnă răsfățată în curcubeu
Și Shkodra e plină de toamnă
Ce mare iubire-i în Shkodra
Iar noi, fără noi, pentru piersici...

Ulqinake

Mă-mbăt când-mi aduc aminte
De tine, Ulqinja* mea
Mititică -
Boabe de măsline
Aveai în ochi
Și-n vârful sânilor.

Acea noapte și
Părul tău lung...
Pasiunea în valuri
Și limba
Și sfârcurile ce ți le-aștă...
Gust al vieții, Ulqinja
Ramură și măsline...

*După orașul Ulqinj

Lamenet
(Lui Azem Shkreli)

Poetul nicicând nu puna
Punct versului
Dar când s-a umplut
Cu dor de exilați
Într-o zi
Acel punct i-a căzut în inimă
S-a grăbit
Fiindcă vroia cu moartea
Să aterizeze
În Kosova
Și azi
Moartea i-a devenit
psalm de bucurie
Poetul n-a murit
Doar i-a căzut punctul
Versurilor...
În inimă.

Ploaia sfântă

Pentru orașe pietrele
din pământul pustiu
Pentru câmpiile cu câini purpurii
și cai orbi
Pentru oamenii din trenurile
negre și pline
Pentru livezile cosite
de dușmanul tăiat cu coasa
Pentru pietrele de hotar
din pietrele de mormânt.
Pentru obeliscurile geloase
Pentru eroii ceții.

Pentru Mecca albaneză
Pentru Vatican
Pentru pelerinajul nou
Pentru infamii profeți huliți
Pentru teatrul de sub luna
nesimțitoare dat de domnul
egoist.

Pentru asociația scriitorilor
poeților polițiștilor inamicilor
Pentru Teuta azilul iubirilor
uitate

Pentru redactorii invalizi
și ziariștii amăgitori

Pentru casele publice
Bastarzi
Prostituate
Pentru păcatele monstruoase
Pentru dovezile
În diavolul blestemat
Sunt
O mie și o sută de motive
pentru care
Până la sfârșit acea ploaie
Sfântă
Va cădea...

Cea de a doua chemare
a ploii sfinte

Pentru visul destinului
cu gâtul tăiat
Pentru gustul cel dulce
al pulpei vii
Pentru gheață focul apa dogoare
Pentru sicriele umplute cu dor
Pentru sângele libertății robia
în ghicitoare

Pentru porumbei porumbițele
în kalașnicovi
Pentru mame voalul valizelor
pline de durere
Pentru vitejii fricoși și libertatea
fără sens

Pentru rugina inimilor
despărțite în trei
Pentru ispravnicii bălbăitori
ai domnului în ureche
Pentru eroii vii
și martirii disperați
Pentru pielea cu râie
și ființa urăcioasă
Pentru ploaia abilă care nu-ncepe
să cadă

Pentru fantasmеle canibalilor
sub umbră
Pentru giulgiul alb al feței negre
Pentru dintele stricat
al speranței frumoase
Pentru iubirea care se leagănă
pentru Itaca nouă
Pentru mine pentru tine pentru
noi...

Erotică ușoară

Îți amintești
Când eram
Tineri
Și te dezbrăcam
Din priviri
Tu nicăieri

Iar eu
Peste
Tine.
Cândva târziu
Ni se amestecau
Degetele și țișetele.

Neînțelegere

Dă-mi mărul
I-am spus
Ea mi-a dat
Merele
Ca o cireășă
S-a îmbujorat
Iar eu
Am ajuns
În vârful ei
De cireș...

Telefonul

Melancolic sună
În toiul visului
De la miezul nopții
Telefonul albastru
Prin firele sale ține vie
Legătura inimilor...

Iubire radiofonică

Ideea radioului
S-a născut
Din iubire
Fiindcă inimile poartă
Legături radiofonice...

Mai am încă două cuvinte

Tacticos
Mai am încă două cuvinte
Că vreau să-i-ntălnesc pe ucigași
Și să-i-ntreb
De ce ne-au ucis...

Expoziție de vise

În galeria de artă
Cât de curând voi deschide
O expoziție de vise
Și veți vedea
Cum va zdrențui ochii
Omenirii
Și cum va înnebuni
Critica...

Dumitru Băluță

Psalm

Unule, nu mă da
puterii neputinței
să trec linia dintre cuvinte -
azi, în jubilee, mă cuprind
iluzii trădătoare.

E bine așa,
căutându-mi reazem de sens,
ori și eu să scriu despre fluturi?

Poate doar despre acel
ce-nclină-un catarg
și-neca-va Arca lui Noe...

VITRINA CU CĂRȚI

VITRINA CU CĂRȚI

VITRINA CU CĂRȚI

Patricia Lidia

Infirmitatea de a fi postmodernist

Cei ce mă cunosc, știu că în orice moment prefer să scriu texte (proprii), decât să „produc” recenzii. Nu cred în povestea „*Criticul este doctorul artiștilor. Înțepăturile sale vindecă.*” (*Valeriu Butulescu*, în *Frunze fără ram*), ci mai degrabă în ideea conform căreia „*Un critic, care merită absolut acest nume, nu trebuie să fie decât un analist fără tendință, fără preferință, fără pasiune, și, ca un expert în tablouri, să nu aprecieze decât valoarea artistică a obiectului de artă ce i se înfățișează.*” (*Guy de Maupassant*), așadar aceste rânduri vor fi o încercare de a demonstra, precum în anii de școală nu de foarte mult apuși, că volumul de față aparține mult-disputatului curent postmodernist.

Horia Gârbea este un postmodernist pur. Poezia sa respectă toate caracteristicile curentului postmodernist și postneomoder-nist, depărtându-se însă de poeziile douămi-iste. O primă caracteristică bine reprezentată în volumul de față este faptul că granițele cul-turale, limitele genurilor și ale speciilor li-terare se anulează. Astfel, volumul cuprinde, în capitolul **cum se anunță o victorie**, poezii colocviale, ușor narrative, pe alocuri umoristice, atrăgând însă atenția prin conținuturile lor grave, neliniștitoare, urmate fiind de tex-tele în prozele din capitolul **amintiri din în-chisoare**, care sunt, după cum remarcă Dan Cristea, „*un soi de exercițiu de parodie ori de pastişă superioară*”, căci aproape fiecare din-tre texte demonstrează, într-un mod subtil, pe un fond umoristic, faptul că semnele recluz-iunii, ale întemnițării sunt inutile, zăbrelele, ghiulelele agățate la picioare, masca de fier, chiar condamnarea la execuție dovedindu-se accesorii superflue.

Precum un adevărat postmodernist, poetul trăiește apăsător de povara secolelor an-terioare, fiind conștient că totul a fost deja scris; el trebuie acum să reinvestească frag-mente culturale cu sens, potrivit sensibili-tății sale. De aici, probabil, și titlul volumului de față: **Trecutul e o sărbătoare**, dar și po-vestea din spatele poeziei care dă numele vo-lumului: tâmplarul, groparul și popa, clienți ai cârciumii din sat, îmbătrânesc iremediabil, transformându-se în niște autiști social, în timp ce, într-un teribil contrast cu ei, Vasile, cârciumarul, parcă întineresc, se reînviso-rează, prinde putere. Tonul poemului e unul ludic, însă fără tragism și fără inocență, citi-torul e martor al întâmplărilor și al discuțiilor, este personaj al poveștii intrinseci, în poem făcându-se o veselă antiteză între cimitir și cârciumă, între moarte și viață. Dacă în cea mai mare parte, detaliile poveștii sunt rea-liste, la finalul poemului apare elementul fan-tastic, de basm, faptul că unii săteni l-ar fi vă-zut pe Vasile zburând peste sat aidoma unui liliac, deci, probabil, avem de-a face cu un

Vasile vampirizat. Sau este oare o satiră spe-cifică acestui curent literar din care face par-te, poetul luând în derâdere desacralizarea lumii moderne, care nu se mai îngrijește de suflet (cei trei slujbași ai cimitirului și, impli-cit, ai morții îmbătrânesc, devin slugi mizera-bile ale propriilor vicii), ci se lasă pradă in-stinctelor primare și păcatelor trupesti (petre-cerile bahice, desfrânate, sugerate de cârciu-mar).

Pe lângă aceste detalii, încă din acest prim poem se poate constata aderarea ideo-logică a poetului la originalitatea postmoder-nistă, ce se distinge în primul rând prin aceea că poezia nu este structurată în strofe, nu are rimă, tot textul este scris cu literă mică, atât numele proprii, cât și începutul propozițiilor și titlurile poeziilor, și nu există niciun fel de semne de punctuație. Livrescul este și mai pronunțat prin destăinuirile excesiv de confe-sive, hazlii prin absurdul lor savuros, din po-emul **infirmitate**: „*când merg la o femeie/ nu mă gândesc la femeii/ ci la ce a scris nichita stănescu/ despre femei*” Totodată, acest poem poate fi declarat manifestul poetic al lui Horia Gârbea, el definindu-și stilul poetic și autode-clarându-se postmodernist: „*asemenea infir-mitate/ pe care unii/ o numesc postmoder-nism/ este de neocolit/ nu poți scăpa de ea/ cum nu poți scăpa de moarte*”

Poemul **somația** aduce în discuție o temă mult dezbătută atât în literatură, cât și în matematică. Predispunerea poetului spre lumea realului, fiind de formație profesională inginer, se observă prin îmbinarea realismu-lui magic sud-american cu teoria haosului. În acest caz, pata de sânge provocată de împuș-cătura paznicului „*a luat forma/ unui fluture*” și a zburat spre lumina divină, ducând cu gân-dul la articolul lui Edward Lorenz, care își pu-nea întrebarea „*Există vreo posibilitate ca bătaia din aripi a unui fluture în Brazilia să cauzeze o tornadă în Texas?*” Pe scurt, se poate ca moartea unui om să schimbe cursul vieții tuturor oamenilor de pe planetă? Poate că da, poate că nu, dar nu asta contează, după cum se va vedea în poemul care dă titlul primului capitol, **cum se anunță o victorie**: buturuga mică răstoarnă carul mare, căci, pa-

radoxal, împietrirea mesagerului eternizează victoria necrezută de semeni (din șapte mesa-geri plecați de pe câmpul de luptă să ducă ves-tea bună în cetate, șase se pierd pe drum, iar al șaptelea este acuzat că aduce vești minci-noase. Mesagerul însă, nevinovat știindu-se, îl roagă pe Dumnezeu să-l transforme, dacă minte, în stană de piatră, ceea ce se și întâm-plă). Iar ciclul vieții devine complet în po-emul **sala tronului**, unde poetul ne reamin-tește că, prin moarte, cu toții redevenim egali: „*dar toate nu sunt/ decât o pădure sub bru-mă/ un șir de movile albe/ sub care poate zac/ eroii putreziți lângă/ marii lași calcinați/ un șir de mușuroie/ care ascund/ documentele lor amăgitoare*”.

Limbajul colocvial, neermetizat, cu reflecțiile sapiențiale ce îmbracă meditații ba-nale în haine tragice, specific acestui curent literar este bine evidențiat în poemul **mar-ginea**: „*cine a spus/ că o gară de provincie/ roșie și ridicolă/ poate amiroși a moarte/ a greșit/ dar destul de puțin*”. Cotidianul, spa-țiul sufocant al talentului, este prea puțin re-găsit în acest volum, fiind prezent prin simple aluzii ce duc cu gândul la acesta: menționarea orașului Praga, prin invocarea lui Frantz Kaf-ka (**infirmitate**), cimitirul de la marginea mă-rii, adăpostind mormântul poetului (**primă-vara în galileea**) sau prezența conductelor de apă (**pe râul acela ciudat**). Îmi amintesc anii de liceu și aș vrea să termin aceste rânduri în stilul lor ludic: după cum am arătat în rându-rile de mai sus, prin desolemnizarea discus-u-lui, valorificarea prozaismului, cuprinderea diversității realului, refuzul stilului înalt, er-metic și impersonal, valorificarea creativă și recuperatoare a stilurilor poetice consacrate, prin ironie, parafrază și parodie, practicarea unei poetici a concretului și a banalului, re-ceptivitatea față de livresc, în forma inter-textualității, a metatextualității și a trans tex-tualității, volumul **Trecutul e o sărbătoare** (poezie, Ed. Tracus Arte, 2012) este unul postmodernist.

Dar să lăsăm caracterizarea finală a volumului pe seama criticului Nicolae Mano-lescu, mult mai avizat decât tumultul gân-durilor mele: „*Horia Gârbea este ceea ce se cheamă un scriitor multilateral, la un bun nivel, în teatru, în proză, în eseu (și publi-cistică), în poezie. (...) Trecutul e o săr-bătoare cuprinde cuprinde tot ce Horia Gâr-bea a scris mai bun în poezie. Poetul are un profil propriu. Poezia lui e liberă de con-strângeri formale sau de conținut, ames-tecând farmaceutic un spirit voit prozaic, neocolind narativul, și unul voit poetic, neo-colind lirismul, realist în detalii și idealist în concepte, ancorat în cotidian și ținând spre transcendent, plin, în sfârșit, de umor, când pince sans rire, când pus pe șotii. Inteli-genței, uneori sclipitoare, a eseurilor sau ori-ginalității teatrului, Trecutul e o sărbătoare le adaugă o poezie nu lipsită de o anumită profunzime și bine ascuțită verbal.*”

(Continuare în pag. 22)

(Urmare din pag. 21)

VITRINA CU CĂRȚI

Elena COROĞODA

Mai mult ca prezentul în Universal

Gabroveni 12, în mijlocul Bucureștilor și în mijlocul verii lui 1849, cum ieși în ulița din Fundul Curții. Timpul - *mai mult ca prezentul*. Până prin 1997, când a fost în cele din urmă lăsat în seama avocaților - nu timpul, ci Universalul.

Hotel Universal este cea mai recentă apariție a **Simonei Sora**, profesor la Facultatea de Litere din București și critic literar, ce a primit premiul pentru carte de debut al Uniunii Scriitorilor pentru volumul **Regăsirea intimității**, publicat în 2008 la Editura Cartea Românească.

De altfel, în Universal era loc numai pentru prezent. *Das Da-ul* în exclusivitate. „Poate chiar din cauza promiscuității de nenumărate feluri, cum zicea profesorul de greacă veche - singura vreme posibilă.” Șandramaua în discuție, un hotel de mâna a paispea, fost fals bezesten (hală a negustorilor), fusese preluat în '90 de Liga Studenților.

Cei ce, fiind, sunt

Personajele care-și fac veacul aici, sub roata destinului, au consistența și coerența cărților de tarot, iar dacă vreuna iese cu capul în jos, simbolurile vor fi, la rândul lor, interpretate cu capul în jos - se știu ele cine e cine și câte parale face fiecare, că, doar „pentru ce am murit noi în decembrie?” - parcă așa suna refrenul *cântat* de membrii din Liga Studenților, cei însemnați cu pardesie de piele neagră și chimire la brâu. Merită încercată, de exemplu, și o variațiune pe tema câinii; *cântecele* va suna cam așa: „cere o cană adevărată, ce mama dracului, pentru ce am murit noi în decembrie?”, etc.

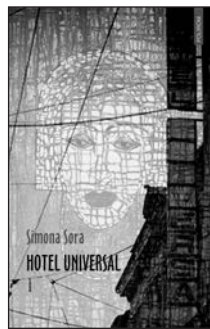
Dar să nu uităm că hotelul e „Aface-rea Afacerilor, dobândită prin ghicirea viitorului în prezentul etern din Universal.” Dat fiind că unii dintre locatarii săi - locatare, mai exact, căci cuvintele femeilor atârnavă, în general, în Universal, mult mai greu decât cele ale bărbaților - se ocupau, nici mai mult nici mai puțin, decât cu prezicerea.

Lucrurile stăteau în felul următor: Aliona, studentă la Litere, o basarabeancă mare (și) amatoare de bomboane de ciocolată în straturi, ori tablete de ciocolată, ori vișine în ciocolată, ori - cine le mai ținea socoteală? - ciocolată, profesa „invocarea perversă și mincinoasă a micilor demoni ai văzduhului”. Maia, însă, era o *pre-zicătoare* autentică, întrupare a arcanei Justiției (una dintre cărțile de tarot ale Alionei, care închipuia o femeie ce putea fi de-a dreptul amenințătoare, cu mantia roșie pe umeri), atât doar că „Maia n-avea, ca ea, o sabie albastră îndreptată spre cer în mâna dreaptă și nici o balanță în cea stângă, dar le înlocuise - cu mai puțin efect, în lumea căzută din Universal - cu un vechi stilou negru cu care transcria scrisori șterse, într-o mână, și o țigară întotdeauna aprinsă, în cealaltă.”

Pitorescul depășește momentul faptului-de-a-povesti-la-o-dulceață-de-trandafiri, există un echilibru pe marginea vasului cu dulceață, menținut mai ales, pe lângă imersiunea în social-politic, de ceea ce pare a fi obsesia „universalilor”: de a fi prezenți, într-un mod aparte al prezentului, în *Universal*. Pitorescul ca dispoziție afectivă ce le deschide locatarilor modul în care înțeleg să fie, chiar și atunci când cad devorați în *continuu* devorând bomboane (ori pierzându-și suflul în pâinea proaspătă, ori amestecându-l cu mirodenii, spre exemplu) - asta pentru cazul în care vrem să ne lăsăm ispitiți (și trimiterea e irezistibilă) de invocarea în germană a susnumitei obsesii. Traducerile sunt, însă, specialitatea uimitoarei Diana. Verdictul profesorului Dreptu: *aici și acum!*

Aburul de misticism (niciun perete n-a rămas neatins) planează, totuși, dincoace de limita superstiției, iar cei care o încalcă se vor autopedepsi în final. Însă, până una-alta, se îndeletnicesc cu faptul-de-a-face-atmosferă și ceva bani. Mai mult pitoresc decât misticism. Căci aici misticismul nu e, până la urmă, nimic altceva decât diversitatea modalităților de a încerca deslușirea semnificațiilor unor simboluri, prin interpretare sau prin traducere. Am putea spune, din nou: pitoresc și înțelegere - fie în modalitatea autentică, fie în varianta făcut atmosferă și ghicit viitorul (care viitor?).

Despre limbaj, în general. Despre interpretare, și altele

Textul ne permite să trasăm o paralelă limbaj-hotel. Mai întâi, primul termen stă la rândul lui sub lumina numelui perechii sale. Pe de altă parte, să ne gândim, cel puțin, la înălțimea tavanelor ori la un oarecare tunel încovrigat despre care nu aveau să știe decât cei care trebuiau să știe, dar și la alte elemente arhitecturale ale, să spunem, hotelului-catare. Limbajul, la fel ca hotelul, a reținut urmele trecutului. Mestecând în oală, bătrâna povestește și repovestește, somnambulă, cea tânără transcrie scrisori ale străbunicilor într-o română amestecată pe alocuri cu greaca, în care iubitul o striga pe iubita lui de aur cu numele de alint *mouraki mou* - ceea ce vrea să însemne copilul meu - iar femeile aveau *vive*, un termen probabil negrecesc, dar cu o muzicalitate ce amintește de claritatea universalilor.

La fel ca la Radu Aldulescu, în **Cronicile genocidului** - roman publicat, de asemenea, în 2012 - și atmosfera din **Hotel Universal** este una de mahala, însă în **Cronici** monotonia frigului și a sărăciei e înviorată mai degrabă de ironia hiturilor aducătoare de speranță ale Privighetorii Carpaților, decât de promisiunile primarului din Frăsineni, Vasile Robu *lui Dumnezeu* ori ale urmașilor acestuia. Aici, preacurvia nu are deloc darul - ori *harul* - de a da o altă înfățișare mizeriei generale, ci, cel mult, de a o îndulci pentru câteva momente, când totul pare să se ducă dracului de-a binelea. Diavolul din **Cronici** e un amărât bătrân, vagabond și flămând, încălecat într-adevăr de două curve, dar fără aripi uriașe și nicidecum domn, în timp ce diavolii

de dincoace, din Hotel, sunt stăpâni peste lumea senzorială, și, aducând ca apariție cu diavolii lui Agopian, nu sunt nici pe departe doar decorativi, cum ar putea părea grație efectului estetizant al delabrării, căci interioritatea personajelor iese în relief pe fond social și politic. Din contră, în Bucureștii Maiei Soranei Sora, deși Universalul, și nu doar el, „e un loc rău, mămică, o gaură pe unde iese foc și pucioasă”, urâtul și fenomenul calificat îndeobște ca depravare obligatoriu antrenează și rafinează simțurile. Iar „harul pe care îl cer” își are originea în promiscuitatea salvatoare din care, conform considerațiilor profesorului de greacă veche, izvora prezentul continuu, momentul în care pesonajele erau mai mult decât ele însele, de fiecare dată.

Astfel că,

„*cunoaștem foarte bine această problemă să se ducă la gargațua acum nuzimă de care nu este de acord la ziua stabilită maideparteoteribilă liniștetimofeisănuia bătimo feimăelibereszși vinoginaviațaveșnică este orealitate pulamea săvină prin inversasărămînăbădacăvinenecesart otuleconștiințăsăscrieacumînuțaeioțîmpită scriecucuruleiuniversal.*”

Marcel FANDARAC

MARIAN DRAGOMIR -
infrarealistul la o
șuetă cu Caragiale

Poeții de azi din România, cei tineri, sunt hăioși. Umbra le fuge din cartierele pline de spărgătoare de semințe, direct în cluburile cu tatuări și gagici cu piercinguri în sfăr-curii și buze, ambetați la limita comei alcoolice, umbra le fuge de rânjetul țiganului sticlos din obor: „(...) *sub umbrelele ce împânzesc piața obor/ pielea țiganului lucește luna cenușie/ dracii fac din nisip geacă pentru străzile cu pete/ și castele cu var pentru iluziile bucureșteniilor// stați/ unde sunt copiii/departate creatorul le cântă la muzicuță*”(...) - /obor/, vezi: **Marian DRAGOMIR, Carte cu măști**, Editura Grinta, 2012, Cluj-Napoca.

În poezia lui Marian DRAGOMIR vom regăsi ritmurile suprarealismului românesc, ritmuri impuse de cei care au fost Sașa PANĂ, Gelu NAUM sau Leonid DIMOV, cel care pâna la urmă a evoluat înspre acel onirism baroc de care amintea academicianul Eugen SIMION.

Un poem deosebit de sugestiv pentru recurența motivelor suprarealiste care domină peisajul poetic la Marian DRAGOMIR, este cel intitulat **Dacii**: „*înainte de ultimele ninsori ale vieții/ rădulescu mergea la iarmarocul din letea/ aici zburda o știucă imensă/ pescarii din zonă vorbeau cu ea/ dar peștele se urca spre cer prea repede// unii spuneau că sub apa de cianură cântă dunărea/ străbunii înotau sub ea plini de broboanele de potasiu// tot satul vorbea despre știucabac/ea pornea din adâncurile malului românesc/și ajungea la cer zburând aripi de vis și dorințe/ de solștiu printre gheață ardea/ popa își așeza coada de pește după patrafir/cuvinte din răboj recita*” (...) Mai departe, în acest poem, vom descoperi că pescarii din

(Continuare în pag. 23)

(Urmare din pag. 22)

VITRINA CU CĂRȚI

Letea sunt, de fapt, acei tarabostes din Dacia, iar știuca nu este altceva decât un comunicator între aceștia și zei. Sunt imagini picturale, de secol medieval, parcă pictate de mâna cu degete prelungi ale unui Bosch imemorial, imagini în care revine obsesiv mitul chotnian al peșterii și cel al biblicului pește. Poemul se închide sub semnul prostiei mai degrabă, decât al dramei sau al semnificației biblice unde Iona ieșea învingător. Acum, avem doar pe un Ion, filosof al satului, recluzionat în camera lui, nu în burta vreunei balene, de unde filozofează până devine victima radiației proprii filozofiei: „(...)filozofia lui ion nu s-a dezmeticit/ s-a confecționat cu soare pal/ după ce a umflat o vezică flămândă de recunoaștere/ iar aceasta s-a unit cu trenulețul inocent al omenirii(...)/ legile filozofice au fost fragmentate prin cameră/ după ce s-a calculat punctul de congruență în palmele muritorilor/ ideile dezvoltă semne/ dar ion/ este nefericit sub grota chistică/ televizorul merge singur/ fierul de călcat calcă/ totul este energie.// ion a murit conectat la radiația filozofiei/ ultima teoremă a înțepenit pe caldarâm”.

De ce spuneam de Marian Dragomir că este un infrarealist? Pentru că el, asemenea poezilor din generația lui dominați de video-

clipuri, de tentația dată de marijuana, de alcooluri și de atmosfera cluburilor insalubre ale orașului, refuză atomizarea, anuitatea, încercând să se izoleze de efectele acestei epoci a subculturii, prin folosirea motivelor recurente și specifice unui suprarealism care a reînnoit, cândva, lumea, a regenerat-o.

Valul de infrarealiști care a cuprins România ultimilor ani, caută acest sens al existenței: schimbarea paradigmei unei lumi în continuă decădere. Fronda acestor tineri pictori și poeți infrarealiști, printre care îl găsim, iată, pe Marian Dragomir, este de același nivel intelectual și de rafinament artistic, desigur la un alt spațiu temporal și estetic, cu cel al primilor suprarealiști români care au reînnoit, la cea vreme, cultura europeană, numiți avangardiști, în frunte cu Sașa Pană și terminând, de ce nu, cu o figură mai puțin cunoscută, dar care a publicat în revista Unu: Madda Holda, creatoarea aceluia personaj Tiră-liră. Marian Dragomir are și el un asemenea personaj: care umblă prin cartea cu măști alături de frizer și de măcelar, alături de vecinele și de țatele cu sămânța între dinți, într-o atmosferă unde muștele devorează lumina și unde totul este visul de chirpici (vezi, poemul /bis/), acest personaj este marsturbeitar, vârful intelectual al unei generații care freacă menta, cum zice poetul în carte: „Fii atent la tavan să nu te lovești de el! Strigă pașa cu turban și iasomie, în rest/ frecăm menta pe variații de Vivaldi cu plombe de versuri usturate, de fapt, ne/ conservăm inteligența. Seara ne oferă vrăji adolescentine combinate cu stropul de/ stea ce a rămas de pe la Stratan. (...)// Mereu ne tăvălim în garsoniera cea jengoasă, dar am orbit de-atâtea gemete/ de vrajă. Eu gem neant, iar ei gem lumină, noroc că știm cu toții să facem gem de/ vise cu prune. Îți zic, cea mai frumoasă garsonieră este cea de la tre”.-/Garsoniera de la 3/.

Am văzut la poetul Marian Dragomir, vagi influențe - peste acest amalgam de

suprarealism și subcultură urbană - motive poetice ale generației '80 din care fac parte Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu și Ion Stratan, ploieștean de-a lui Caragiale. Lumea poeziei lui Marian Dragomir e una a generației lui masturbeitar, cel din poemul **obor**, personaj care lustruiește troleibuzele cu vocalizele lui și căruia nu-i mai rămâne altceva decât planul dracului pentru viața din obor, odată ce și-a irosit clipele fericite etc. Masturbeitar e poetul: „cu privirea de copil cuminte/ cititor de poezie romantică/ cu pupila mărită de marijuană”, cel care vine „după multe valuri de libertate ratate printre blocuri”, cel căruia nu-i este teamă să fie om, cum spune, cel care este poetul: „în pas de defilare/ printre gândurile lumii de cartier/ am ajuns poet aprinzând un chibrit și dându-mi foc”-/**poetul**/. Autodafeul, iată gestul sacrificial suprem caracteristic supremului revoltat.

Găsim aproape în fiecare poem al cărții lui Marian Dragomir, **Carte cu măști**, stări de o angoasă și o anxietate profundă, personajele sale sunt abulice, schizofrenice, trecând dincolo de limita extinsă a realului, a unei lumi demult căzute în ubicuitate, pe panta unui declin accentuat al normalului, devenind o lume ficțională în care absurdul este dominator, personajele nu mai aleargă să-și salveze viața, personajele aleargă să prindă moartea. Actul suicidar fiind văzut ca un act taumaturgic, prin care poți ajunge la purificarea sufletului, prin care poți scăpa de această lume nebună, o lume peste care plutește cadavrul metaforei. Spune poetul Marian Dragomir: „(...) prietenul meu a murit a doua zi/ nu a zis unde dorea să fie îngropat/ spunea să îi hrănesc visele acvatice/ și să fac dragoste cu o batrână/ care îl vizitează/ dacă o rogi îți face și-un copil/(...) am aprins un chibrit/ mâinile ne sîngerau/ am continuat să mergem/ deoarece prietenul meu avea de prins moartea”-/**lacul**/.

ECRAN LITERAR

Alexandru Jurcan

Tolstoi și viața pe scenă

GRETA GARBO

Viața ca vis, viața ca teatru. Lumea e o scenă gigantică. Toate acestea au devenit truisme. Însă **Joe Wright** are puterea să facă un experiment magistral cu Anna Karenina de Tolstoi. Să ordonăm puțin ecranizările după celebra operă... În 1915 rolul titular aparține actriței **Betty Nansen**, în filmul regizat de **J. Gordon Edwards**. În 1935 **Greta Garbo** e Anna, în filmul lui **Clarence Brown**. În 1948 **Julien Duvivier** o distribuie pe **Vivien Leight** în rolul titular. **Alexandr Zarkhy** lucrează în 1967 cu actrița **Tatiana Samoilova** și **Vasili Lanovoi**. O altă Anna... în 1974, de **Margarita Pilikina**, cu **Maia Plisețkaia**. În 1985 joacă **Jacqueline Bisset** în filmul realizat de **Simon Langton**. În 1997 e rândul lui **Bernard Rose** să ne prezinte o Anna interpretată de **Sophie Marceau**, care are aici o fragilitate... franțuzească. Anul 2000 aduce o Anna interpretată de **Helen McCrory** în filmul lui **David Blair**.

În 1880 Anna, căsătorită cu Karenin, se îndrăgostește de ofițerul de cavalerie

SOPHIE MARCEAU

Vronsky. Pasiune într-un adulter riscant într-o Rusie țaristă, care nu iubea încălcarea regulilor. Nu se putea glumi cu principiile morale. Tolstoi opune ipocrizia înaltei societăți acestei pasiuni adulterine. Autorul adoptă stilul indirect liber, pierzându-se în vocea personajelor. Am știut mereu prima frază a romanului. Am recitat-o în traducerea lui Emil Iordache, Polirom, 2007: „Toate familiile fericite seamănă una cu alta, fiecare familie nefericită este nefericită în felul ei”.

KEIRA KNIGHTLEY

Anul 2012 aduce ecranizarea lui **Joe Wright** (nu uităm filmele sale Atonement, Mândrie și prejudecată). Joacă în film **Keira Knightley** (Anna), **Jude Law** (Karenin), **Aaron Taylor-Johnson** (Vronsky). Revelația rămâne Jude Law, compunându-și personajul din tăceri grăitoare, ținută demnă, lumini interioare restituite parcimonios. Regizorul a avut ideea genială să plaseze acțiunea într-un teatru. O convenție despre lumea ca teatru, într-un secol în care ieșirea la teatru însemna confruntare, cu risc de toreador, gladiator. Acolo în sala de teatru ipocrizia îmbracă forme periculoase. Confruntarea e tăioasă, în timp ce culisele au uși labirintice. Wright ne scoate din teatru, ne readuce, ne introduce în tablouri vivante. De la un tren în miniatură se ajunge la trenul real. Bucățile unei scrisori rupte se transformă în ninsoare abundentă. Decorurile se sparg uneori într-un real hiperbolic, ritmat. „Nu am liniște de dat!”- șoptește Vronsky, locuit de patima năvalnică. Montajul urmează vertijul pasiunii, scena de dragoste are irizări de neuitat, la fel primul lor dans, care îi smulge pentru o clipă din mulțime, într-o euforie unică. Iar în final câmpul invadează scena, dar și sala de teatru, de parcă oamenii ar fi dispărut în gloria perenă a naturii paradisiace.

Prof. Dr. Const. MIU

Mistica luminii în poezia de inspirație religioasă a lui Blaga

La Blaga, sentimentul religios transpare chiar din volumul ce marchează debutul literar - **Poemele luminii** -, iar iubirea ca modalitate de cunoaștere „se asociază cu emoția religioasă.”¹ Lumina - metafora simbol definitorie pentru întregul volum amintit -, subsumată erosului, este de sorginte sacră: „*Lumina ce-o simt/ năvălindu-mi în piept când te văd,/ oare nu e un strop din lumina/ creată în ziua dintâi,/din lumina aceea-nsetată adânc de viață?*” (**Lumina**).

După cum se poa-te observa din versurile citate, viziunea lui Blaga se aseamănă cu cea a lui V. Voiculescu (alt poet de inspirație religioasă, din perioada interbelică). În poeziile celor doi, „iubirea se contopește cu Lumina și Lumina pătrunde în suflet”² iar o astfel de iubire-Lumină este - în opinia Părintelui Stăniloae - Viață veșnică.

Lumina sacră îi provoacă protagonistului poeziei **Lacrimile** (volumul amintit), o durere metafizică, insuportabilă:³

„Când izgonit din cuibul veșniciei/ întâiul om/ trecea uimit și-ngândurat prin codri / ori pe câmpuri,/ îl chinuiau muștrându-l/ lumina, zarea, norii - și din orice floare/ îl săgeta c-o amintire paradisul -/ și omul cel dintâi, pribeagul, nu știa să plângă.// Odată, istovit de-albastrul prea senin/ al primăverii,/ cu suflet de copil întâiul om/ căzu cu fața-n pulberea pământului:/ «Stăpâne, ia-mi vederea,/ ori dacă-ți stă-n puțință împăienjenești-mi ochii/ c-un giulgiu,/ să nu mai văd/ nici flori, nici cer, nici zâmbetele Evei și nici nori,/ căci, vezi - lumina lor mă doare.>// Și-atunci Milostivul într-o clipă de-ndurare/ îi dete lacrimile.”

Durerea aceasta este cauzată - după cum mărturisește „întâiul om” - de nostalgia Paradisului. El vede într-o serie de elemente ale lumii profane (flori, nori, zâmbetele Evei) componentele care au fost cândva ale sacralului. Ca atare, solicitarea adresată Stăpânului Suprem de a-i lua vederea este perfect îndreptățită, căci numai așa poate scăpa de nostalgia Paradisului și, implicit, de durerea metafizică de care se plânge.

Întâiul om cu suflet de copil nu poate suporta lumina sacralului, pentru că el nu este pregătit să o primească: „*Oamenii nu pot să se unească cu Lumina dumnezeiască și necuprinsă și să o vadă, decât curățindu-se prin păzirea poruncilor...*”⁴

Dar cel „izgonit din cuibul veșniciei” nu știa un lucru foarte important, fără de care nu poate primi Lumina sacră și, prin urmare, nu se poate mântui: „...*omul cel dintâi, pribeagul, nu știa să plângă*” (s.n.). De aceea, Milostivul se-ndură de el și-i dăruie lacrimile. Sfântul Serafim de la Sarov afirmă că „*Unde nu sunt lacrimi, nu este mântuire.*”⁵ S-a spus că poezia **Eu nu strivesc corola de minuni a lumii** este specifică pentru cunoașterea intuitivă, pe care Blaga o exprimă cu mijloacele poetice. În cele ce urmează, vom detalia acest aspect, arătând că în această creație, care deschide volumul **Poemele luminii**, eul poetic parcurge două etape în ceea ce privește mistica luminii: contemplarea lui Dumnezeu în natură și, respectiv, contemplarea Lui nemijlocită. Aceste două etape

corespund, sub aspect structural, celor două părți ale poeziei mai sus amintite. În cursul său de Teologie mistică, **Nichifor Crainic** distinge două feluri de contemplație: naturală și supranaturală. Cea naturală (artistică și filosofică) „*poate să fie sensibilă când, angajând simțurile, gustăm (...) frumusețile lumii creaturale...*”⁶ (s.n.). „Lmea” care transpore din poezia pe care o discutăm este una a contemplațiilor intelectuale care, „*în esența ei, este luminoasă*”⁷. De aceea, „*Intellectul concentrat asupra problemelor metafizice poate să piardă perceperea timpului și spațiului material, ca și cum ar ieși din limitele lor. Tocmai în asemenea cazuri mintea îmi apare ca o lumină*”⁸ (s.n.).

Distincția pe care Blaga o face în prima parte a poeziei **Eu nu strivesc corola de minuni a lumii** între lumina mea și lumina altora (mintea = lumina) este, în fond, distincția între viața contemplativă și cea necontemplativă:

„*Eu nu strivesc corola de minuni a lumii/ și nu ucid/ cu mintea tainele, ce lentănesc/ în calea mea/ în flori, în ochi, pe buze ori morminte./ Lumina altora sugrumă vraja nepătrunsului ascuns/ în adâncimi de întuineric*”

Să observăm că distincția între viața contemplativă și cea necontemplativă e făcută printr-o afirmație exprimată prin intermediul unei duble negații („*nu strivesc*”, „*nu ucid*”), spre a evidenția în felul acesta modalitatea de cunoaștere proprie eu-lui poetic: „*Contemplația - spune Nichifor Crainic - e cunoaștere intuitivă, adică o cunoaștere prin dragoste divină.*”⁹

În prima parte a poeziei, se manifestă latura intuitivă a contemplației, în distincție cu modalitatea de cunoaștere neintuitivă, rațională (lumina mea/ lumina altora). Latura afectivă a contemplației este detectabilă în partea a doua a poeziei:

„*dar eu,/ eu cu lumina mea sporesc a lumii taină -/ și-ntocmai cum cu razele ei albe luna/ nu micșorează, ci tremurătoare/ mărește și mai tare taina nopții,/ așa îmbogățesc și eu întunecata zare/ cu largi fiori de sfânt mister/ și tot ce-i ne-nțeles/ se schimbă-n ne-nțelesuri și mai mari/ sub ochii mei -/ căci eu iubesc/ și flori și ochi și buze și morminte.*”

Să spunem că în această parte ne putem lămurii în privința celor două categorii de taine: a lumii taină și taina nopții. „*Taina - spune Părintele Stăniloae - nu e una cu întuinericul, ca în gândirea și filosofia occidentală, ci e una cu lumina.*”¹⁰ În sprinul afirmației sale, Părintele Profesor citează un fragment din Imnele dragostei dumnezeiești ale Sf. Simeon Noul Teolog:

„*De aceea, limba mea nu are cuvinte/ și mintea mea privește cele săvârșite,/ dar nu le explică.*” (în **Studii de teologie dogmatică ortodoxă**, 1991, p. 331)¹¹

LUCIAN BLAGA

Recunoaștem în vorbele Sf. Simeon Noul Teolog ceea ce Blaga exprimă poetic în partea a doua a poeziei **Eu nu strivesc corola de minuni a lumii**: sporirea, îmbogățirea cu „*largi fiori de sfânt mister*” a tainelor lumii - natura creaturală. E vorba aici de contemplarea frumosului indicibil, care, în ultimele două versuri ale poeziei, va lua forma contemplației active,¹² prin puterea de trăire prin iubire. Sporind cu lumina sa a lumii taină, prin iubire, - așa cum mărturisește răspicat -, eul poetic realizează de fapt un act de cunoaștere a Luminii dumnezeiești răsfrânte în frumusețea lumii creaturale. Iar natura acestei lumini - infuzate - este deiformă: „*Lumina aceasta care este de la Dumnezeu este Lumina iubirii și a cunoașterii.*”¹³ (s.n.).

NOTE:

1. Tudor Vianu, *Versificația modernă*, EPL, p. 241.
2. Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, *Spiritualitatea ortodoxă. Ascețică și Mistică*, Editura Institutului biblic și de Misiune al BOR, București, 1992, p. 280.
3. Arhim. Sofronie, *Mistica vederii lui Dumnezeu*, Editura Adonai, București, 1995, p. 97.
4. Placide Deseille, *Nostalgia ortodoxiei*, Editura Anastasia, 1995, p. 188.
5. Kallistos Ware, *Împărăția lăuntrică*, Asociația creștină Christiana, București, 1996, p. 47.
6. Nichifor Crainic, *Sfințenia - împlinirea umanului*, Editura Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993, p. 187.
7. Arhim. Sofronie, op. cit., p. 98.
8. Ibidem, p. 98.
9. Nichifor Crainic, op. cit., p. 109.
10. D. Stăniloae, *Isus Hristos Lumina lumii și Îndumnezeitorul omului*, Editura Anastasia, 1993, p. 218.
11. Ibidem, p. 218.
12. Cf. Nichifor Crainic, op. cit., p. 189.
13. Arhim. Sofronie, op. cit., p. 112.

La 1 februarie a nins pentru poetul Rodian Drăgoi. Transmitem respectiva ninsoare în reluare, și - cu sufletul - în direct.

La mulți ani!

Ninge, stau în ninsoare

Ninge stau în ninsoare și îți vorbesc de primăverile pe care le-am inventat special pentru tine

zăpada mi-a ajuns până la genunchi și tu continui să râzi

ninge stau în ninsoare și îți vorbesc de ultima noastră vară petrecută împreună

zăpada mi-a ajuns până la piept și tu continui să râzi

ninge stau în ninsoare și îți vorbesc despre dragostea mea care poate aprinde zăpezele

zăpada mi-a ajuns până la gură și nu vreau să îți vorbesc cu zăpadă în locul cuvintelor

iată zăpada definitiv mă acoperă și tu continui să râzi și râsul tău viscolește zăpezele

Ion Roşioru

POEME

Han

Se potoleşte vântul stepei printre hieraticii
mălini
Ca şi cum s-ar simţi mai singur văzându-i
scoşi din rădăcini.
Încerc o vagă bănuială c-am mai trecut
pe-aici odată
C-un cal ce şi-a pierdut potcoava şi-am
căutat-o noaptea toată.

Zăpada proaspăt aşternută ne-a văduvit
atunci de drum
Şi n-am mai nimerit la hanul pe care-l căutam
şi-acum.

Poate că stepa nici nu-i stepă şi nu există
niciun han
Decât în mintea mea când joacă
albastre flăcări pe gorgan!

Drum

Voi traversa păduri albastre în noaptea
Sfântului Andrei
Fiindcă presimt că la plimbare ai mei
mă vor lua cu ei.

Contrariat voi fi că râul de smoală n-o să-l
trec în zbor,
Ci dus în luntre de bătrânul adus de spate,
şchiop şi chior.

Voi debarca pe ţarmul verde, de ort
şi spaime degrevat
Şi nici măcar uimit să aflu că nu-s
de tine-ntâmpinat.

Mă va-nsoţi la drum pe urmă cocoşul
psihopomp şi-l voi
Urma înflăcărat de gândul c-am încetat
să fiu ca voi!

Dor

Cu seara marinarul pleacă şi ceaţa peste ţarm
se lasă.
Soţia l-a condus la navă şi hohotind
se-ntoarce-acasă.

Pătrunde-n dormitor şi-şi află canarul mort
în colivie
Şi brusc pricepe limba-n care-i jelit de trista
lui soţie.

Îşi scoate multele-i inele şi le ascunde
în sertare
Şi-şi etalează-ntreg pustiul pe care-n
sufletu-i îl are.

Într-un târziu, confuză încă, aprinde-o nouă
lumânare
De ceară roşie ca dorul de cel abia plecat
pe mare!

Stâng

De patru zile ninge. Castelul gol e plin.
Eu sunt singurătatea. Lăsaţi-mă să vin.
Deşertu-mi taie calea. Urâtul mi-i pe plac.
Eu sunt singurătatea. Lăsaţi-mă să tac.

E tot mai zare zarea. Destinul drept e stâng.
Eu sunt singurătatea. Lăsaţi-mă să plâng.
Mor zorile-n copite. Devremele-i târziu.

Eu sunt singurătatea. Lăsaţi-mă să fiu!

Ars

Lumina rugineşte. Diezul e bemol.
Pustiul mă aşteaptă. Burdufu-i cu mămol.
Coiotii urlă-a jale. Port arma la oblânc.
Fac focul lângă-o cruce. Mormântul e adânc.

Mă stivuieşte somnul. Mă scol şi calul nu-i.
În zori nisipu-i rece. Angoasa scoate pui.
Paşii-şi refuză mersul. Să stau pe loc nu pot.
N-o să ajung niciunde. Mă mistuiesc de tot!

Cod

În zori văd foşnetul zăpezii pe care doar
l-am auzit
De-a lungul nopţii de mătase în care înger
m-am trezit.

Pe portativul telegrafic încremenise-un cârd
de ciori
Ca nişte note muzicale cum se întâmplă
deseori.

Dela fereastra înflorată m-am pomenit
solfeגיind
Şi m-a cuprins subit tristeţea că eu pe mine
mă colind.

Se declanşase codul galben şi m-am gândit
că poate am
Să descifrez cândva pe vrăbii un avântat
epitalam!

Fulg

Instantaneu a prins să-i curgă pe-obraz
o lacrimă străină
De ochiul ei care de-ai lumii a refuzat în el
s-o ţină.

Doar ce s-a apărat de-o viespe c-a şi oprit
taxiul mov
Avându-l la volanul roşu pe însuşi
fratele lui Iov.

În urmă rămăsese Styxul şi fulg de nea uşor
m-am vrut
Pe gura ei carmină încă să mă topesc într-un
sărut.

Ea nu s-a mai întors acasă, eu n-aveam casă
nici de fel:
Ceasul din turn se ruginise şi timpul
se blocase-n el!

Mâlc

M-a podidit iubirea ce-şi este sieşi tâlc:
Cu cât e mai târzie, cu-atât o tac mai mâlc.
Deşi era în preajmă, eu m-am temut mereu
Să n-o sufoc prin zelul prinosului de eu.

Convins dintotdeauna că vorbele-o ucid,
Departa am ținut-o de propriul ei vid.
Comoara îşi aşăţă albastrul dans şerpesc:
O văd, dar nu pun mâna pe sapă s-o ivesc!

DIN POEZIA INDIANĂ

Sri Auribindo
(1872-1950)

Invitație

De-a pururi pus pe harță vântul se
năpustește-asupra mea.
Urc muntele-nvrâstat pe-alocuri de
ochiurile-i mlăștinoase.
Cine se-ncumetă să bată cu mine-această
cale grea?
Să tropăiască prin zăpadă, să treacă râuri
furioase?
Eu nu m-asfixiez în țarcul meschin al
marilor orașe
Strivit de ușile închise și de pereții voștri goi.
Își proiectează Domnul chipu-n albastrul
bolții uriașe.
Sunt hăituit cu insistență de uragane și de
ploi.
În lunca mea patriarhală singurătatea mă
distrează.
Cu întâmplarea neplăcută frate de cruce
m-am făcut.
Deci, cine-n vasta libertate să mi
se-alătore cutează
S-ajungă sus de tot pe piscul în veci de
viscole bătut?
Eu sunt stăpân pe-aceste creste
ce se înalță sub furtună
Și-s astfel spiritul mândriei și-al libertății
însăși sunt
Și fără nicio-mpotrivire îi cânt curajului
în strună
Și nu cunosc niciun pericol pe care, brav,
să nu-l înfrunt!

Shuddhananda Bharati
(1897-1990)

Triotele întru Adevăr

11

Mi-i fericirea-n raza-ți orbitoare,
Scump Adevăr, pe veci nemuritor,
Deschide-această floare ce nu moare,
Mi-i fericirea-n raza-ți orbitoare.
Vreau să-ți fiu înger, strașnică
Splendoare!
Spiritul meu te-adună în el, ocrotitor,
Scump Adevăr, pe veci nemuritor
Mi-i fericirea-n raza-ți orbitoare!

12

Nevoie am de binecuvântare.
Orice altă comoară-i de prisos;
Acceptă-mi supușenia datoare,
Nevoie am de binecuvântare!
O, Adevăr, dorință arzătoare
Îmi ești când toate-s mai prejos.
Orice altă comoară-i de prisos:
Nevoie am de binecuvântare!

13

Fără pretenții inima-mi te-adoră,
Scump Adevăr, în tine eu respir!
Mă aurește mândra-ți auroră -
Fără pretenții inima-mi te-adoră!
Aud în mine vocea ta sonoră;
Prin tine-s liber fiindcă-ți sunt martir;
Scump Adevăr, în tine eu respir,
Fără pretenții inima-mi te-adoră!

Traducere: Ion ROȘIORU

Dan Petruț
CĂMUI

aducerea morții

ca
să
înțelegi
trebuie să îți vântul
aproape de tine cineva respiră prea mult
ascuți clarinetul alb ca
un abur frunze se-ntorc din copaci este
toamnă anotimp de cules noaptea
sau
ziua când ne întoarcem la început eu
nu mă târăsc prin țărână știu să
vorbesc despre lucruri în care nu cred
tot ce fac se transformă-n poveste
bărbatul pe care-l dorești este un
cuceritor daca vrei să-l seduci îți ia timp
învață-l tristețea doar așa
va fi slab să te poarte la gât
scoică de aur tăiată cu fildes
iubește-l ca și cum l-ai trădat doar
o dată e destul de naiv să te-mpace
nu poate naște
dacă-i faci urmași o să-l seducă miracolul
mincinos al dragostei tale deghizată în mamă
„femeia a văzut că pomul era de dorit ...”

nici un mușchi inima ei ascultătoare
nu știa să tresară doar
privea din ce în ce mai atent înspre
un dumnezeu și-a întrebat
îmi vorbești despre cel mai puternic
om din lume dezgustător
câtă prostie ești prea tânără sa fii numită
zeiță i-am suierat nu ține minte vorbim
despre cel mai singur om din lume

să-nțelegi

vântul respiră cu plămânii bolnavi
copaci fibrozați expectorează frunze de
zgură doi heruvimi se rotesc într-un
dans alb clarinetul
duios și rar
mazel tov

nu vreau să mori înainte de mine

mintea mea o femeie înconjurată de
păsări cufundate în somnul
de frunze lumea se-mbracă pentru iubire
nimeni nu schimbă-n cuvinte
drumul spre moarte

obișnuiesc să citesc pe ascuns
timpul formează lacuri și mări nu sunt
mereu atent la vreme când plouă întind
palmele fiecare strop o joacă de-a ta și
mă mulțumesc că trăiești
nu vreau să-ți spun mi-e dor ai mai auzit
cuvintele astea în vreun film
cu actori hotărâți să se-ntoarcă acasă
numai eu nu știu rolul de om care te
iubește și-atunci prefer să aleg

din jumătăți de eclipse
pământul cu umbra întoarsă la
soare aruncat în

singurătate

am strigat una din ele
învață să cazi te vor prinde

corăbii îmi scapă din mâini apărute de aripi
buzele tale ca și cum ar primi un sărut
gustă din sufletul meu poate
zboară prea sus

prima noapte de dragoste ultima

uite că te sărut
pur și simplu nu am pe cine de aceea
nu trebuie să-mi iei în nume de rău
extravaganța acestui motiv nesfârșit
de durere
la fel ca și diavolul sunt impresionat
iubirea... devin vulnerabil în prezența ei
abia acum îmi dau seama
sunt un suflet sensibil la lumină
o fotosinteză cumplită
schimbarea de poli mă plectisește
trăiesc într-un cub mintea mea înțelege
foamea de păsări presimt că există
nu sunt gelos dar mă supără
intimitatea acestui cer pregătit
să mă-ngroape
mi-am văzut fața-n palme deschise în
ape nu știu să sprijine umbre
sar din copaci mă hrănesc la
fiecare pătrar un refugiu în
plimbările mele sunt veșnic și asta spune
totul e gol nu mi-e teamă de oameni
cațăr un liliac închis între aripi aștept
să crească iar ziua

all about eve

nu iubesc pe nimeni mă simt foarte
bine cristal ce respinge lumina și
umbra dragostei
nu are loc între electronii mei fără soț
știe cineva să iubească
poate îmi arată și mie cum se face
că știu mai multe despre ea decât
cei care pretind că o înțeleg
asta înseamnă să-ți cunoști dușmanul
să-i înțelegi principiul și
felul în care se uită la tine de obicei
așteaptă să faci tu primul pas
un fel de comunicare subînțeleasă
chimică cinică implacabilă

nu faceți așa când sunteți singuri acasă

ai putea crede că este perfectă
sistemul o concepe bolnav de aceea
ajunge să moară plectisită ca
o speranță înghesuită într-un tren
despre care nimeni nu știe că mai circulă
și acum întrebarea corectă nu se referă
la adevăr se referă la ea

ce este iubirea
îmi fac o cafea dublă și un ceai verde aștept
să vă împiedicați în cuvinte
mărăcini într-un singur verb
nu iubesc nu că nu sunt iubit dar nu-mi place
fac eforturi prea mari să răspund
acestui dușman original
șarpe ai curaj
fii picătura mea chinezească
femeie cred ți-am spus mai mult decât trebuie
și
încă nu știi totul despre diavol

a doua oară ziua a șasea

nimeni nu știe pe cine iubesc
învăț să uit
oameni
împăturesc foarte repede noaptea
o frontieră de soartă
fâșie arată cu îngeri în termen
nu se uită dacă o trec uneori
pot să zbor cu aripa frântă
țin aproape umărul de care mă sprijin
niciodată nu ajung timpul
în față un spectacol de magi să apară
stele pe cer
aici s-a născut Dumnezeu
cel mai sfânt loc din lume o iese
conștiința mea are febră
spirale de frunze degajă un miros vertical
vântul strigă ca și cum ar cunoaște
un vulcan mocirlos
nu pot să respir dar uite că fumez
printr-un tunel de copaci nu mai văd ziua
impersonal locul acesta în care nu am
ce să caut

sunt un străin și mi-e frică de mine
nu recunosc nicio culoare în jur
o pendulă mă bate pe spate atât de
exact parcă simte cum fug
închid atri
să nu între și-n inimă frigul
planează ceva fără zgomot
unde temporale se transformă în
spirit nu vreau să mă-ntorc
o bufniță scapă de moarte un
crin otrăvit pe sufletul meu
nu este bine omul să fie singur
dați-i o umbră să stea lângă El
mă scaldă ape de luni împăiate
copaci somnambuli rățăcesc până-n cer
cum eram la-nceput
aceea nu este a mea și mă-ncurcă
eu merg ca un om ce
nu are nimic de pierdut
tot am zis o să

dorm

ceva îmi lipsește

desen pe asfalt

cât
[mă] costă dragostea unei femei
niciodată nu m-am gândit
viața să facă atât de puțin
îmi place să dorm lângă
ape îmi pun ca un film și visez
mi-e bine
nimeni nu trece pe-aici doar
gustul de fosfor sărutul tău virtual
mă cuprinde flămând se-ntinde
cât mai comod
buzele mele nu pot rămâne închise
cine-ar putea să fugă mai mult decât
sufletul meu
nimerește un altul în plin nu-nțeleg
ce mi-ar trebui să ajung o zi cât un cearcăn
dacă sunt ud înseamnă că știu
frigul acela pe care îl simți este
sistemul imunitar care doarme
nu credeam să mă îndrăgostesc de
un idol din cărți trișează când mă ține de gât
de fapt cât mai costă o viață
întreb doar așa ca să uit
sunt singur și nu vreau
să vorbesc cu străinii

ca tine

Răsfoiri

REVISTA REVISTELOR CULTURALE

SPAȚII CULTURALE nr. 26 / 2013

Cuprins
Editorial - „Enteresul” național / 1
Patricia Popescu: Strășniile și stăruința
culturii: Poziția - Mecanism / 2
Valeria Manta: Măști - Subiectivitate în cultură

Apare sub egida
Asociației Culturale
„Valman”, cu sprijinul
Primăriei Râmnicu Sărat

◆ În editorial („Enteresul” național), **Valeria Manta Tăicuțu** notează cu o amărăciune pe care o împărtășim („prietenii” știu de ce!): „Când 15 ianuarie a fost decretată **Ziua culturii naționale**, n-a fost inimă de scriitor care să nu tresalte, n-a fost ochi care să nu prevadă, în viitor și pentru viitor, deschiderea unui nou și larg orizont cultural, spre binele acestui popor atât de greu încercat, ca să reluăm, aici, o formulă veche de când lumea.

Din păcate, orizontul acela (cultural) s-a tot redus, până ce-a ajuns de dimensiunile unui singur punct - dar punct de vedere! -, predominant pe la periferii și-n subterane, printre precupeți, parlamentari și patroni de televiziune: gustul publicului primează! În consecință, cum gustul publicului cere sex, violență, păruie în direct și limbaj ca la ușa cortului, de ce s-ar deranja mass media să înfățișeze altceva de ziua culturii naționale?”

◆ Revista acordă cuvenitul loc omagial directorului său de onoare, poetul **Radu Cârneli**, la împlinirea vârstei de 85 de ani. Ne plecăm și noi, cu sfială, în fața poeziei Domniei Sale, citând câteva superbe versuri: „...ce zeu sublim, Homer!... precum se știe/ fără de ochi privea în veșnicie/ gândind minuni și întâmplări fantastice/ la Troia și pe-n tinsul mării-vaste/ el se zidea-n legenda pururi vie/ fără de ochi privind în veșnicie...” (*Gândind la Homer*);

Citadela

Anul VI, nr. 8-12 (46-50), Publicație a Asociației Scriitorilor de Nord-Vest Satu Mare, aug.-dec. 2012 Satu Mare

◆ **Felician Pop** aduce în fața cititorilor figura controversată a unui scriitor maghiar (**Wass Albert sau o perspectivă mitică asupra românilor**), condamnat la moarte (în contumacie), pentru crime de război.

Dar istoria, pare să ne spună Felician Pop, ca și viața, sunt, de multe ori mult mai complicate decât par: „Wass Albert a trăit toată îndelungata sa viață (peste 90 de ani) cu iluzia unei mari reparații morale care se va face în cazul său. El s-a considerat întotdeauna o victimă a circumstanțelor și conjuncturilor politice și istorice, fiind convins că umbra unui blestem îi devorează existența. Ajuns la crepuscul, scriitorul se hotărâște să se sinucidă, atunci când în mod obișnuit alții s-au resemnat demult cu toate nedreptățile vieții și au dobândit deja o perspectivă temporală lipsită de patimi ori erupții sentimentale incontrolabile”

Dincolo de biografia tulbure se află însă o operă remarcabilă, în care: „Românii sunt, cu toții, personaje excepționale, cu vieți care ascund mistere adânci (...) iar interferența lor cu istoria, cu destinul și fatalitatea dau culoare paginilor memorabile scrise despre oamenii munților.” Puțin mai înainte Felician Pop notase: „Trilogia sa «Lângă scaunul Domnului» este un omagiu patetic adus oamenilor munților (...) În mod

paradoxal, cel care a fost etichetat drept «ucigaș al românilor», reușește să surprindă în profunzime lumea trainică a oamenilor care trăiesc în adâncul pădurilor, un univers arhaic unde miticul se împletește la tot pasul cu realul tangibil. Wass Albert are o înțelegere superioară a modului de viață al românilor pe care i-a cunoscut nemijlocit și i-a privit cu nedismulată admirație”

◆ La rubrica **Traduceri**, poetul și scriitorul german **Frank Jousen** semnează un excelent poem (**Ultimul secret** - traducere de **Olimpia Iacob**: „Ani buni după Hiroșima/ în liniștea din Princeton,/ dincolo/ de spiritul din Los Alamos,/ cu două zile înainte de moarte/ Einstein i-a spus nepotului său/ că aflase/ - ceva nou -/ la granița/ dintre fizică și astronomie/ și cum hotărâse/ să îl distrugă // Nu pot/ să nu fiu curios/ ce armă îngrozitoare/ putea să fie,/ cu scuze fel de fel/ să încerce puțin/ ar fi scornit// dar și mai curios lucru e/ cum a făcut/ omul plâpând/ să îl ascundă / ultimul secret al/ distrugerii/ pe care noi murim să îl aflăm.”

Acolada
nr. 1 (64)
ianuarie 2013

◆ În pamfletul, dramatic și serios (sic!) Vechea școală când o ungem cu slănină?, **Florica Bud** punctează o realitate incredibil de... adevărată:

„Războiul meu nu este cu armata dascălilor, ci cu cei de sus, care muncesc într-un loc fierbinte, numit... al educației și al învățământului. Senzația mea este că acolo clocesc niște fosile din acelea care au făcut întâi facultatea și apoi liceul și, desigur, când și-au dat seama că le lipsesc până și clasele elementare, în ființa lor s-a declanșat un zel furibund să înceapă... să termine... nici ei nu știu ce... poate pe copii... Se vede că nu au predat măcar o oră la clasă! Bătălia mea cu zidul opac nu este ca părinte, ci ca etern elev. Fiindcă suntem și rămânem elevi toți cei care au școlari la rândul lor.”

◆ Criticul și istoricul de artă **Pavel Șușară** își încheie astfel comentariul de la rubrica **Intinerarii plastice (Despre prejudecăți, piață și artiști)**: „Relația artei cu piața sau, în esență, cu banii, este o fatalitate și toate încercările artistului de a dovedi contrariul nu pot fi decât ori o imensă naivitate, ori un început de escrocherie. **Tertium non datur**, cum a spus nemuritorul Gambetta! Dar, de fapt, el știe bine acest lucru și luptă eficient pentru o relație cât mai corectă cu istoria și cu piața. Iar dacă viitoarea Linda Evangelista își dă cu presupusul că mariajul cu un artist ar fi un soi de fotosinteză în afara malaxorului cotidian, se înșală amar, după cum tot amar se înșală și promptul său tată dacă se lasă pradă prejudecăților și crede că artistul e doar un vîntură lume, un sorb insațiabil de absint și o biată anatomie fără instinct de conservare. Așadar, artistul e bine. Piața mijeste, lumea se mișcă și Apocalipsa a fost, temporar, amînată.”

F.U.

REDACȚIA Revista Fereastră

Publicație editată de:

**Asociația Culturală
AGATHA GRIGORESCU BACOVIA
- MIZIL -**

Cod fiscal: 230324460; Cod IBAN:
RO60RZBR0000060010080523,
deschis la **RAIFFEIZEN BANK**
- Filiala Mizil -

DIRECTOR: Emil PROȘCAN

REDACTOR ȘEF:

Lucian MĂNĂILESCU

CRITICĂ LITERARĂ:

Emil NICULESCU

CORESPONDENȚI: Patricia Lidia

PROZĂ: Florin Ursuleanu

ADRESA REDACȚIEI:

Str. Agatha Grigorescu Bacovia, nr.
13A; **TELEFOANE:** 0244251144;
0722653808 - director; 0769210763 -
redactor șef.
E-mail: lmanailescu@yahoo.ro

La acest număr au colaborat:

◆ **Emil Proșcan** (pag. 1 - 2); ◆ **Florin Menzopol** (pag. 1, 4 - 6); ◆ **Corneliu Vasile** (pag. 6); ◆ **Andrei Velea** (pag. 7 - 8); ◆ **George Anton** (pag. 9 - 10); ◆ **Emil Niculescu** (pag. 11 - 12, 16 - 17); ◆ **Patricia Lidia** (pag. 13, 21); ◆ **Aionesei Mihaela** (pag. 13); ◆ **Mirela Bălan** (pag. 14); ◆ **Anne Marie Bejliu** (pag. 14); ◆ **Tania Nicolescu** (pag. 15); ◆ **Otilia Ardeleanu** (pag. 15); ◆ **Adelina Bălan** (pag. 15); ◆ **Elena Corogoda** (pag. 22); ◆ **Marcel Fandarac** (pag. 22 - 23); ◆ **Alexandru Jurcan** (pag. 23); ◆ **Constantin Miu** (pag. 24); ◆ **Rodian Drăgoi** (pag. 24); ◆ **Ion Roșioru** (pag. 25); ◆ **Dan Petruț Cămui** (pag. 26); ◆ **Florin Ursuleanu** (pag. 27); ◆ **Lucian Mănăilescu** (pag. 28).

Grafica numărului a fost realizată de artistul plastic Florin Menzopol.

Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” și Primăria Orașului Mizil
Organizează ediția a VII-a a **Concursului Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”**.

Participantii vor trimite, până la data de 1 septembrie 2013: maximum 15 poezii pe suport electronic (email sau CD) sau maximum 12 pagini de proză.

Pentru ambele secțiuni textele se semnează cu numele real. Se anexează un CV, care va cuprinde, adresele de corespondență (domiciliul, e-mail, nr. de telefon) și o fotografie în JPEG sau TIF. Adresa de e-mail este cea a redacției. Vom reveni cu amănunte.

✪ **Autorii materialelor răspund în mod direct de conținutul acestora. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.**
✪ **Abonamentele pot fi făcute pe adresa redacției. Costul unui abonament este de 5 lei pe lună (incluzând și cheltuielile de transport).**

ISSN 1844 - 2749

INTERFERENȚE CULTURALE EUROPENE

EUROPA nevoia de valori autentice

În perioada 11- 13 februarie a.c., la Hotelul Intercontinental din București a avut loc inaugurarea **Anului European al Cetăților și a Rețelei Centrelor „Europe Direct” România**.

Demn de remarcat este faptul că, în cadrul evenimentului, a fost subliniată importanța culturii în promovarea valorilor autentice, intervențiile cele mai așteptate, din acest punct de vedere, fiind susținute de poetul, dramaturgul, romancierul și jurnalistul la Radio France Internationale **Matei Vișniec** și regizorul **Cristian Mungiu**.

Dar, referiri la rolul culturii în „reinventarea spiritului european” și necesitatea depășirea unei anumite „crize de identitate” în cadrul U.E., nu au lipsit nici din luările de cuvânt ale altor personalități prezente: **Nicolae Idu** - Șeful Reprezentanței Comisiei Europene în România, Excelența Sa **Oliver Grogan**, Ambasadorul Republicii Irlanda în România (după cum se știe președinția actuală a Consiliului Uniunii Europene este irlandeză), **Dacian Cioloș** - Comisar european pentru agricultură și dezvoltare rurală (foto) etc.

Despre **Matei Vișniec** se pot spune multe, un punct arbitrar, dar foarte important, de la care se poate porni pe urmele scriitorului fiind răspunsul Domniei Sale la o întrebare dintr-un interviu: „Sunt omul care trăiește între două culturi, între două sensibilități, care are rădăcinile în România și aripile în Franța”. Așadar:

Matei Vișniec este născut la 29 ianuarie 1956, în Rădăuți. A studiat istoria și filozofia la Universitatea din București. Debutază printr-o serie de poeme publicate în revista Luceafărul, în 1972. Între 1977 și 1987 activitatea literară febrilă este „vizibilă” doar pe coordonatele sale lirice, piesele de teatru, un roman și câteva scenarii de film fiind refuzate sistematic de cenzură. În anul 1980 debutează editorial, cu volumul de poeme **La noapte va ninge** (Editura Albatros)

În septembrie 1987 obține o viză turistică pentru o călătorie în Franța și Grecia, iar la Paris o fundație literară din Franța (**La**

Fondation pour une Entraide Intellectuelle Européenne) îi oferă o bursă literară. În timp ce se află la Paris, piesa sa **Caii la fereastră** este interzisă la Teatrul Nottara din București cu o zi înainte de premieră, astfel că, la începutul lui octombrie, autorul cere azil politic în Franța.

În perioada octombrie 1987 - august 1988 autorul trăiește primele luni de exil parizian, are întâlniri cu membrii proeminenți ai emigrației române, ia cursuri intensive de limba franceză, timp de o lună și jumătate locuiește într-un cămin de muncitori imigranți, apoi este găzduit într-un cămin al organizației umanitare „Secours Catholiques”. În tot acest timp frecventează intens teatrele pariziene și începe traducerea propriilor sale piese în limba franceză.

În luna octombrie 1989 începe studiile doctorale în Franța, o bursă de studii de 2 ani permițându-i să trăiască la Cité Internationale Universitaire și să scrie o teză despre **Rezistența culturală în Europa de răsărit sub regimurile comuniste**. Totodată începe să scrie piese de teatru direct în limba franceză.

Din 1992 piesele lui Matei Vișniec se joacă în străinătate, **Les chevaux à la fenêtre**, în Franța la **Teatrul Les Celestins des Lyon** în regia lui **Pascal Papini** și **Petit boulot pour vieux clown**, la **Bienala de Teatru din Bonn**. Ulterior, 20 de piese i-au fost jucate în Franța (Théâtre de l'Est Parisien, Théâtre du Guichet Montparnasse, Théâtre du Rond-Point, Studio des Champs-Élysées, etc.). Matei Vișniec este al doilea dramaturg român care reușește să se impună în lumea selectă și extrem de conservatoare a teatrului francez, după Eugène Ionesco.

Piese sale sunt jucate în peste 30 de țări și în jur de 30 de piese scrise în franceză sunt publicate de editurile franceze.

Dintre multele premii ce au răsplătit activitatea laborioasă a dramaturgului amintim: 1991: **Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru Dramaturgie** (1991, 1998, 2002); **Premiul de Dramaturgie al ACADEMIEI ROMÂNE** (1998); **Premiul Național de Dramaturgie acordat de Ministerul Culturii** (2002); **Marele premiu de teatru radiofonic al Societății Autorilor și Compozitorilor Dramatici din Franța, Premiul EUROPEAN acordat de Societatea Autorilor și Compozitorilor Dramatici din Franța** (2009).

În alocuțiunea de la Hotelul Intercontinental, dl. Matei Vișniec a spus, printre altele: „La masa Uniunii Europene s-au așezat, poate, prea mulți bancheri, politicieni, analiști, sociologi etc, fiind ignorați artiștii și poeții. Dar istoria Europei este o înșiruire de masacre și, pe europeni, doar cultura i-a unit. Vă spun asta pentru că eu am devenit european la... Rădăuți, citind. Iar un astfel de european nu poate fi exilat sau marginalizat, pentru că are conștiința apartenenței dincolo de harta geografiilor imediate.

Aveam deja această conștiință când am plecat din țară. Dar, pentru cazul în care securitatea m-ar fi oprit la graniță și mi-ar fi anulat pașaportul, spunându-mi: «Ce crezi că suntem proști; Știm că vrei să pleci defi-

nitiv... » aveam replica pregătită: «Știam că știți și tocmai de aceea n-o să sufăr!». Pe urmă m-am gândit că sunt și mai perfizi și că mă vor opri la granița dintre Ungaria și Austria... În sfârșit, am ajuns dincolo, acasă, pentru că, de fapt Europa este casa mea mentală”.

Cu doar câteva zile înainte de un nou succes de prestigiu al filmului românesc, cucerirea trofeului Ursul de aur la Festivalul de la Berlin, cu pelicula semnată de regizorul Călin Peter Netzer (Poziția copilului), **Cristian Mungiu** spunea, în esență, că în cinematografie, și ni numai - *creativitatea românilor este recunoscută, benefică. Occidentul a obosit și are nevoie de „sânge” proaspăt și de idei noi, ce pot veni din Est. Pentru că Europa a murit (ca vis) și e vidată de sensurile de altădată ale Greciei și Italiei. Lucrurile nu funcționează însă și pentru că americanii au investit și mult și când trebuia în cinematografie, vânzând ieftin poveștile Hollywoodului, vreme de 50 de ani, pentru ca apoi lumea să vrea nu doar filme ci și frigider, mașini sau preparate americane.*

A lupta cu acest curent este utopic, dar a lupta în diversitate este posibil și pot fi inițiate proiecte europene în acest sens. Dacă nu se întâmplă, ca în cazul unui film (Camionul roșu) în care nemții au întrebat cu ce altceva, decât cu fonduri, pot contribui și ei la realizarea peliculei. Se spune că cineva a făcut o „concesie”: – Bine, fie! Camionul va fi nemțesc! Așadar orgolii sunt peste tot. Dar, în România, ele nu au legătură cu valoarea. Singurul gen de stimă pe care îl primim este o reflexie în oglindă a faptului că suntem bine văzuți în altă parte. Noi suntem „frunza” care facem imaginea României, nu cea din reclama plătită cu sume exorbitante.

Târziu, în fața hotelului, am admirat, încă o dată, lumea Miticilor, încremenită pe căruța-scenă, sculptată magistral de artistul plastic **Ioan Bolborea**. Dintr-un colț, Nenea Iancu zâmbea, perfid, pe sub mustață.

